

Toimintakertomus 2009

Sisällysluettelo

Johtajan katsaus	2	Toiminta vuonna 2009	24
Finanssisektorin tila Suomessa säilynyt vakaana	2	Analyysit ja tarkastukset	24
Finanssikriisistä reaali talouden syviin ongelmiin	2	Luottoriskivalvonta	25
Finanssisektorin yhteiskunnallinen merkitys kasvanut	3	Markkina- ja operatiivisten riskien valvonta	25
Valvonta kattavaksi	3	Vakuutusteknisten riskien valvonta	26
Sääntelyn tiukentaminen ja muutokset aiheellisia	3	Pohjoismainen valvontayhteistyö	27
Asuntoluotoissa velallisten korkoriski huomattava	4	Valvottavakentän muutokset	27
Asiakkaansuojaa vahvistettava	4	Sijoittaja- ja asiakasinformaation valvonta	28
Eri sektorien sijoitustuotteiden myyntiä koskevaa sääntelyä yhtenäistetään EU-tasolla	5	Listayhtiöiden IFRS-valvonta	31
Kasvanut huoli Suomen finanssimarkkinoiden kilpailukyvystä on aiheellista.	5	Pankkipalvelut	32
Finanssivalvonnan toiminta käynnistynyt hyvin	5	Asiakkaita koskevat menettelytavat	32
Finanssivalvonta	6	Kaupankäynnin valvonta	33
Tehtävät	6	Tutkitut väärinkäyttöepäilyt ja annetut hallinnolliset sanktiot	33
Strategia 2010–2012	8	Infrastruktuurin valvonta	34
Johto	9	Toimiluvat ja rekisteröintihakemukset	34
Finanssivalvonnan organisaatio 1.2.2010	10	Asiakasvalistus ja asiakasyhteydenotot	34
Johtoryhmä	12	Sidosryhmien informointi	36
Organisoituminen	13	EU-valvojien yhteistoiminta	36
Henkilöstö	13	Odotettavissa vuonna 2010	37
Toiminnan rahoitus ja kustannukset	13	Sääntely	38
Tietojärjestelmät	13	Finanssikriisin tuomia sääntelymuutoksia	38
Viestintä	13	EU:n finanssivalvonnan kehittäminen	38
Vuosi lyhyesti	14	Basel II -vakavaraisuusdirektiiveihin hyväksytyt ja suunnitellut sääntelymuutokset	41
Vuoden tapahtumia	16	Valmistautuminen Solvenssi II:n voimaantuloon	43
Toimintaympäristö	17	Muita sääntelyuudistuksia	44
Kansantalous syvässä taantumassa	17	Liitteet	46
Valvottavien taloudellinen tila	19	EU ja kansainväliset komiteat	46
Pankkien tulokset heikkenivät, vakuutustoiminnan sijoitukset tuottivat hyvin	19	Tulevan eurooppalaisen finanssivalvonnan rakenne	47
		Valvottavien ja muiden valvontamaksuvelvollisten lukumäärä	48
		Toimintakulut ja rahoitus 2009	49
		Lyhenteet	50
		Toimintakertomuksessa viitattut EU-direktiivit ja direktiiviehdotukset	50
		Pohjoismaiset valvontaviranomaiset	51

Toimintakertomus perustuu 17.2.2010 käytettävissä olleisiin tietoihin. Kun vuosilukua ei ole erikseen ilmoitettu, tekstissä viitataan kertomusvuoteen 2009.

Kansainvälisestä finanssikriisistä huolimatta finanssisektorin tila Suomessa on vakaa. Kriisin vaikutukset näkyivät keskeisimmin pankkien välisten rahoitusmarkkinoiden ja yritysrahoituksen heikentymisenä. Tilanne kuitenkin helpottui vuoden aikana, mutta finanssisektorin toimintaympäristö on edelleen haastava.

Kriisi toi esiin puutteita finanssivalvonnassa ja -sääntelyssä. Tämän seurauksena finanssimarkkinoiden valvonnan ja sääntelyn muutoksia valmisteltiin maailmanlaajuisesti. Tavoitteena on koetunkaltaisen kriisin välttäminen tulevaisuudessa. EU-valvontarakenteiden uudistamisesta on tehty perustellut ehdotukset.

Finanssikriisi nosti esiin ongelmia myös sijoitustuotteiden ja -palveluiden markkinoinnissa sekä myynnissä. Valvottavien toimintatavat eivät ole aina olleet asianmukaisia ja Finanssivalvonta onkin edellyttänyt valvottavilta korjaavia toimia.

Myös Suomen finanssivalvonnassa on kehitettävää. Valvontaa tulee edelleen kohdentaa erityisesti sijoitustuotteiden ja -palveluiden markkinointiin. Finanssivalvonnan toiminnan pitää olla tehokasta ja laadukasta, reagoinnin ripeää. Yhdistetyn finanssivalvojan – Finanssivalvonnan – ensimmäisen toimintavuoden kokemusten perusteella tähän päästään.

Finanssisektorin valvonnalla on takanaan uudistusten vuosi. Finanssimarkkinoiden valvonnan ja sääntelyn muutoksia valmisteltiin niin globaalilla kuin EU-tasolla voimallisesti tavoitteena koetunlaisen finanssisektorin kriisin välttäminen tulevaisuudessa. Vuosi oli Suomessa myös Finanssivalvonnan ensimmäinen toimintavuosi.

Finanssisektorin tila Suomessa säilynyt vakaana

Finanssivalvonnan yhdessä valvottavien ja Suomen Pankin kanssa alkusyksystä tekemien stressitestien tulosten perusteella Suomen finanssisektori kestää talouden huomattavankin pitkäaikaisen heikkenemisen. Finanssikriisin suorat vaikutukset Suomen pankkisektoriin ovat olleet vähäiset. Pankkisektori on edelleen säilynyt vakavaraisena ja kannattavana ja pankkien likviditeettitilanne on palautunut normaaliksi. Toisin kuin monissa muissa EU-maissa, Suomessa ei ole jouduttu turvautumaan valtion pääomasijoituksiin tai takauksiin pankkien vakavaraisuus- tai likviditeettiaseman parantamiseksi. Kriisin aikana tallettajat eivät menettäneet talletustensa pääomia, eikä osakkeenomistajien finanssisektoriomistuksia kansallistettu. Finanssisektorin tilan säilymisestä terveenä ovat hyötynneet niin tallettajat, sijoittajat kuin asiakkaatkin.

Vakuutussektorilla globaali kriisi tuntui sijoitusten arvojen alentumisena. Akuutissa vaiheessa Suomessa omistajat joutuivat pääomittamaan yksittäisiä henkivakuutusyhtiöitä, ja työeläkelaitoksia koskevaa vakavaraisuussääntelyä muutettiin väliaikaisella lainsäädännöllä. Sijoitusmarkkinoiden elpyessä kertomusvuonna vakuutussektorin tila on kohentunut.

Nykyisessä taloudellisessa ympäristössä erityisesti peruspankkitoiminnan kannattavuuteen kohdistuu paineita. Kannattavuutta heikentävät sekä pankkien luottotappiot että alhainen korkokate. Tuloskehitykseen vaikuttaa oleellisesti talouden taantumun kesto ja korkokehitys.

Kilpailu erityisesti talletus- ja asuntoluottomarkkinoilla on viime aikoina kiristynyt. Toivottavaa on, että kilpailu ei johtaisi epäterveeseen hinnoitteluun tai riskinottoon eikä epäasiallisiin menettelyihin asiakassuhteissa.

Finanssikriisistä reaalitalouden syviin ongelmiin

Akuutti finanssikriisi aiheutti syksyllä 2008 suurta vahinkoa eri maiden reaalitalouksille ja syöksi monet maat vaikeaan taantumaa keväällä 2009. Suhdannekehityksestä saatiin vuoden lopulla ensimmäisiä positiivisia tietoja. Euroalueen kasvunäkymät vuodelle 2010 ovat kuitenkin hyvin maltillisia. Velkaantuneiden valtioiden kyky tukea talouskasvua

on muodostunut uudeksi ongelmaksi. Finanssisektorin toimintaympäristö on edelleen haastava ja näkyviin liittyy merkittävää epävarmuutta.

Keskuspankit ja hallitukset ovat tukeneet finanssisektoria Euroopassa monin eri toimin, mikä esti finanssimarkkinoiden täydellisen romahtamisen. Nykytilanteessa keskeinen kysymys onkin se, milloin tukitoimista voitaisiin irtautua. Liian aikainen irtautuminen voi uudestaan heikentää haurasta talustilannetta ja rapauttaa kansainvälistä luottamusta pankkisektoriin, kun taas liian myöhäinen irtaantuminen voi ruokkia inflaatiota ja finanssimarkkinoiden kuplaa.

Valtioiden nopea velkaantuminen on saanut aikaan levottomuutta finanssimarkkinoilla, eikä tilanne ole tätä kirjoitettaessa mitenkään helpottumassa. Suomen finanssisektorin taloudellinen tila on hyvä, mutta kansainväliset ongelmat voivat välittyä ja laajentua tavalla, joka vaikuttaa myös suomalaisiin toimijoihin.

Finanssisektorin yhteiskunnallinen merkitys kasvanut

Finanssisektorin suhteellinen merkitys on kasvanut lähes kaikissa teollisuusmaissa viime vuosina. Nopeaan kasvuun liittyy kuitenkin aina myös kasvavia riskejä: pankki- ja finanssikriisien esiintymistiheys on kasvanut 1970-luvulta alkaen ja kriisien kustannukset ovat olleet hyvin suuria. Kansainvälisen valuuttarahasto IMF:n viimeisimmän arvion mukaan nykyisen finanssikriisin kumulatiiviset tappiot vuosina 2007–2010 tulevat olemaan pankeille ja muille rahoitusryityksille noin 2,8 tuhatta miljardia dollaria.

Pankkien tai vakuutusyhtiöiden pelastaminen julkisin varoin voi johtaa piittaamattomaan riskikäyttäytymiseen, mikä voi olla uuden kriisin siemen tulevaisuudessa. Vastedes onkin pystyttävä aiempaa paremmin tunnistamaan orastavan kriisin tunnusmerkit ja ehkäisemään niiden vaikutuksia sekä huolehdittava tehokkaista riskienhallinnan kannustimista finanssialan yrityksissä. Liian nopean kasvun riskejä tulee myös hillitä. Parhaita hillitsijöitä ovat tehokas yritysten oma sisäinen valvonta ja riittävän tiukka vakavaraisuusvalvonta.

Valvonta kattavaksi

Yksi finanssikriisin oppeja on varmistaa, ettei valvonnan katveeseen jää tärkeitä toimintoja. Valvonnan puute on ollut se, että useissa maissa keskuspankit ja finanssivalvojat eivät tarpeeksi koordinoineet toimintaansa. Mikro- ja makrovalvonta eivät keskustelleet keskenään, eikä mikrovalvojalla ollut tietoa yksittäisten instituutioiden riskiasemasta ollut makrovalvojan käytössä. Yksi tärkeimmistä uudistuksista onkin Euroopan järjestelmä-riskikomitean perustaminen. Tämän komitean työhön osallistuvat keskuspankkien lisäksi myös valvojat.

Komitean tehtävänä on EU:n rahoitusjärjestelmän makro-vakaustilannetta ja uhkia, myös varoittaa niistä ja antaa tarvittaessa suosituksia jäsenvaltioille, valvojille tai komissiolle politiikkatoimenpiteiksi. Komiteaan kohdistuu suuria odotuksia. Finanssivalvonta tukee omalta osaltaan komitean työtä.

EU:n valvontajärjestelmää kehitetään myös pankki-, vakuutus- ja arvopaperimarkkinoiden valvojakomiteoiden merkitystä kasvattamalla ja muuttamalla ne EU-viranomaisiksi. Tavoitteena on aikaisempaa yhtenäisempi sääntely- ja valvontakäytäntö EU:ssa. Aika näyttää, miten hyvin tässä tavoitteessa onnistutaan. Valittu malli on joka tapauksessa hallinnollisesti sangen raskas.

EU:n valvontajärjestelmän kehitys on oikeansuuntainen, koska se tehostaa valvojen yhteistyötä. Se ei kuitenkaan ratkaise isojen, rajat ylittävien finanssiryhmittymien valvonnan ja kriisienhallinnan peruskysymyksiä. Hajautetun nykyjärjestelmän ongelmat mahdollisine intressiristiriitoinen säilyvät. Finanssikriisi osoitti jälleen, että kriisitilanteissa ratkaisut tehdään usein kansallisista lähtökohdista, eikä vaikutuksia muissa maissa oteta riittävästi huomioon. Tästä syystä olisikin tarve perustaa suurten ylikansallisten finanssikonsernien valvontaan keskittyvä EU-valvontaviranomainen. Keskitetty valvonta olisi erityisesti sellaisten jäsenmaiden etujen mukaista, joissa ulkomaisten pankkien tai sivuliikkeiden markkinaosuus on suuri.

Finanssikriisin seurauksena on useissa maissa lisätty valvonnan kattavuutta ja valvojan valtuuksia. Valtuuksia tulisi mm. kehittää niin, että valvoja voisi aiempaa tehokkaammin puuttua riskeihin. Kotivaltiovalvonnan ongelmia ei ole vielä ratkaistu tyydyttävällä tavalla EU:n lainsäädännössä. Isäntävaltion valvojan tulisi saada selkeät valtuudet puuttua sivuliikkeiden toimintaan finanssimarkkinoiden vakauden turvaamiseksi.

Suomessa finanssimarkkinoiden valvontaa vahvistaa se, että Finanssivalvonta toimii Suomen Pankin yhteydessä. Tämä mahdollistaa kiinteän yhteistyön keskuspankin ja valvojan välillä. Finanssivalvonta pystyy hyödyntämään Suomen Pankin tutkimusta ja taloudellista analyysiä ja toisaalta keskuspankin makrovakauden analyysi hyötyy tiivistä yhteistyöstä Finanssivalvonnan kanssa.

Sääntelyn tiukentaminen ja muutokset aiheellisia

Kansainvälisissä sääntelyn uudistusesityksissä ehdotetaan vakavaraisuusvaatimusten kiristämistä mm. edellyttämällä pankeilta erityisiä suhdannepuskureita. Myös likviditeettiriskien hallinnan vaatimuksia tiukennetaan. Lisäksi luottamuksen palauttamiseksi on katsottu tarkoituksenmukaiseksi saattaa sekä luottoluokituslaitokset

että hedge-rahastot valvonnan alaisiksi. Koko finanssitolialaa koskevia riskienhallinnan vaatimuksia kiristetään ja pyritään vähentämään toimijoiden houkutusta ylisuureen riskinottoon mm. palkitsemista sääntelemällä. Nämä muutokset ovat oikeansuuntaisia.

Sääntelyn suhdanteita vahvistavan vaikutuksen merkitys on täsmentynyt vasta nykykriisissä. Pankeilta tultaneenkin jatkossa edellyttämään vakavaraisuussääntelyssä suhdannepuskureita eli pankit joutuisivat hyvinä aikoina keräämään omaa pääomaa yli minimivaatimusten. Huonoina aikoina näitä pääomia voitaisiin purkaa ja tätä kautta turvata pankkijärjestelmän luotonantokyky.

Vakavaraisuussääntelyn uudistusehdotuksissa myös pankkien luottotappiovarauskäytäntöä esitetään muutettavaksi siten, että pankit pystyisivät aiempaa paremmin varautumaan odotettavissa oleviin luottotappioihin. Myös tilinpäätössääntelyssä otettaneen käyttöön odotettavissa olevien tappioiden arvonalentumismalli. Nämä ovat kannatettavia muutoksia. Askel taaksepäin sen sijaan olisi, jos yksinkertainen, ei-riskiperusteinen vähimmäisomavaraisuusaste otettaisiin määrääväksi vakavaraisuuden mittariksi. Se, miten uudistukset käytännössä toteutetaan ja miten ne vaikuttavat rahoitusosalalla, on parhaillaan kvantitatiivisten selvitysten kohteena.

Viime vuonna EU:ssa hyväksytty Solvenssi II -direktiivi uudistaa perin pohjin henki- ja vahinkovakuutusyhtiöiden vakavaraisuuslaskentaa. Uudistuksen tavoitteet paremmasta riskien hallinnasta ja pääomavaatimusten riskiperusteisuuden lisäämisestä ovat erittäin kannatettavia. Komissiossa Euroopan vakuutusvalvojien komitean työn pohjalta valmisteilla olevat direktiiviä täydentävät säännökset määrittelevät vakavaraisuuslaskennan yksityiskohtaiset vaatimukset. Ne pohjautuvat siihen, että direktiivi edellyttää vakuutettujen suojaamiseksi turvaavuustasoa, jolla vakuutusyhtiön maksukyvyttömyyden todennäköisyys on enintään 0,5 prosenttia. Finanssikriisi osoitti, että kaikkia omaisuusarvojen vaihteluun vaikuttavia tekijöitä ei aikaisemmissa koelaskelmissa osattu ottaa huomioon. Valittu turvaavuustaso näyttäisikin johtavan arvioitua korkeampiin vakavaraisuusvaatimuksiin. Vaatimusten tason tarkoituksenmukaisuutta tulee arvioida vuoden 2010 vaikutusarvioiden jälkeen.

Samoin kuin pankkisääntelyssä tulisi myös Suomen työeläkelaitosten vakavaraisuussääntelyn uudistamista pohtivassa työryhmässä pyrkiä löytämään jo käytössä olevien lisäksi uusia keinoja, joilla vähennettäisiin vakavaraisuusvaatimusten suhdanteita myötäileviä piirteitä. Samalla tulee edistää vakavaraisuusvaatimusten riskiperusteisuutta ja riskien ja vakavaraisuuden hyvää hallintaa työeläkelaitoksissa. Tässä työssä olisi tarkoituksenmukaista soveltaa Solvenssi II:n keskeisiä elementtejä.

Talletussuojan osalta on tärkeää yhtenäistää käytäntöjä Euroopassa. Suojan pitäisi toisaalta olla kyllin turvallinen

tallettajien kannalta, mutta toisaalta se ei saisi antaa pankeille kannustimia epäterveeseen talletusten hinnoitteluun.

Asuntoluotoissa velallisten korkoriski huomattava

Asuntoluottojen korot ovat Suomessa alhaisia ja asuntoluottojen marginaalit ovat viimeisten vuosien aikana olleet hyvin kapeita muihin EU-maihin verrattuna. Pankit ovat menneinä vuosina tässä suhteessa kilpailleet hinnalla reippaastikin. Vuoden alkupuoliskolla marginaalit tosin levenivät nopeasti edellisestä vuodesta. Viimeisimmät tiedot kertovat, että uusien asuntolainojen marginaalit ovat uudelleen kaventuneet kesän vajaasta yhdestä prosenttiyksiköstä.

Asuntolainauksesta ei odoteta realisoituvan merkittäviä luottotappioita pankeille. Kokonaisuutena kotitalouksien velanhoitokyky on säilynyt melko hyvänä, vaikka maksuhäiriöt ovatkin lisääntyneet. Kotitalouksien velkaantumisen suhteessa tuloihin ei kertomusvuonna juurikaan kasvanut. Ylivelkaantumisen ongelmat voivat kuitenkin koetella yhä useampia kotitalouksia, jos työttömyys vielä pahenee ja korot nousevat nykyiseltä hyvin matalalta tasoltaan.

Huolestuttavaa on kotitalouksien riittämätön varautuminen korkotason nousuun. Kotitaloudet eivät tällä hetkellä arvioi korkoriskiä kyllin pitkäjänteisesti.

Asiakaansuojaa vahvistettava

Finanssikriisissä valvonta painottui valvottavien taloudellisen aseman seurantaan ja analyysiin. Finanssisektorin toimintakyvyn säilyttäminen oli Finanssivalvonnan ensisijainen painopistealue. Finanssikriisi toi kuitenkin esiin ongelmia myös valvottavien menettelytavoissa. Jälkeenpäin voidaan arvioida, että Finanssivalvonta olisi voinut reagoida näihin ongelmiin vieläkin voimallisemmin.

Palveluntarjoajan pitää myyntitilanteissa antaa asiakkaalle oikeat ja riittävät tiedot sijoitustuotteiden ominaisuuksista ja riskeistä. Kriisi nosti esiin tapauksia, joissa asiakas on katsonut, että palveluntarjoaja ei ole selostanut riskejä riittävästi tai niistä on annettu harhaanjohtavaa tietoa tai niitä on vähätelty. Lainsäädäntö ja Fivan ohjeistus ovat tältä osin yksiselitteisiä: ei-ammattimaisille sijoittajille tulee kertoa riskeistä ja monimutkaisen tuotteen soveltuvuus asiakkaalle on selvitettävä. Ei ole hyväksyttävää, että asiakaspalvelutilanteessa asiakkaalle annettaisiin myynnin vauhdittamiseksi väärä kuva tuotteesta.

Parin viime vuoden aikana Finanssivalvonta ja sen edeltäjä Rahoitustarkastus ovat tehneet laajoja tarkastuksia eri tuotteita, erityisesti lyhyen koron rahastoja ja strukturoituja lainoja, koskevan tiedonantovelvollisuuden

täyttämistä, palveluntarjoajien tekemien soveltuvuusarvojen asianmukaisuudesta ja rahastojen arvonlaskennan oikeellisuudesta. Selvitysten perusteella Finanssivalvonta on edellyttänyt valvottavilta korjaavia toimia. Korjaavien toimenpiteiden toteutumista on seurattu kiinteästi.

Finanssivalvonnassa asiakkaansuojakysymyksillä on merkittävä painoarvo. Valvontaa suunnataan mm. säästämis- ja sijoitustuotteiden tuotekehitys- ja myyntiprosessien asianmukaisuuden tarkastamiseen. Asiakkaansuojan tärkeä merkitys heijastuu myös Finanssivalvonnan organisaatoratkaisussa: omat toimistot on perustettu niin asiakkaansuojakysymyksille kuin säästämistuotteille ja -palveluillekin. Finanssivalvonta kehittää omia toimintatapojaan pystyäkseen puuttumaan epäkohtiin oikea-aikaisesti.

Eri sektorien sijoitustuotteiden myyntiä koskevaa sääntelyä yhtenäistetään EU-tasolla

Euroopan komissio näkee tärkeänä sen, että eri säästämis- ja sijoitustuotteista vähittäisasiakkaille annettavat tiedot ja niitä koskeva myynti ja markkinointi ovat mahdollisimman yhdenmukaisesti säänneltyjä, olivatpa tuotteet sitten arvopapereita, pankkitalletuksia tai vakuutusia. Toimin tänä keväänä puheenjohtajana EU:n finanssivalvojen asettamassa työryhmässä, jossa vakuutus-, pankki- ja arvopaperivalvojat pyrkivät yhtenäisiin näkemyksiin asiassa.

Kasvanut huoli Suomen finanssimarkkinoiden kilpailukyvästä on aiheellista

Suomen kansantalouden terveen kehityksen kannalta on tärkeää turvata Suomen finanssimarkkinoiden kilpailukyky. Sekä suomalaiset kotitaloudet että yritykset hyötyvät siitä, että Suomessa on saatavilla monipuolisia ja laadukkaita finanssipalveluja kilpailukykyiseen hintaan. Pörssisäätiö on teettänyt selvityksen suomalaisten pääomamarkkinoiden kehittämistarpeista ja myös valtiovarainministeriö on asettanut selvityshenkilön tätä pohtimaan. On tärkeää, että tässä hankkeessa ovat aktiivisia niin yksityinen kuin julkinenkin sektori.

Arvopaperimarkkinoilla osakekaupankäynti on nopeutunut ja kaupankäynnin kustannukset laskeneet. Nämä ovat hyviä kehitystrendejä. Pörssiliiketoiminnan kannalta on kuitenkin tärkeää, että MiFIDin markkinapaikkasääntelyn onnistuminen arvioidaan uudelleen. Tulisikin analysoida, ovatko kaupankäynnin järjestämisen liiketoimintaedellytykset riittävän tasapuoliset eri toimijoille ja kohdistuvatko sääntelyn velvoitteet tasapuolisesti eri kaupankäynnin järjestäjiin. Lisäksi tulee arvioida kaupankäynnin hajautumisen haasteet valvonnalle ja miten näihin haasteisiin tulee vastata.

Finanssivalvonnan toiminta käynnistynyt hyvin

Finanssivalvonnan organisoituminen saatiin päätökseen elokuun alussa. Organisaatiomallia valmisteltaessa suuri painoarvo annettiin sille, missä mallissa valvonnan synergiaedut olisivat helpoimmin saavutettavissa ja samantyyppisiä riskejä voitaisiin valvoa yhteisin resurssein.

Vakuutus-, pankki- ja arvopaperivalvontaa ei haluttu organisoida erillisiksi osastoiksi toiminnan mahdollisen lokeroitumisen välttämiseksi. Uuden oppimisen ja uusien toimintatapojen omaksumisen kannalta oliikin välttämätöntä valita ns. funktionaalinen malli, jossa valvonta rakennettiin eri toimintojen, ei eri sektorien pohjalta.

Tähänastisten kokemusten nojalla voin todeta mallin olevan toimiva. Yhteisten toimintatapojen ja prosessien hiominen vie kuitenkin oman aikansa ja synergiahyödyt alentuneiden toimintakulujen muodossa näkyvät pidemmällä aikavälillä. Finanssivalvonnan ensimmäinen toimintavuosi käynnistyi hyvin ja tehdyistä suurista muutoksista huolimatta valvojan operatiivinen toiminta jatkui häiriöttä.

Finanssivalvonnan strategia ulottuu seuraavalle kolmi-vuotiskaudelle. Strategiaassa painopisteitä ovat toisaalta valvonnan riskiperusteisuuden edistäminen, toisaalta asiakkaan- ja sijoittajansuojan edistäminen sekä kansainvälisen yhteistyön tehostaminen. Finanssivalvonta ja sen edeltäjät ovat olleet hyvin aktiivisia valvontayhteistyön kehittämässä sekä EU:n että Pohjoismaiden tasolla. Vaikka yhteistyö onkin kehittynyt varsin hyvin, on vielä varmistettava, että se on riittävän kattavaa ja kustannustehokasta.

Finanssivalvonnan työilmapiiri on työtyytyväisyyskyselyn mukaan tyydyttävä. Kysely tehtiin koko henkilökunnalle hyvin pian organisoitumisen jälkeen – ajankohtana, jolloin monet henkilökohtaista tehtävää, vastuita ja tavoitteita koskevat asiat olivat vielä avoimna. Finanssivalvonta on ottanut reippaat askeleet kohti visiotaan, jonka mukaan se on dynaaminen ja arvostettu valvoja. Strategia korostaa myös yhtenäisen toimintakulttuurin merkitystä. Se tarkoittaa käytännössä laadukasta ja tehokasta toimintatapaa Finanssivalvonnan tavoitteiden saavuttamiseksi sekä myönteistä ja aikaansaavaa työilmapiiriä.

Kiitän kaikkia fivalaisia sitoutumisesta ja pitkäjänteisyydestä uuden valvojan rakentamisessa sekä arvokkaasta työpanoksesta organisaation ensimmäisenä toimintavuonna.

Helsingissä, 17. helmikuuta 2010

Anneli Tuominen

Finanssivalvonta, lyhyemmin Fiva, aloitti toimintansa 1.1.2009. Uudelle viranomaiselle siirtyivät pääosin entisten viranomaisten, Rahoitustarkastuksen ja Vakuutusvalvontaviraston, tehtävät. Fiva toimii hallinnollisesti Suomen Pankin yhteydessä, mutta on päätöksenteossaan itsenäinen.

Fivan toiminnan tavoitteena on finanssimarkkinoiden vakauden edellyttämä luotto-, vakuutus- ja eläkelaitosten ja muiden valvottaviksi säädettyjen vakaa toiminta. Tavoitteena on myös vakuutettujen etujen turvaaminen ja yleinen luottamus finanssimarkkinoiden toimintaan. Valvottavia ja muita maksuvelvollisia oli vuoden lopussa yhteensä 1 111.

Tehtävät

Fivan tehtävänä on valvoa finanssimarkkinoilla toimivien toimintaa laissa tarkennettujen tehtävien mukaisesti. Lisäksi tehtäviin kuuluu edistää hyvien menettelytapojen noudattamista finanssimarkkinoilla ja yleisön tietämystä finanssimarkkinoista. Toiminnan tavoite ja tehtävät on kirjattu lakiin Finanssivalvonnasta.

Laki Finanssivalvonnasta 3 § Tehtävät (ote):

1. myöntää finanssimarkkinoilla toimiville toimilupia, rekisteröi finanssimarkkinoilla toimivia ja vahvistaa niiden toimintaa koskevia sääntöjä;
2. valvoo, että finanssimarkkinoilla toimivat noudattavat niihin sovellettavia finanssimarkkinoita koskevia säännöksiä, niiden nojalla annettuja määräyksiä, toimilupansa ehtoja ja toimintaansa koskevia sääntöjä;
3. valvoo rahoitusvälineiden liikkeeseenlaskua ja niillä tapahtuvaa kaupankäyntiä sekä selvitys- ja säilytystoimintaa koskevien säännösten ja määräysten noudattamista;
4. valvoo kansainvälisten tilinpäätösstandardien noudattamista siten kuin jäljempänä säädetään;
5. valvoo, että finanssimarkkinoilla toimivat noudattavat niitä koskevia säännöksiä ja määräyksiä rahanpesun ja terrorismin rahoituksen estämisestä ja selvittämisestä;
6. antaa lain soveltamisen kannalta tarpeellisia määräyksiä siten kuin laissa erikseen säädetään;
7. ohjaa ja valvoo säästöpankkitarjoustarkastuksen toimintaa;
8. suorittaa sille laissa säädettyt muut tehtävät.

Fivan tehtävänä on lisäksi:

1. seurata ja arvioida finanssimarkkinoiden ja finanssimarkkinoilla toimivien muun toimintaympäristön ja muiden yleisten toimintaedellytysten kehitystä;
2. tehdä aloitteita finanssimarkkinoita koskevan lainsäädännön kehittämistä ja muista tarvittavista toimenpiteistä sekä osallistua lainsäädännön valmisteluun;
3. seurata ja arvioida peruspankkipalvelujen saatavuutta ja niiden hinnoittelua;
4. edistää niiden finanssimarkkinoilla toimivien ohjaus- ja valvontajärjestelmien luotettavuutta, joiden taloudellista asemaa Fiva valvoo;
5. koota ja määräjain julkaista vertailukelpoisella tavalla tietoja finanssimarkkinoilla toimivien taloudellisesta asemasta sekä muuten edistää finanssipalveluja ja finanssimarkkinoiden toimintaa koskevan tietoaaineiston saatavuutta;
6. osallistua viranomaisten väliseen kotimaiseen yhteistyöhön;
7. osallistua Euroopan pankkivalvojen komitean, Euroopan arvopaperimarkkinavalvojen komitean ja Euroopan vakuutusvalvojen komitean työhön valvontajärjestelmän kehittämiseksi ja finanssimarkkinoilla toimivien vakaan toiminnan edistämiseksi Euroopan unionissa sekä muuhun viranomaisten kansainväliseen yhteistyöhön;
8. osallistua rahoitusjärjestelmän lainvastaisen hyväksikäytön estämiseen;
9. edistää yhteistyössä korkeakoululaitoksen kanssa finanssialan tieteellistä tutkimusta ja koulutusta.

Valvottavia

- luottolaitokset
- vahinko-, henki- ja jälleenvakuutusyhtiöt
- työeläkevakuutusyhtiöt
- eläkesäätiöt
- eläke-, sairaus- ja muut vakuutuslaitokset
- vakuutusyhdistykset
- työttömyyskassat
- vakuutusedustajat
- muut vakuutuslaitoksilla toimivat
- sijoituspalveluyritykset
- rahastoyhtiöt
- talletussuojarahasto
- sijoittajien korvausrahasto
- arvopaperikeskus
- pörssi

Lisäksi Fiva valvoo

- listayhtiöiden tiedonantovelvollisuutta ja IFRS-tilinpäätöksiä
- kaupankäyntiä arvopapereilla
- osakeomistusten liputussäännöksiä
- arvopaperitarjouksia ja julkisia ostotarjouksia

Strategia 2010–2012

Missio

Edistämme finanssimarkkinoiden vakautta ja luottamusta sekä asiakkaan- ja sijoittajansuojaa.

Valvomme

- finanssimarkkinoilla toimivien riskienhallintaa ja toimintaedellytyksiä,
- asiakassuhteissa ja markkinoilla noudatettavien menettelytapojen asianmukaisuutta ja
- sijoittaja- ja asiakasinformaation laatua.

Visio

Finanssivalvonta on dynaaminen ja arvostettu valvoja sekä laadukkaan eurooppalaisen valvontakulttuurin rakentaja.

Tahtotilamme on

- terve kehitys ja tasapuoliset kilpailuedellytykset Suomen finanssimarkkinoilla,
- oikeasuhteinen sääntely ja valvonta sekä
- asiakkaiden parantunut tietämys finanssimarkkinoista.

Strategiset valinnat

Valvonnan riskiperusteisuuden edistäminen

- Kohdistamme toimintaamme ajantasaisen analyysin pohjalta olennaisimpien riskien ja riskipitoisimpien toimijoiden ja toimintojen valvontaan.
- Kehitämme finanssimarkkinoiden riskien arviointiamme ja kriisinhallinnan valmiuksiamme.
- Kerromme julkisuuteen säännöllisesti valvonnan painopistealueista ja tehdyistä valvontahavainnoista.

Asiakkaan- ja sijoittajansuojan edistäminen

- Edistämme yleisön tietämystä finanssituotteiden ja -palveluiden kuluista ja riskeistä.
- Puutemme aktiivisesti ja ripeästi epäasiallisiin markkinakäytäntöihin.
- Panostamme säästämis- ja sijoitustuotteiden tuotekehitys- ja myyntiprosessien valvontaan.

Kansainvälisen valvonta- ja sääntely-yhteistyön tehostaminen

- Tuemme EU:n uuden valvontajärjestelmän käynnistämistä.
- Tehostamme erityisesti pohjoismaista valvontayhteistyötä olennaisilla riskialueilla sekä edistämme valvojien työn jakamista ja erikoistumista kansainvälisissä valvojakollegioissa.
- Vaikutamme Suomen finanssimarkkinoiden vakauden, kilpailukyvyn ja asiakkaansuojan kannalta keskeisiin sääntelyn muutoshankkeisiin panostamalla valmistelutyöhön riittävän aikaisessa vaiheessa.

Yhtenäiseen toimintakulttuuriin siirtyminen

- Syvennämme koko finanssisektorin kattavaa riskienhallinnan sekä tuotteiden ja liiketoiminnan osaamistamme.
- Lisäämme sähköisten tiedonhallintavälineiden käyttöä ja ylläpidämme kattavaa, ajantasaista ja luotettavaa valvonnan tietovarastoa.
- Varmistamme yhdistetyn valvonnan synergiahyödyt ja hyödynnämme yhteistyötä Suomen Pankin kanssa. Tehostamme ja yhdenmukaistamme työnkulkuja ja toimintatapoja.
- Huolehdimme myönteisestä ja aikaansaavasta työilmapiiristä ja hyvästä esimiestyöstä.

Johto

Pankkivaltuusto

Fivan toiminnan yleistä tarkoituksenmukaisuutta ja tehokkuutta valvoo eduskunnan pankkivaltuusto.

Pankkivaltuuston puheenjohtajana toimi kertomusvuonna **Timo Kalli** ja varapuheenjohtajana **Antti Kalliomäki**. Jäsenet olivat **Tanja Karpela, Martti Korhonen, Mika Lintilä, Pekka Ravi, Marja Tiura, Jutta Urpilainen** (9.9. asti **Liisa Jaakonsaari**) ja **Ben Zyskowicz**.

Johtokunta

Fivan johtokunta ohjaa valvojan toimintaa asettamalla erityiset tavoitteet, päättämällä sen toimintalinjoista sekä ohjaamalla ja valvomalla näiden toteutumista ja toimintalinjojen noudattamista. Lisäksi johtokunta mm. käsittelee Fivan vuotuisen talousarvion ja alistaa sen Suomen Pankin johtokunnan vahvistettavaksi, antaa pankkivaltuustolle vähintään kerran vuodessa kertomuksen Fivan toiminnalle asetetuista tavoitteista ja niiden toteutumisesta ja kuulee vuosittain finanssimarkkinoilla toimivien edustajia. Finanssimarkkinoilla toimivien edustajia kuullaan valvonnalle asetetuista tavoitteista ja toteutumisesta sekä talousarviosta ja valvonnassa odotettavissa olevista muutoksista ja niiden vaikutuksista valvontamaksukertymään sekä odotettavissa olevien muutosten edellyttämistä toimista.

Johtokuntaan kuuluu viisi jäsentä ja sen toimikausi on kolme vuotta. Jäsenet ja varajäsenet nimittää pankkivaltuusto.

Kertomusvuonna puheenjohtajana toimi Suomen Pankin johtokunnan varapuheenjohtaja **Pentti Hakkarainen** ja varapuheenjohtajana alivaltiosihteeri **Martti Hetemäki** valtiovarainministeriöstä. Jäseninä toimivat varatuomari **Pirkko Juntti**, johtaja **Antero Kiviniemi** sosiaali- ja terveysministeriöstä sekä filosofian kandidaatti **Paavo Pitkänen**.

Pentti Hakkaraisen varajäsenenä toimii osastopäällikkö **Kimmo Virolainen**. Martti Hetemäen varajäsenenä toimii lainsäädäntöneuvos **Tuija Taos**. Antero Kiviniemen varajäsenenä toimii ylimatemaatikko **Leena Väänänen**.

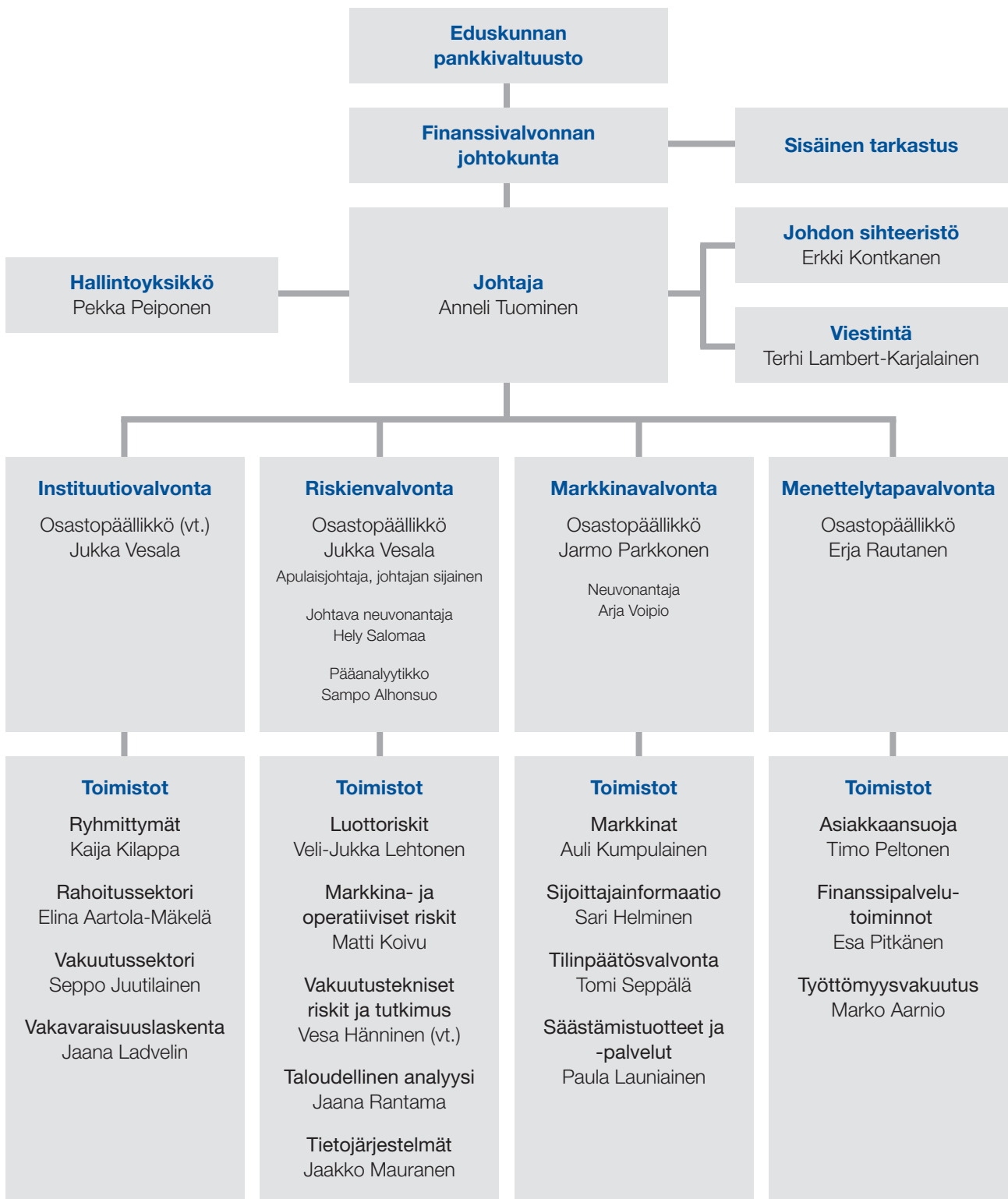
Kertomusvuonna johtokunta kokoontui 17 kertaa.

Johtaja, johtoryhmä ja osastot

Johtajan tehtävänä on johtaa toimintaa ja tehdä muut kuin johtokunnalle kuuluvat päätökset. Kertomusvuonna johtajana toimi **Anneli Tuominen**. Johtajan apuna toimii neuvoa-antava johtoryhmä (esittely sivulla 12), johon kuuluvat osastopäälliköt ja muut johtajan määräämät virkamiehet.

Fivassa on neljä osastoa: instituutiovalvonta, riskienvalvonta, markkinavalvonta ja menettelytapavalvonta. Osastot jakautuvat toimistoihin. Osastojen lisäksi johtajan suorassa alaisuudessa toimivat hallintoyksikkö, johdon sihteeristö ja viestintä.

Finanssivalvonnan organisaatio 1.2.2010

Finanssivalvonnan johtoryhmän jäseniä ovat johtaja Anneli Tuominen lisäksi apulaisjohtaja Jukka Vesala, osastopäälliköt Jarmo Parkkonen ja Erja Rautanen sekä johtavat neuvonantajat Erkki Kontkanen ja Hely Salomaa.

Instituutiovalvonta vastaa valvottavien liiketoimintaa, vakavaraisuutta ja riskejä koskevan kokonais kuvan muodostamisesta sekä valvottavaa koskevien yhteydenottojen ja toimien koordinoinnista (ns. vastuuvälvo jatointo) Fivassa. Osasto vastaa kaikkien vakuutus- ja rahoitussektorien toimijoiden vuosittaisen liiketoimintaa ja riskeihin suhteutetun vakavaraisuuden riittävyyden arvion tuottamisesta. Osaston tehtäviin kuuluvat myös pankkien ja vakuutusyhtiöiden toimilupahakemusten käsittely yhteistyössä muiden osastojen kanssa. Lisäksi osastolla arvioidaan näiden toimijoiden hallinnon luotettavuus, tilinpäätösten oikeellisuus sekä toiminnan lainmukaisuus. Osasto vastaa pohjoismaisten valvojien kollegioyhteistyön toimivuudesta.

Riskienvälvonta vastaa valvottavien riskien ja riskienhallinnan valvonnasta. Valvonta tehdään tarkastuksin ja analysoimalla säännöllistä raportointia (luotto-, markkina-, likviditeetti-, operatiiviset ja vakuutustekniset riskit sekä rahanpesun estämisen, maksujärjestelmien ja it-infrastruktuurin luotettavuus). Valvonnan tavoitteena on vakavaraisuutta ja maksuvalmiutta uhkaavien riskien havaitseminen ja ehkäiseminen ennakolta. Valvonta kohdistuu siihen, että riskit eivät ylitä riskinkantokykyä, riskienhallinta ja sisäinen valvonta ovat riittävällä tavalla järjestetyt ja että valvottavilla on hyvä vakavaraisuuden ja maksuvalmiuden hallinta. Osasto vastaa myös valvottavien ja finanssisektorin taloudellista tilaa ja riskejä koskevasta analyysistä ja julkaisuista, tutkimuksista ja koko valvojan tietojärjestelmäkehityksestä. Lisäksi osasto vastaa EU-valvojien käytäntöjen kehittämisestä sekä tarkastustoiminnan koordinoinnista.

Instituutio- ja riskienvälvonta muodostavat vakavaraisuusvalvonnan kokonaisuuden, jonka tavoitteena on myös tehokas kriisien hallinta. Tällä pyritään siihen, että kriisien ja häiriöiden vaikutukset asiakkaisiin ja järjestelmän toimivuuteen sekä kansantalouden kustannuksiin rajoitetaan mahdollisimman vähäisiksi.

Markkinavälvonnan tavoitteena on edistää luottamusta sijoittajainformaatioon ja arvopaperimarkkinoiden toimintaan. Luottamusta rakentavat laadukas, selkeä ja ajantasainen sijoittajainformaatio, arvopaperimarkkinoiden infrastruktuurin hyvä toiminta sekä arvopaperimarkkinoilla toimivien asianmukaiset toimintatavat.

Markkinavälvonta valvoo listayhtiöiden tiedottamiseen, arvopaperitarjouksiin, IFRS-tilinpäätöksiin sekä eri sääntämistuotteisiin ja -palveluihin liittyvää sijoittajainformaatiota. Lisäksi osasto valvoo sekä arvopaperimarkkinoiden infrastruktuurin toimintaa että arvopaperimarkkinoilla harjoitettavaa kaupankäyntiä ja kaupankäyntiin liittyviä menettelytapoja. Osasto tutkii mahdollisia arvopaperimarkkinoiden väärinkäytöksiä. Tilintarkastajien valvontatyöhön ja sen kehittämiseen Fiva osallistuu Keskukskauppakamarin tilintarkastuslautakunnan jäsenenä.

Menettelytapavälvonta vastaa finanssimarkkinoiden palveluntarjoajien ja asiakkaiden välisen suhteen valvonnasta. Osasto valvoo finanssialan palveluiden ja tuotteiden markkinointia ja asiakkaalle annettavaa informaatiota sekä palveluntarjoajien menettelytapoja asiakkaiden suhteen. Osasto hyväksyy pankkien käyttämät tiliehdot sekä valvoo vakuutuslaitosten käyttämiä vakuutusehtoja.

Menettelytapavälvonta käsittelee sijoituspalveluyritysten, rahastoyhtiöiden ja vakuutusedustajien toimilupa- ja rekisteröintihakemukset ja rajat ylittävää palvelua tarjoavien ilmoitukset toiminnan aloittamisesta sekä valvoo työttömyyskassojen toimintaa. Osasto valvoo menettelytapojen osalta valvottavien sisäisiä prosesseja ja toiminnan järjestämistä. Tehtäväkenttään kuuluu yleisölle suunnattu asiakasvalistus erityisesti tuotteisiin liittyvien riskien osalta. Asiakkaansuojassa ja asiakasvalistuksessa Fiva toimii yhteistyössä Kuluttajaviraston ja Vakuutus- ja rahoitusneuvonta FINEn kanssa.

Kukin osasto vastaa sääntelyn kehittämisestä oman vastuualueensa osalta.

Johtoryhmä

Finanssivalvonnan johtoryhmä vasemmalta oikealle: Hely Salomaa, Jarmo Parkkonen, Erja Rautanen, Anneli Tuominen, Jukka Vesala, Leena Kallasvuo ja Pirjo Kyyrönen.

Anneli Tuominen

johtaja, johtoryhmän puheenjohtaja
varatuomari, ekonomi

Jukka Vesala

apulaisjohtaja, riskienvalvonta,
johtoryhmän varapuheenjohtaja
kauppatieteiden tohtori

Leena Kallasvuo

osastopäällikkö, instituutiovalvonta,
johtoryhmän jäsen 10.12. asti
kauppatieteiden maisteri

Jarmo Parkkonen

osastopäällikkö, markkinavalvonta
oikeustieteen kandidaatti, kauppatieteiden maisteri

Erja Rautanen

osastopäällikkö, menettelytapavalvonta
oikeustieteen kandidaatti

Hely Salomaa

johtava neuvonantaja, riskienvalvonta
valtiotieteen tohtori

Pirjo Kyyrönen

johtava lakimies, johtoryhmän sihteeri
varatuomari, oikeustieteen kandidaatti

Kuvasta puuttuu oikeustieteen tohtori Erkki Kontkanen, joka aloitti johdon sihteeristön päällikkönä ja johtavana neuvonantajana 1.1.2010.

Organisoituminen

Laki Finanssivalvonnasta ja muut siihen liittyvät lait vahvistettiin presidentin esittelyssä 19.12.2008 ja ne tulivat voimaan 1.1.

Pankkivaltuusto nimitti joulukuussa 2008 heti lain vahvistamisen jälkeen Fivan johtokunnan jäsenet ja varajäsenet sekä määräsi puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan ja nimitti joulukuussa Anneli Tuomisen vt. johtajaksi.

Fivan johtajan virka julistettiin avoimeksi joulukuussa 2008. Virkaan ilmoitautui tammikuussa kahdeksan kandidaattia. Pankkivaltuusto nimitti Anneli Tuomisen virkaan helmikuussa viiden vuoden toimikaudeksi.

Osastopäälliköiden tehtävät julistettiin avoimiksi helmikuussa. Hakemuksia saapui määräaikaan mennessä yhteensä 47. Johtokunta nimitti osastopäälliköt tehtäviinsä maaliskuussa.

Toimisto- ja yksikönpäälliköitä sekä pääanalyttikkoa haettiin julkisella haulla huhtikuussa. Hakijoita tehtäviin oli 161. Nimitykset tehtiin toukokuussa ja ne tulivat pääosin voimaan kesäkuun alusta. Kaikki päällikkönimitykset tehtiin määräajaksi (3–5 vuotta). Asiantuntijat ja tukihenkilöstö hakivat sisäisessä haussa uusiin tehtäviin toukokuussa ja nimitykset tehtiin kesäkuussa.

Uusi organisaatio aloitti toimintansa 1.8. Syyskuun alussa henkilöstö sijoittui kahteen osoitteeseen (Snellmaninkatu 6 ja Mikonkatu 8) siten, että riskienvalvonta- ja instituutiovalvontaosastot toimivat pääosin Snellmaninkadulla ja markkinavalvonta- ja menettelytapavalvontaosastot Mikonkadulla. Snellmaninkadulla toimivat myös hallintoyksikkö, johdon sihteeristö ja viestintä.

Henkilöstö

Fiva on asiantuntijaorganisaatio. Henkilöstöstä 73 % toimii asiantuntijatehtävissä, 11 % esimiestehtävissä ja 16 % tukihenkilöstön tehtävissä. Hyväksytty toimintavahvuus on 218 henkeä, ja kertomusvuoden lopussa toimintavahvuus oli 211. Henkilömäärät jakautuivat kertomusvuoden päättyessä seuraavasti:

Riskienvallonta.....	70	Hallintoyksikkö.....	14
Instituutiovalvonta.....	43	Johdon sihteeristö.....	8
Markkinavalvonta.....	41	Viestintä.....	5
Menettelytapavalvonta..	29	Johto.....	1

Fivan asema finanssimarkkinoita valvovana viranomaisena asettaa sen virkamiehille erityisiä eettisiä vaatimuksia. Fivalaisen tulee toiminnassaan ottaa huomioon valvojan tavoitteet ja toimia niiden puolesta. Hänen suhteensa tai taloudelliset yhteytensä valvottavaan eivät saa muodostua liian tiiviiksi tai muuten sellaisiksi, että hänen riippumattomuutensa voitaisiin kyseenalaistaa. Henkilöstöä koskee laaja sidonnaisuuksien

(arvopaperiomistukset, luotot, takaukset, muut vastuut, sivutoimet, muut sidonnaisuudet) ilmoitusvelvollisuus. Virkamiesten on lisäksi noudatettava yksityiskohtaisia säännöksiä arvopaperi- ja vakuutuslajittamisessaan.

Toiminnan rahoitus ja kustannukset

Fivan toiminta rahoitetaan pääosin valvonta- ja toimenpidemaksuilla, joita peritään valvottavilta ja muilta maksuvelvollisilta. Veroluonteisten valvontamaksujen suuruus määritellään laissa ja ne perustuvat valvottavan toiminnan laajuuteen, jota mitataan mm. valvottavan taseen loppusummalla. Kaikki arvopaperien liikkeeseenlaskijat maksavat laissa määritellyn kiinteän maksun. Suomen Pankki vastaa viiden prosentin rahoitusosuudesta. Jos toiminnasta syntyy ylijäämää, se palautetaan valvottaville ja muille maksuvelvollisille.

Kertomusvuonna toimintakulut olivat 24,5 miljoonaa euroa. Tästä pääosa koostui henkilöstökuluista (17,6 milj. euroa). Muut merkittävät kuluerät muodostuivat Suomen Pankilta ostettavista palveluista (2,4 milj. euroa) sekä kiinteistökuluista (2,3 milj. euroa).

Tietojärjestelmät

Valvontojen yhdistämisestä aiheutunut tietojärjestelmien integrointi oli ensimmäisen toimintavuoden keskeinen tehtävä. Integroinnin ensimmäisen vaiheen tulokset mahdollistivat valvojan operatiivisen toiminnan. Vaihe saatiin päätökseen kesäkuussa.

Päällekkäisten järjestelmien yhdistäminen jatkuu integraation toisessa vaiheessa vuoteen 2012 asti, jolloin yhdistetään tai rakennetaan uudet viranomaisraportointijärjestelmät ja valvottavarekisterit.

Viestintä

Fiva julkaisi kertomusvuonna 18 lehdistötiedotetta. Syyskuussa julkaistun valvottavien taloudellista tilaa ja riskejä käsittelevän lehdistötiedotteen yhteydessä järjestettiin lehdistötilaisuus, jossa kerrottiin myös kesällä tehtyjen stressitestien tulokset.

Verkkopalvelun etusivulla julkaistiin 31 verkkouutista. Valvottaville suunnattuja valvottavietiedotteita julkaistiin 39. Verkkopalvelun tilasto-osiossa julkaistiin säännöllisesti tilastotietoja arvopaperi- ja luottomarkkinoista, valvottavien tilinpäätösten avainlukuja sekä kattavaa tilastoaineistoa vakuustustoiminnasta.

Fiva otti syksyllä käyttöön uuden visuaalisen ilmeen.

Vuosi lyhyesti

Vuoden 2009 merkittävimmät tapahtumat

- Riskien ja vakavaraisuuden tiivistetty valvonta jatkui, valvottavilta edellytettiin mm. tihennettyä raportointia
- Tarkastukset kohdistuivat erityisesti pankkien kasvaneisiin luottoriskeihin sekä vakuutus- ja eläkelaitosten sijoitusriskeihin sekä riskienhallinnan prosesseihin. Tarkastuksissa ei havaittu vakavaraisuutta vaarantavia riskienhallinnan laiminlyöntejä
- Pankkien maksujärjestelmäuudistuksen (SEPA) havaittiin etenevän asianmukaisesti
- Stressitestejä tehtiin kahdesti yhteistyössä valvottavien ja kotimaisten viranomaisten kanssa. Testit osoittivat valvottavien vakavaraisuuden kestävänn ennustettua merkittävästi syvemmän ja pitemmän taloustaantumaa
- Työeläkelaitosten sijoitusriskejä valvottiin tiivistetysti määräaikaislain alennettua vakavaraisuusvaatimuksia
- Kehotettiin sijoitusrahastoja korjaamaan puutteet tiedonantovelvollisuuden noudattamisessa
- Kehotettiin indeksilainojen myyjä ja liikkeeseenlaskijoita kuvaamaan markkinointimateriaalissa riskit aiempaa tarkemmin
- Selvitettiin strukturoiduista tuotteista annetun informaation asianmukaisuutta

- Listayhtiöiden tulevaisuuden näkymien raportoinnissa ohjaustarvetta, Fiva tarkensi ohjeistustaan
- Ohjeistettiin listayhtiöitä ja muita IFRS-tilinpäätöksen laatijoita rahoitusinstrumenttitietojen ja liikearvon arvonalentumistestien raportoinnin läpinäkyvyydessä
- Työttömyyskassojen etuushakemusten pitkittyneisiin käsittelyaikoihin puututtiin
- Suurten pohjoismaisten pankki- ja vakuutusryhmittymien valvontayhteistyö jatkui tiiviinä, systemaattinen kollegioyhteistyö Svenska Handelsbankenin ja Skandinaviska Enskilda Bankenin osalta aloitettiin kotivaltion valvojien johdolla
- Keskusvastapuolimääritykseen siirtymisestä solmittiin yhteistyösopimukset ulkomaisten valvojien kanssa
- Selvityksessä todettiin suurten finanssialan yritysten palkitsemisperiaatteet pääosin kansainvälisten suositusten mukaisiksi. Palkitsemisperiaatteista julkaistiin Fivan kannanotto 17.2.2010
- Esitettiin kannanotot asuntolainojen viitekoron vaihto-oikeudesta ja lyhennysvapaalle asetettavista edellytyksistä
- Fivan määräys- ja ohjekokoelman uudistustyö aloitettiin

Kansainvälinen finanssikriisi alkoi kertomusvuonna helpottua. Osakkeiden ja korkoinstrumenttien arvot elpyivät ja rahoitusmarkkinoiden likviditeetti-ilanne koheni. Ongelmat kuitenkin muuttivat muotoaan, kun finanssikriisin seurauksena syntyneet reaalityöngelmat syvenivät maailmanlaajuisesti taloustaantumaksi. Suomessakin kansantalous supistui

huomattavasti ja työttömyys lisääntyi. Baltian maat ajautuivat huomattaviin talousvaikeuksiin.

Vaikka valvottavien toimintaympäristö säilyi vaativana ja näkymät pysyivät hyvinkin epävarmoina, Fiva saattoi kuitenkin todeta valvottavien vakavaraisuustilanteen säilyneen vahvana. Yhteistyössä valvottavien ja Suomen

Pankin kanssa tehdyt stressitestit osoittivat, että pankit ja vakuutus- ja eläkelaitokset kestävät vakavan taantumun. Suomen finanssijärjestelmän vakaus ei olisi uhattuna, vaikka talouskehitys olisi ennustettua selvästi heikompaa vuosina 2010 ja 2011.

Pankkien pitkäaikaisen rahoituksen saatavuus helpottui, mutta luottoriskit alkoivat realisoitua. Liiketoimintavolyymien pieneneminen ja matala korkotaso heikensivät pankkien perusliiketoimintojen kannattavuutta.

Fiva jatkoi finanssikriisin vuoksi tihennettyä raportointia ja tiivistettyä valvontaa, ja sitä suunnattiin muuttuneiden riskien mukaisesti erityisesti pankkien luottoriskeihin, vakuutus- ja eläkeyhtiöiden sijoitusriskeihin sekä kaikkien toimijoiden johdannaistoimintojen riskeihin.

Pankkien luottoriskien tarkastuksia suunnattiin etenkin yritysrahoituksen riskeihin ja Baltian liiketoimintoihin, luottoriskien ja ongelmaluottojen hallintaan. Vakuutus- ja eläkeyhtiöiden osalta tarkastusten kohteena olivat sijoitusriskien hallinta ja sisäinen valvonta. Tarkastuksilla havaittiin puutteita riskienhallinnassa ja sisäisessä valvonnassa. Valvottavien vakautta ja toiminnan jatkuvuutta uhkaavia riskejä ei kuitenkaan todettu. Fivan selvityksessä ei käynyt ilmi merkittäviä riskejä johdon ja muun avainhenkilöstön palkitsemisessa.

Fiva seurasi pankkien asiakkaiden tilannetta ja mahdollisia luotonsaantiongelmia yrityskentässä. Pankkien vakavaraisuus- ja likviditeettitilanne ei Fivan arvion mukaan Suomessa muodostunut elinkelpoisten yritysten luotonsaannin esteeksi. Yritysten luotonsaannissa on tosin ollut ongelmia, mutta vuoden loppua kohden tilanne on helpottunut.

Finanssikriisi konkretisoi tehokkaan kriisinhallinnan merkityksen. Valvonnan tavoitteena on se, että ongelmien vaikutukset asiakkaisiin ja finanssimarkkinoihin ovat mahdollisimman hallitut. Islantilaispankkien kriisin hallintatoimet saatiin Suomessa menestyksellisesti päätökseen alkuvuodesta. Syksyllä Fiva osallistui laajaan kotimaiseen finanssialan kriisiharjoitukseen.

Sijoittajille finanssikriisi näkyi siinä, että riskit eivät tulleet riittävän selkeästi esille sijoittajainformaatiossa tai kriisin edistyessä niitä ei päivitetty riittävän nopeasti vastaamaan muuttunutta tilannetta.

Fiva kehotti sijoitusrahastoja täsmentämään riskeistä ja sijoituspolitiikasta antamia tietoja sekä indeksilainojen myyjiä ja liikkeellelaskijoita kuvaamaan riskit aiempaa tarkemmin markkinointimateriaalissa. Lisäksi selvitettiin strukturoiduista tuotteista annetun informaation asianmukaisuutta. Korjaavien toimien toteutumista on seurattu tiiviisti.

Markkinarakenteiden muuttuminen, ennen kaikkea uusien markkinapaikkojen syntyminen, on puolestaan hajottanut varsinkin likvidien osakkeiden kaupankäynnin kansainväliseksi ja useille markkinapaikoille. Kauppatietojen selvittäminen edellyttää näin ollen laajaa, vähintäänkin eurooppalaista viranomaisyhteistyötä.

Fiva tutki väärinkäyttöepäilyjä kaupankäynnin ja arvopapereiden tiedonantovelvollisuuden osalta. Jos selvityksissä saadaan sellaista näyttöä, että on syytä epäillä rikoslain tarkoittamaa toimintaa, asiasta tehdään tutkintapyyntö poliisille. Osassa tapauksista Fivan on nykyään mahdollista antaa oma hallinnollinen sanktio, kuten julkinen huomautus tai varoitus. Nämä tapaukset ovat lievempiä kuin rikoslain tarkoittama toiminta, mutta kuitenkin rahoitusmarkkinasäännösten vastaisia. Vuoden aikana tutkittiin 74 valvontatapausta.

Tutkimustensa perusteella Fiva antoi viisi julkista huomautusta, joista kaksi liputusvelvollisuuden laiminlyönnistä, yksi sisäpiirintiedon ilmaisukiellon rikkomisesta, yksi kurssinvääristämisestä ja yksi esitevelvollisuuden laiminlyönnistä.

Vuoden tapahtumia

- 15.1.** Fivan johtajan virkaan ilmoittautuu kahdeksan hakijaa
- 2.2.** Fiva tiedottaa Kaupthing Bankin Suomen sivuliikkeen toiminnan päättymisestä ja kertoo, että sivuliike on maksanut suomalaispankkien järjestämän lainan takaisin
- 4.2.** Anneli Tuominen nimitetään Fivan johtajaksi viiden vuoden toimikaudeksi
- 10.2.** Fiva tiivistää pankkisektorin raportointitiheyttä
- 13.2.** Fiva tiedottaa suomalaisille pankeille myönnettävistä väliaikaisista valtiontakauksista ja niihin liittyvästä hakemusmenettelystä
- 4.3.** Fiva tiedottaa työeläkelaitosten kirjanpito- ja tilinpäätösmääräysten muuttumisesta
- 9.3.** Fiva tiedottaa eQ Pankin ja sen tytäryhtiöiden toiminnan jatkumisesta Suomessa
- 20.3.** Fiva tiivistää eläkesäätiöiden ja -kassojen raportointitiheyttä
- 24.3.** Fivan osastopäälliköt nimitetään
 - 1.4.** Standardi markkinariskien hallinnasta tulee voimaan
 - 8.4.** Fiva antaa julkisen huomautuksen ruotsalaiselle Fundior AB:lle esitevelvollisuuden laiminlyönnistä
 - 8.4.** Rahoitussektorin valvottavien vuositilinpäätösten avainluvut vertailutietoineen julkaistaan
 - 8.4.** Valvottavayhteisöjen omistajakontrollia koskevat säännökset muuttuvat
- 19.5.** Fivan yksiköiden päälliköt ja toimistopäälliköt nimitetään
- 26.5.** Fiva antaa julkisen huomautuksen Erik von Ehrenheimille sisäpiirintiedon ilmaisukiellon rikkomisesta
- 26.5.** Fiva antaa julkisen huomautuksen Ahti Vilppulalle liputusvelvollisuuden laiminlyönnistä
- 26.5.** Fiva antaa julkisen huomautuksen Danske Bank A/S, Helsingin sivukonttorille liputusvelvollisuuden laiminlyönnistä
- 29.5.** Fiva tiedottaa, että vakuutuslaitosten vakavaraisuus on vähintään tyydyttävä finanssimarkkinoiden kehityksestä huolimatta
- 4.6.** Fiva arvioi, että pankkisektorin vakavaraisuus kestää stressiskenaarion
- 9.6.** Fiva kertoo, että peruspankkipalveluiden hinnoittelu ja saatavuus ovat ennallaan
- 10.6.** Fiva kertoo, että tarkastushavaintojen mukaan indeksilainojen markkinointimateriaali ei täytä vaatimuksia
- 15.6.** Fivan uusi verkkopalvelu Finanssivalvonta.fi julkaistaan
- 7.7.** Fiva julkaisee Kuntien eläkevakuutuksen sijoitustoimintaa koskevan selvityksen
- 13.7.** Fiva antaa julkisen huomautuksen Jan Michael Strengille kurssin vääristämisestä
- 1.8.** Fivan uusi organisaatio aloittaa
- 25.9.** Fiva arvioi, että stressitestien perusteella finanssisektori kestäisi vakavan taantuman
- 1.10.** Sisäpiiri-ilmoituksia ja -rekistereitä koskevan standardin muutokset tulevat voimaan
- 1.10.** Fiva kertoo, että tarkastushavaintojen mukaan osalla sijoitusrahastoista on puutteita esitemateriaaleissa ja näiden ajantasaisuudessa
- 29.10.** Fiva julkaisee IFRS-valvontaa koskevan raportin, jonka mukaan listayhtiöiden liikearvon arvonalentumistestauksissa on puutteita
- 6.11.** Fiva selvittää toimivaltaansa arvopaperien markkinoinnin riitatilanteissa
- 11.–12.11.** Fiva osallistuu Sijoitus-Invest 2009 -tapahtumaan
- 12.11.** Fivan johtokunta hyväksyy uuden strategian
- 18.11.** Fiva tiedottaa, että suurten finanssialan yritysten palkitsemisen periaatteet ovat pääosin suositusten mukaisia, mutta muutamia yksittäisiä muutostarpeita on havaittu
- 19.11.** Fiva kertoo pitkäaikaisäästämislakiin liittyvästä ilmoitusvelvollisuudesta ennen palveluntarjonnan käynnistämistä
- 3.12.** Fiva tiedottaa vakuutussektorin raportointijärjestelmän uudistamisen aloittamisesta
- 10.12.** Fiva raportoi pankki- ja vakuutussektorien vakavaraisuuden vahvistumisesta
- 11.12.** Palkitsemiseen liittyvä kannanotto lausuntokierrokselle
- 16.12.** Pankkisektorin rahoitusriski- ja vakavaraisuusraportointitiheys muutetaan normaaliksi

Kansantalous syvässä taantumassa

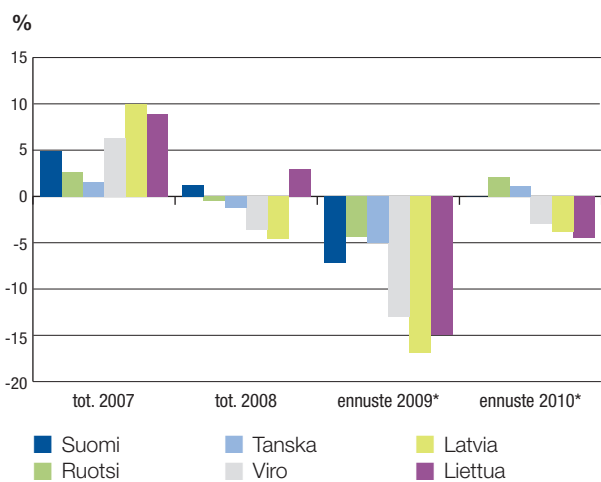
Finanssimarkkinoiden vuonna 2008 voimistunut kansainvälinen kriisi laajentui kertomusvuoden alussa reaali-talouksiin. Useat talousalueet – Euroopan unioni mukaan lukien – ajautuivat samanaikaiseen syvään taantumahan.

Suomen viennin arvo supistui melkein kolmanneksella vuodesta 2008. Työllisyystilanne heikkeni nopeasti kertomusvuonna. Työmarkkinoiden taantuma jatkuu vielä vuonna 2010, ja työttömyysaste on nousussa.

Kansainvälinen talouskehitys on vaikuttanut erityisen negatiivisesti Baltian maihin. Ennakotietojen perusteella Viron, Latvian ja Liettuan kansantaloudet supistuivat kertomusvuonna 13–18 %. Myös Ruotsissa kansainvälinen taantuma merkitsi talouden supistumista.

Valtioiden, keskuspankkien ja kansainvälisten organisaatioiden toimintaa leimasi yksi tavoite yli muiden: estää finanssikriisin paheneminen ja samalla harjoittaa politiikkaa, jossa minimoidaan pahan taantumien vaikutukset ja ylläpidetään taloudellista aktiiviteettia.

Bruttokansantuotteen muutos Suomessa, Ruotsissa, Tanskassa, Virossa, Latviassa ja Liettussa

* Ennusteet 2009 ja 2010 perustuvat Suomen kohdalla Suomen Pankin ennusteeseen ja muiden maiden kohdalla The Economist Poll, usean julkaistun ennusteen keskiarvo.

Lähde: Kansantalouden tilinpidon tiedot.

Toisella vuosipuoliskolla moni suuri kansantalous osoitti ensimmäisiä merkkejä talouskasvun uudesta alusta. Maltillinen elpyminen johtui eri keskuspankkien ja valtioiden harjoittamasta poikkeuksellisen elvyttävästä talouspolitiikasta, jolla taantumakehitys ja uhkaava talouden syöksykierre saatiin hallintaan.

Suomen kansantalous toipuu taantumasta, kun tärkeimpien kauppakumppanien kasvu on kunnolla käynnistynyt. Suomen vientiteollisuuden investointihyödykkeisiin painottunut rakenne merkitsee, että Suomen viennille syntyy uutta kysyntää vasta, kun investoinnit lisääntyvät suurissa kansantalouksissa.

Finanssikriisin ja suhdannekehityksen poikkeuksellisuus vaikuttaa myös yleiseen hintatasoon. Kuluttajahinnat laskivat monessa maassa kesän ja syksyn aikana. Eniten laskuun vaikuttivat energian ja ruoan hinnan halpeneminen. Suomessakin kertomusvuosi oli hyvin alhaisen inflaation aikaa.

Suomessa kotitaloudet ja yritykset saavuttivat omassa velkaantumisessaan lakipisteen ja esimerkiksi kotitalouksien velka suhteessa tuloihin ei enää kertomusvuonna juurikaan kasvanut. Kotitalouksilla on nyt velkaa hieman enemmän kuin niillä on käytettävissä tuloja yhden vuoden aikana.

Finanssimarkkinat toipuivat kriisistä poikkeuksellisen politiikan ansiosta, epävarmuus markkinoilla kasvanut uudestaan

Kertomusvuonna globaaleja finanssimarkkinoita leimasi syksyn 2008 kriisitilanteesta toipuminen. Markkinoiden ja pankkien tila kohentui. Sijoittajien riskinottohalukkuus kasvoi vuoden aikana.

Valtiot lisäsivät huomattavasti velkaantumistaan osana talouksiensa elvytystä. Velkaantumishalu ja -tahti lisäsivät merkittävästi valtioiden joukkovelkakirjalainojen tarjontaa.

Alkuvuonna keskuspankit alensivat ohjauskorkojaan erittäin nopeasti historiallisen matalalle tasolle. Rahoituksen höllennys oli mahdollista inflaatiopaineiden hävittyä kansantalouksista. Lyhyet markkinakorot laskivat nopeasti ennätysalaiselle tasolle. Samoin vähittäispankkitoiminnan luotonannon ja talletusten korot laskivat nopeasti.

Keskuspankit turvasivat pankkien välisten markkinoiden likviditeetin poikkeuksellisen suurilla rahoitusoperaatioilla. Euroalueella EKP tarjosi huutokaupoissa pankeille pitkäaikaista yhden vuoden rahoitusta niiden haluaman määrän, kunhan pankeilla oli toimittava riittävästi turvaavia vakuuksia.

Eurojärjestelmässä aloitettiin ns. katettujen joukkovelkakirjojen osto markkinoilta. Keskuspankkien epätavanomaisia toimenpiteitä kutsuttiin "määrälliseksi keventämiseksi" (*quantitative easing tai credit easing*), koska lyhyiden ohjauksorkojen alennuttua nollassa tai lähelle sitä, monet keskuspankit pyrkivät vakauttamaan markkinoita ostamalla taseeseensa pitempiaikaisia rahoitusvälineitä. Rahan määrä lisääntyikin huomattavasti, ja se näkyi keskuspankkien taseiden poikkeuksellisen nopeana ja merkittävänä kasvuna.

Valtioiden ja keskuspankkien toimilla turvattiin pankkien varanhankinta ja ylläpidettiin pankkijärjestelmän luotonantokykyä. Esimerkiksi Isonsa-Britanniassa ja Tanskassa valtiot joutuivat lisäämään pankkien oman pääoman määrää ja antamaan takauksia niiden varainhankinnalle. Suomessa vastaavia tukimuotoja ei ole tarvinnut ottaa käyttöön.

Valtioiden ja yritysten joukkovelkakirjalainat kävivät emissioissa kaupaksi ja pitkät korot olivat vakaita keväästä lukien. Pitkien korkojen tasaisuus kuvasti mm. keskipitkän aikavälin inflaatio-odotusten vakautta.

Markkinoiden erilaiset riskilisät alenivat keväästä lähtien. Markkinoiden lyhyen maturiteetin vakuudettomat ja vakuudelliset luottokorot lähenivät finanssikriisiä edeltävää tasoa, joka vallitsi elokuussa 2007. Samoin suurten pankkien ja valtioiden velkakirjojen riskilisät laskivat vuoden aikana.

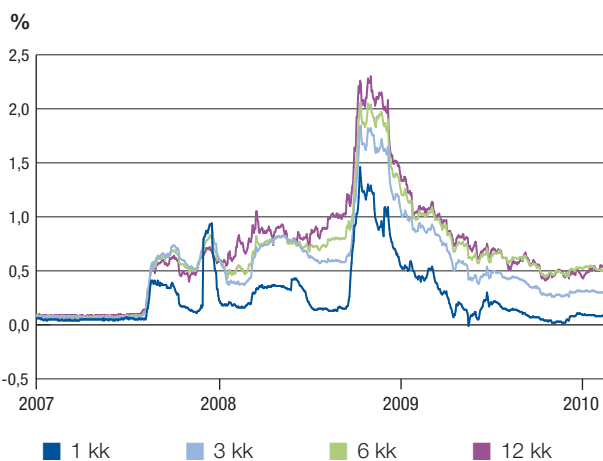
Osakemarkkinoilla vuosi oli kaksijakoinen. Maaliskuussa osakekurssit laskivat pohjalukemiinsa. Sen jälkeen kurssit nousivat kaikilla markkinoilla jopa kymmeniä prosentteja. Tähän vaikutti se, että muiden sijoituskohteiden tuotot olivat alhaisia samaan aikaan kun sijoitettavan rahan määrä ja likviditeetti markkinoilla kasvoi. Myös odotukset kansantalouksien ja yritysten kehityksestä muuttuivat positiivisemmiksi vuoden aikana.

Osakkeiden markkinavolatiliteetti eli hintojen vaihtelu oli maltillisempaa kuin vuonna 2008. Monilla muilla markkinoilla kehitys oli volatiilimpaa: valuuttakurssivaihtelut olivat suuria ja dollarin arvon aleneminen oli leimallista. Monien metallien, kullan ja öljyn hinnat nousivat. Tämä johtui kansainvälisen kysynnän ja taloudellisen aktiiviteetin kasvusta varsinkin toisella vuosipuoliskolla. Kullan osalta syynä olivat dollarin halpeneminen ja joidenkin sijoittajien riskinkarttaminen.

Kansainvälinen finanssimarkkinoiden kehitys näkyi Suomessa samanlaisina kehityskulkuina. Osakekurssit nousivat ja korkotaso oli poikkeuksellisen matala. Nämä seikat vaikuttivat mm. siihen, että syvästä suhdanteentuumasta huolimatta asuntojen hinnat nousivat vuoden jälkipuoliskolla.

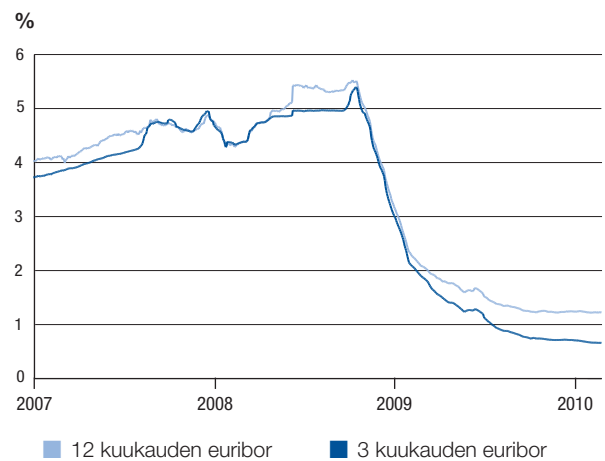
Vuoden 2010 tammikuusta lähtien epävarmuus markkinoilla on kasvanut; osakekurssit ovat laskeneet, volatiliteetti kasvanut ja valtioiden joukkovelkakirjoista maksettavat riskilisät nousseet uudestaan. Kehityksen taustalla on markkinoiden nopeasti kasvanut huoli valtioiden lisääntyvästä velkaantumisesta ja velanhoitokyvystä. Markkinoiden huomio, samoin vaatimukset velkaantumisen katkaisemisesta ovat keskittyneet Kreikkaan, vaikka ongelma on laajempi. Tilanteesta ei ole helppoa ulospääsyä, tärkeintä on velkaantumisen saaminen hallintaan uskottavalla politiikalla.

Vakuudellisen ja vakuudettoman talletuksen tuottoero euroalueella

Lähde: Bloomberg.

3 ja 12 kuukauden euriborkorot

Lähde: Bloomberg.

Pankkien tulokset heikkenivät, vakuutustoiminnan sijoitukset tuottivat hyvin

Kertomusvuonna pankkien yhteenlaskettu tulos heikkeni edellisestä vuodesta. Vakuutustoiminnassa leimallista oli sijoitustoiminnan hyvä tuotto.

Korkotason voimakkaan alenemisen sekä luotto- ja talletuskantojen kasvun hiipumisen vuoksi pankkien suurin tulolähde eli korkokate laski. Luotto- ja talletuskannoista laskettu korkomarginaali kapeni vuoden aikana huomattavasti. Kertomusvuoden aikana luotto- ja talletuskannat eivät juuri kasvaneet. Pankit arvioivat luottoriskejä aiempaa perusteellisemmin. Yritysten luotokanta rahalaitoksissa pieneni vuoden aikana 5 %. Vertailukauteen vaikutti pankkien myöntämän yritysluoton poikkeuksellinen kasvu, joka aiheutui muiden luototuslähteiden vähäisestä saatavuudesta finanssikriisin aikana. Rahalaitosten asuntoluotokanta puolestaan kasvoi 6 %. Asiakkaat siirsivät matalan korkotason vuoksi talletuksiaan mm. sijoitusrahastoihin.

Pankkien korkoriskin suurta merkitystä kuvaa se, että yhden prosenttiyksikön muutos koroissa merkitsee yhteenlasketussa korkokatteessa noin 600 miljoonaa euroa. Markkinakorkojen yhden prosenttiyksikön nousu (lasku) kasvattaisi (pienentäisi) siten talletuspankkien korkokatetta noin 600 miljoonalla eurolla. Se vastaa noin 15 % korkokatteesta.

Tuloksen kannalta myönteinen seikka oli pankkien pääomamarkkinasidonnaisten tuottojen suuri elpymien. Näiden tuottojen kasvu ei kuitenkaan riittänyt kompensoimaan korkokatteen laskua ja luottotappioiden kasvua.

Vuoden aikana arvonalentumiset luotoista eli luottotappiot lisääntyivät moninkertaisesti edellisestä vuodesta. Kumulatiiviset arvonalentumiset luotoista olivat 840 miljoonaa euroa, mikä vastasi vuositasoisesti 0,5 % luotto- ja takauskannasta. Luottotappiot veivät vajaan yhden kolmasosan pankkien tuloksista. Suurimmillaan

luottotappiot ovat olleet pankkikriisin pahimpana vuonna 1992, jolloin ne olivat 3,7 % luotto- ja takauskannasta.

Järjestämättömät saamiset ovat luottoja, joiden korot tai lyhennykset ovat olleet hoitamatta yli 90 päivää. Järjestämättömien saamisten määrä kasvoi kertomusvuonna ja niiden määrä oli joulukuukuun lopussa 1,2 miljardia euroa, joka vastasi 0,7 % luotto- ja takauskannasta. Järjestämättömien saamisten määrä vuoden lopussa ei noussut niin korkeaksi kuin aiemmin arvioitiin. Korkeimmillaan järjestämättömät saamiset olivat vuoden 1993 lopussa, jolloin ne olivat 9,6 % luotto- ja takauskannasta.

Pankkien maksuvalmiutta paransi finanssikriisistä toipuminen ja rahoituksen saatavuuden paraneminen. Rahoituksen hintaan sisältyvät riskilisät pienenivät vuoden aikana. Pankit kasvattivat vuoden aikana likviditeetti-reservejään eli pitivät taseissaan aiempaa enemmän helposti rahaksi muutettavia vähäriskisiä ja vakuuskelpoisia arvopapereita.

Vuoden aikana pitkäaikaisen rahoituksen hinta laski, mutta pysyi edelleen korkeammalla tasolla kuin ennen kriisiä. Talletusten osuus pankkien varainhankinnasta säilyi edelleen keskeisenä, vaikka talletusten määrä ei kasvanut. Vuoden vaihteessa yleisötalletukset kattoivat Suomessa 67 % myönnettyistä luotoista.

Vakuutuslaitoksien sijoitustoiminta kehittyi myönteisesti osakekurssien nousun ja finanssimarkkinoiden yleisen toipumisen ansiosta. Keskeisten sijoituskohteiden arvon nousu alkoi keväällä. Tämä paransi oleellisesti vakuutusyhtiöiden tuloksia ja sijoitustoiminnan tuotot olivat merkittävästi positiivisia.

Vakuutusalan sektoreiden kesken oli suuria eroja sijoitus- tuotoissa erilaisten sijoitusallokaatioiden

ja johdannaisinstrumenttien käytön vuoksi. Samoin sektoreiden sisällä eri yhtiöiden allokaatioiden rakenne poikkesi aiempia vuosia enemmän toisistaan. Näin myös sijoitustuottojen kehitys oli aiempaa eriytyneempää.

Työeläkevakuutusyhtiöt vähensivät finanssikriisin pahimpaan aikaan osakkeiden painoa sijoituksissaan, mutta kasvattivat sitä taas kertomusvuoden aikana. Osake- ja korkojohdannaisten määrä kasvoi, mutta niiden kokonaisvaikutus oli osakeriskiä pienentävä. Henkivakuutusyhtiöissä osakkeiden osuus sijoituksista pysyi lähes ennallaan. Joukkovelkakirjasijoitusten osuus kasvoi ja rahamarkkinasijoitusten osuus pieneni. Vahinkovakuutusyhtiöiden sijoitukset painoutuivat joukkovelkakirjalainoihin ja sijoitusallokaatioiden muutokset olivat pieniä.

Valvottavien vakavaraisuus ja tappiopuskurit vahvistuneet

Sekä pankki- että vakuutussektorin vakavaraisuus kehittyi myönteisesti kertomusvuonna.

Suomalaisten pankkien vakavaraisuus parani vuoden aikana ja sen rakenne oli hyvä. Ensisijaisten omien varojen määrä oli noin 95 % kaikista omista varoista. Ennakkotietojen perusteella pankkisektorin yhteenlaskettu vakavaraisuus oli viime vuoden vaihteessa 14,5 %, mikä kansainvälisessä vertailussa on korkea lukema. Tappiopuskurit eli vakavaraisuuden minimimäärän ylittävät omien varojen määrä kasvoi noin yhdeksään miljardiin euroon.

Vaikka pankkisektorin tulokset heikkenivät, useimpien pankkien tulos säilyi voitollisena. Tämä yhdessä suurten tappiopuskurien ja korkean vakavaraisuuden kanssa on merkinnyt, että pankit pystyivät kattamaan hyvin kaikki toiminnan riskit (luottoriskit, markkinariskit, operatiiviset riskit ja muut mahdolliset riskit) sekä toimintaympäristön heikkenemisen vaikutukset.

Pankit ovat soveltaneet vuoden 2008 alusta lukien Basel II -vakavaraisuussäädöksiä. Basel II ei merkinnyt oleellisia tai suuria muutoksia pankkien vakavaraisuussuhdelukuihin, vaikka ne hieman nousivatkin uusien säädösten vuoksi.

Vakuutuslaitosten vakavaraisuus kohentui vuoden aikana sijoitusmarkkinoiden elpymisen ansiosta.

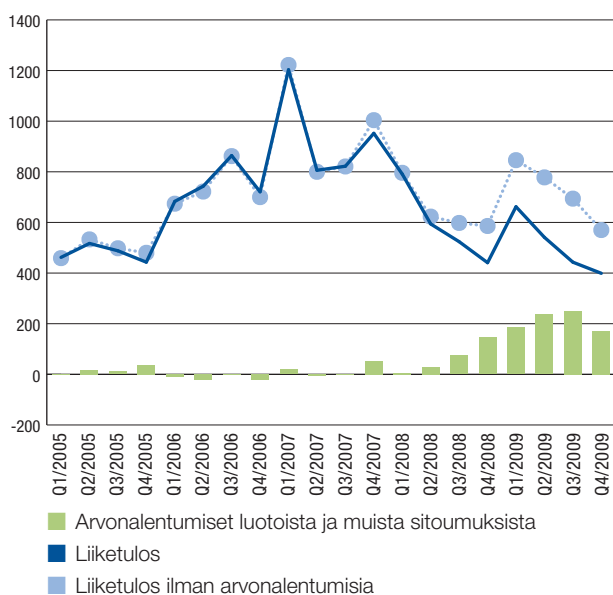
Työeläkevakuutusyhtiöiden toimintapääomat kasvoivat vuoden 2008 yhdeksän miljardin euron tasosta 14,7 miljardiin euroon.

Myös henki- ja vahinkovakuutusyhtiöiden vakavaraisuus parani sijoitustoiminnan positiivisen kehityksen ansiosta. Henki- ja vahinkovakuutusyhtiöiden toimintapääoman määrä lisääntyi kertomusvuonna.

Rahoitus- ja vakuutusryhmittymien vakavaraisuus parani. Näihin konsernikokonaisuuksiin kuuluu sekä pankki- että vakuutustoimintaa. Ryhmittymät laskevat pankki- ja vakuutustoiminnan vakavaraisuussuhdelukujen lisäksi ryhmittymäkohtaisen vakavaraisuussuhdeluvun.

Suomen pankkisektorin liikeytulos ja arvonalentumiset

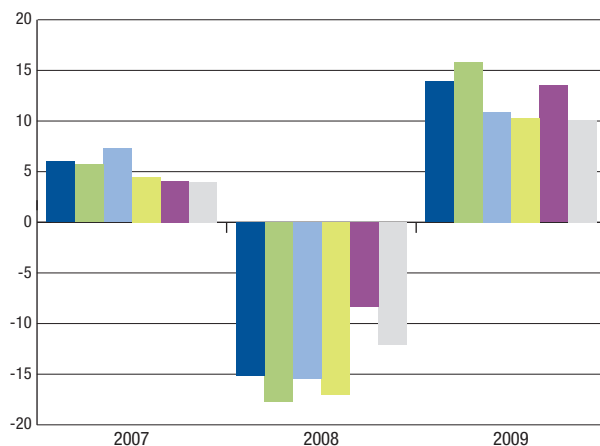
Milj. euroa

Lähde: Finanssivalvonta.

Työeläkevakuutusyhtiöiden sijoitustoiminnan nettotuotto käyvin arvo

%

- Keskinäinen työläkevakuutusyhtiö Varma
- Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmarinen
- Eläkevakuutusyhtiö Veritas
- Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Etera
- Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Tapiola
- Keskinäinen vakuutusyhtiö Eläke-Fennia

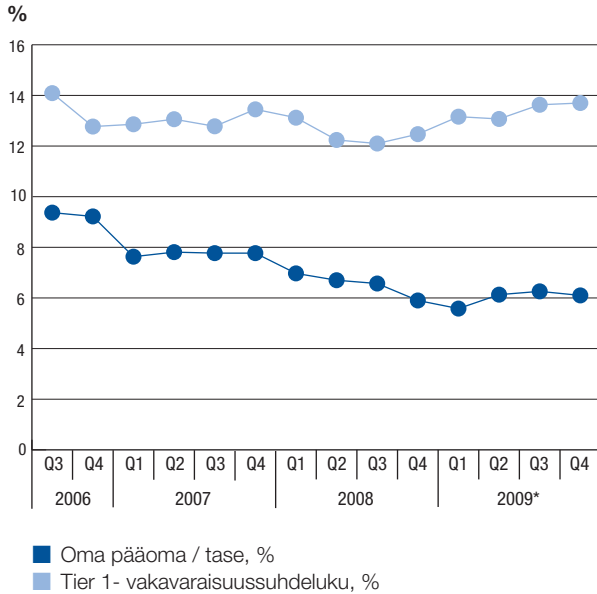
* Vuoden 2009 tiedot ovat ennakkotietoja.
Lähde: Yhtiöiden julkaisemat tiedot.

Pankkitoiminnan osuus ryhmittymätason omien varojen vaateesta on ratkaiseva (yli 85 %). Loppuosa jakautuu henki- ja vahinkovakuutuksen kesken. Ryhmittymien minimivakavaraisuusvaatimus on 1,0 eli omien varojen määrän tulee kattaa vähintään riskeihin perustuva omien varojen minimivaatimus. Vuoden aikana suhdeluku kasvoi ja oli vuoden lopun ennakkotietojen perusteella 1,7:n tasolla.

Myös eläkesäätiöiden ja -kassojen toimintapääomat pääosin vahvistuivat vuoden aikana.

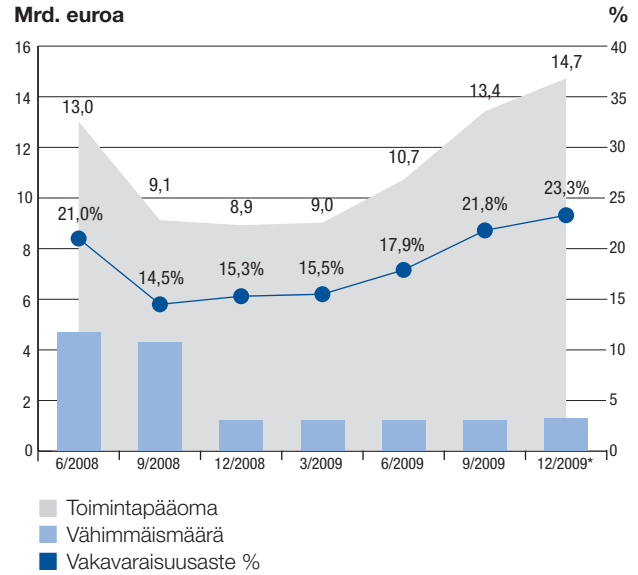
Vuoden aikana tehdyt stressitestit vahvistivat osaltaan, että rahoitus- ja vakuutussektorin vakavaraisuus kestäisi vakavan ja pitkittyneen taantuman Suomessa.

Pankkien vakavaraisuus ensisijaisilla omilla varoilla sekä oman pääoman suhde taseeseen

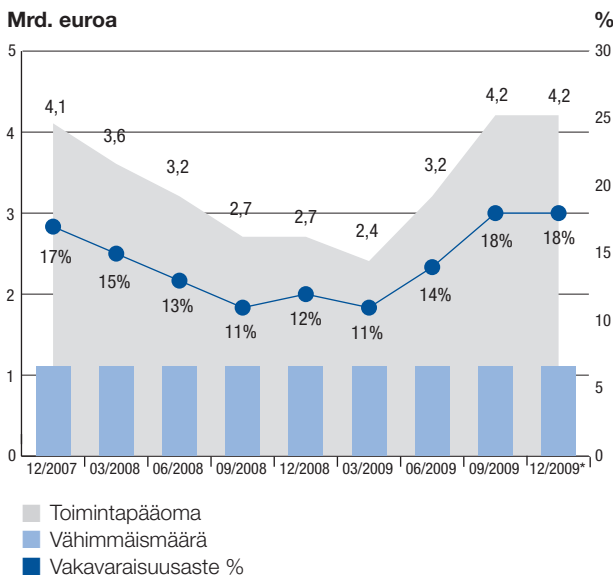
* Vuoden 2009 lopun tiedot ovat ennakkotietoja.
Lähde: Finanssivalvonta.

Työeläkevakuutusyhtiöiden vakavaraisuuden kehitys

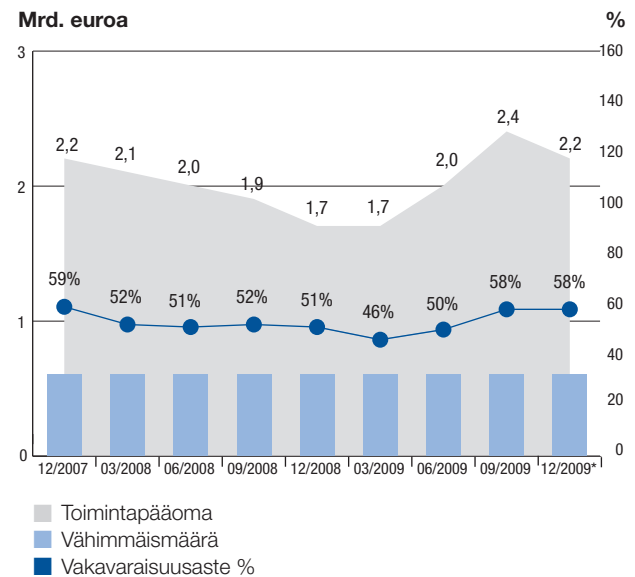
* Vuoden 2009 lopun tiedot ovat ennakkotietoja.
Lähde: Finanssivalvonta.

Henkivakuutusyhtiöiden vakavaraisuuden kehitys

* Vuoden 2009 lopun tiedot ovat ennakkotietoja.
Lähde: Finanssivalvonta.

Vahinkovakuutusyhtiöiden vakavaraisuuden kehitys

* Vuoden 2009 lopun tiedot ovat ennakkotietoja.
Lähde: Finanssivalvonta.

Työeläkelaitosten vakavaraisuuslainsäädäntöä muutettiin väliaikaisesti osakkeiden pakkomyynnin estämiseksi

Yksityisen sektorin työeläkevakuustointia harjoittavien eläkelaitosten vakavaraisuussäännöksiä muutettiin väliaikaisesti vuoden 2008 lopussa, koska finanssikriisin vaikutukset alkoivat näkyä omaisuuserien arvojen voimakkaana alenemisena. Muutos paransi riskinottoa, jolloin työeläkelaitosten tarve myydä riskipitoisempia sijoituksia vakavaraisuutensa ylläpitämiseksi aleni merkittävästi.

Työeläkeyhtiöiden, -säätiöiden ja -kassojen yhteenlaskettu toimintapääoma oli vuoden 2007 lopussa yhteensä 19,8 miljardia euroa. Tilanne muuttui olennaisesti vuonna 2008: kesäkuun lopussa toimintapääoma oli 14,6 miljardia euroa ja syyskuun lopussa 10,4 miljardia euroa. Omaisuuden, lähinnä osakkeiden, arvojen alentumisen vuoksi toimintapääomasta oli huvennut vuoden 2008 tammi–syyskuussa noin 9,5 miljardia euroa eli lähes puolet.

Markkinoiden kehitys näkyi myös työeläkelaitosten sijoitusjakauman muuttumisena vähemmän riskipitoiseksi. Osakkeiden osuus oli vuoden 2008 tammi–syyskuun aikana vähentynyt keskimäärin 38 prosentista 26 prosenttiin.

Syyskuun 2008 lopun jälkeen osakekurssit jatkoivat laskuaan ja putosivat loka–marraskuun aikana vielä lähes kolmanneksen, mikä merkitsi eläkelaitosten toimintapääomien alenemistä edelleen. Toimintapääomat olivat keskimäärin painuneet lähelle vakavaraisuusrajaa.

Laskevien varallisuusarvojen aikana työeläkelaitokset voivat nostaa vakavaraisuusastettaan vain korvaamalla riskillisimmät sijoituskohteet vähemmän riskillisillä ja vähemmän toimintapääomaa sitovilla sijoituskohteilla. Oli käymässä ilmeiseksi, että työeläkelaitokset joutuvat nostamaan vakavaraisuusasmaansa myymällä sijoituksia suomalaisiin osakkeisiin.

Työeläkelaitosten sijoituksista oli kesäkuun 2008 lopussa suomalaisten listayhtiöiden osakkeissa yli kahdeksan miljardia euroa eli viidennes kaikista osakesijoituksista. Kesäkuussa tämä vastasi 4,4 % Helsingin pörssin yhteenlasketusta markkina-arvosta. Myynnit olisivat toteutuneet markkinatilanteessa, jossa osakkeiden markkina-arvot olivat poikkeuksellisen alhaalla. Massiiviset osakemyynnit olisivat myös osaltaan kiihdyttäneet osakemarkkinoiden alamäkeä ja talouden kriisiä Suomessa, mikä olisi saattanut

heikentää myös TyEL:n maksupohjaa ja työnantajien maksunkantokykyä.

Lokakuussa 2008 hallitus antoi eduskunnalle esityksen laiksi lakisäateistä eläkevakuustointia harjoittavien eläkelaitosten vanhuuseläkkeiden rahastointia ja toimintapääomaa koskevien säännösten väliaikaisesta muuttamisesta. Laki koski TyEL-toimintaa harjoittavia työeläkeyhtiöitä, eläkesäätiöitä, eläkekassoja sekä Merimieseläkekassaa. Laki tuli voimaan 22. joulukuuta 2008, ja se on voimassa vuoden 2010 loppuun asti. Osa muutoksista tuli voimaan jo hallituksen esityksen antopäivänä 17. lokakuuta 2008.

Lain tarkoituksena on työeläkelaitosten vakavaraisuusvaatimusten alentaminen siten, ettei eläkelaitosten tarvitsisi myydä mm. suomalaisia osakesijoituksia epäedullisessa markkinatilanteessa. Vakavaraisuutta vahvistettiin muuttamalla vanhuuseläkkeiden rahastointia, osaketuottosidonnaisen lisävakuutusvastuun määräytymistä sekä rinnastamalla osa tasausvastuusta toimintapääomaan.

Vanhuuseläkerahastoja täydennettiin vuonna 2008 vain rahastokoron eli kolmen prosentin verran. Vuodeksi 2008 vahvistettua täydennyskerrointa vastaavaa tuottoa ei siirretty vanhuuseläkevastuisiin, vaan se jäi toimintapääomaan, lisävakuutusvastuuseen. Muutos pienensi työeläkelaitosten vastuuvelkaa ja kasvatti toimintapääomia yhteensä noin 1,3 miljardia euroa.

Osaketuottosidonnaista lisävakuutusvastuuta koskeva siirtymäsääntö kumottiin, jolloin osaketuottosidonnaisuuden aste nousi neljästä prosentista kymmeneen jo vuonna 2008. Negatiivisten osaketuottojen vuoksi osaketuottosidonnainen lisävakuutusvastuu oli noin 1,6 miljardia euroa pienempi kuin se olisi ollut neljän prosentin säännöllä laskettuna. Toimintapääomat kasvoivat vastaavalla määrällä.

Vastuuvelkaan sisältyvä tasausvastuu on yhteisesti kustannettavan eläkemenon ja työeläkemaksutason lyhyen aikavälin puskuroinnin varalta pidettävä vastuuvelan erä. Suomen liityttyä Euroopan rahaliittoon tasausvastuu on määritelty suuremmaksi kuin vuosittainen yhteisesti kustannettavien eläkemenojen puskurointi (ns. EMU-puskuri) edellyttäisi. Osa tästä vähimmäismäärän ylittävästä osasta rinnastetaan vuoden 2010 loppuun saakka toimintapääomaan. ▶

► Rinnastettava määrä on neljä prosenttia vakavaraisuusrajan laskennassa käytettävästä vastuuvelasta ennen rinnastuksen vähentämistä eli noin 2,6 miljardia euroa

Myös toimintapääoman vähimmäismäärää muutettiin väliaikaisesti. Normaalioloissa työeläkeyhtiöiden toimintapääoman vähimmäismäärä on 2/3 vakavaraisuusraja, eläkesäätiöillä ja -kassoilla 1/3 vakavaraisuusraja. Väliaikaisen lain voimassa ollessa vähimmäismäärä on työeläkeyhtiöillä kaksi prosenttia vakavaraisuusraja laskettaessa käytettävästä vastuuvelasta ja eläkesäätiöillä ja -kassoilla yksi prosentti. Vähimmäismäärä ei lain voimassaoloaikana siten riipu sijoitusten riskisyydestä.

Kaiken kaikkiaan työeläkelaitosten toimintapääomat vahvistuivat noin 5,5 miljardia euroa ja toimintapääoman vähimmäismäärä aleni noin 1,9 miljardia euroa eli vähimmäismäärän ylittävä vakavaraisuuspääoma kasvoi noin 7,4 miljardia euroa. Toimintapääoman lisäyksestä noin 2,6 miljardia euroa oli tilapäistä tasausvastuuseen rinnastettavaa osuutta. Koska riskinotto kasvoi, työeläkelaitosten tarve myydä riskipitoisempia sijoituksia vakavaraisuutensa ylläpitämiseksi aleni merkittävästi.

Väliaikaislailla on vaikutusta myös hyvitysten ja kannatusmaksujen määräytymiseen. Täydennyskerrointa

vastaavaa siirtoa toimintapääomaan ja tasausvastuusta toimintapääomaan rinnastettavaa osuutta ei voi jakaa vakuutuksenottajille vakuutusmaksun ja kannatusmaksun alennuksina.

Työeläkelaitokset raportoivat ja julkistavat vakavaraisuutensa kahdella tavalla, väliaikaisen lain mukaisesti sekä ilman tilapäisiä helpotuksia. Kun vakavaraisuus raportoidaan ilman tilapäisiä helpotuksia, toimintapääomaan ei lueta tasausvastuusta rinnastettavaa erää ja toimintapääoman vähimmäismäärä lasketaan riskiperusteisesti pysyvän lainsäädännön mukaan.

Sosiaali- ja terveysministeriö asetti toukokuussa 2009 kaksi työryhmää selvittämään yksityisten alojen työeläkejärjestelmän vakavaraisuussäätelyn uudistamistarpeet, joissa otetaan huomioon finanssi- ja talouskriisi. Työryhmät esittivät, että väliaikaisen lain voimassaoloa jatkettaisiin kahdella vuodella vuoden 2012 loppuun saakka.

Määräaikaislaki on osaltaan keventänyt työeläkelaitoksiin kohdistuneita paineita vähentää mm. suomalaista osakeomistustaan epäedullisessa markkinatilanteessa. Määräaikaisella sääntelymuutoksella on siten tuettu työeläkejärjestelmän pitkän aikavälin rahoituksen tavoitteita vähentämällä paineita maksutason korotukseen.

Analyytit ja tarkastukset

Viranomaisraportointia tiivistettiin

Kansainvälinen finanssikriisi ja sitä seurannut talouden laskusuhdanne aiheuttivat paineita pankkien kannattavuudelle ja vakavaraisuudelle. Finanssikriisin leviäminen reaaliatalouteen lisäsi tarvetta valvottavien toimintaedellytysten kehityksen entistä tiiviimpään seurantaan myös Suomessa. Toimintaympäristön nopeiden muutosten vuoksi Fiva mm. tiivisti viranomaisraportointia taseen, tuloksen, vakavaraisuuden ja rahoitusriskien osalta neljännesvuosittaisesta kuukausittaiseksi. Riskinkantokykyä seurattiin tehostetusti kuukausittaisen analyysin lisäksi tapaamalla valvottavien edustajia, jotta riskit voidaan arvioida ennakoivasti.

Stressitestit osoittivat Suomen finanssisektorin riskinkantokyvyn

Pankkien tuloskehityksestä laadittiin ennusteita, joiden pohjana olivat Suomen talouden kokonaisennusteet. Pankkien ja vakuutusyhtiöiden kannattavuusvaikutuksia arvioitiin myös finanssisektorin stressitesteissä vuoden aikana kahdesti. Keväällä Fiva teki yhdessä Suomen Pankin kanssa sen hetken makrotaloudellista perusenustetta negatiivisempaan skenaarioon perustuvan stressitestin, jonka avulla arvioitiin vaikutuksia talletuspankkien tuloksiin ja vakavaraisuuteen. Heinäsyyskuussa Fiva toteutti yhdessä pankkien ja vakuutusyhtiöiden kanssa toisen stressitestin, jossa valvottavat laskivat Fivan antaman skenaarion pohjalta vaikutukset omaan tulokseensa ja vakavaraisuuteensa. Stressilaskelmat osoittivat, että valvottavien vakavaraisuus kestäisi ennustettua merkittävästi syvemmän taantumun ja sen pitkäaikaisen jatkumisen.

Tarkastuskohteet valittiin riskiperusteisesti

Vakavaraisuusvalvontaa – kuten muutakin Fivan suorittamaa valvontaa – kohdistettiin riskiperusteisesti. Finanssikriisin syveneminen koko talouden taantumaksi kasvatti luottoriskejä. Likviditeetti-tilanne kansainvälisillä

rahamarkkinoilla kohentui kertomusvuonna, mutta likviditeettiriskien valvontaa parannettiin kriisikokemusten pohjalta.

Tarkastuksissa ja muussa riskienvalvonnassa luottoriskien hallinta, pääoman riittävyys, likviditeettiriskien hallinta ja markkina- sekä sijoitusriskien hallinta asetettiin etusijalle, eikä valvottavien vakavaraisuutta vaarantavia riskienhallinnan laiminlyöntejä havaittu. Valvottaville kylläkin esitettiin useita riskienhallinnan kehityskohteita. Tarkastuksia kohdistettiin myös pankkien johdannaisliiketoimintaan. Operatiivisten riskien näkökulma oli mukana eri riskialueiden ja toimintojen tarkastuksissa. Lisäksi suurimpien valvottavien sisäisiä operatiivisten riskien hallinnan järjestelmiä tarkastettiin erityiskohteina. Markkina- ja sijoitusriskien sekä operatiivisten riskien tarkastuksissa pyrittiin yhdistämään rahoitus- ja vakuutus toiminnan riskienhallinnan menetelmäosaamista. Pohjoismaisten ryhmittymien, kuten Danske Bankin ja Nordean, konsernitason tarkastuksissa toimitettiin yhteistyössä kotivaltioiden valvojien kanssa.

Riskiperusteisuuden lisäksi Fiva noudattaa tarkastuksissaan säännönmukaisuusperiaatetta. Kertomusvuoden lopulta alkaen tarkastuskohteet valittiin rahoitus- ja vakuutussektoreilla yhdenmukaisesti. Merkittävät valvottavat määriteltiin riskialueittain ja tarkastusten toteuttamiseksi asetettiin vähimmäisfrekvenssit. Tarkastusten kohdistus perustuu valvottavakohtaiseen jatkuvaan seurantaan ja toimintaympäristön muutosten vaikutusten arviointiin.

Kvantitatiiviset erotteluanalyysit auttavat kohdistamaan tarkastuksia pienempien valvottavien osalta. Valvottavia informoidaan jatkossa ennakkoon suunnitelman mukaisista tarkastuksista.

Luottoriskivalvonta

Luottosalkkujen laatu heikentyi, mutta vakavaraisuus ei vaarantunut

Luottoriskitarkastusten kohteina olivat luottoriskien hallinta, luottoriskien vakavaraisuuden sisäisten luokitusmenetelmien (IRBA) arvioinnit ja valvottavien luottosalkkujen laatu. Suurimpien pankkien luottoriskejä selvitetiin kattavasti useilla valvontakäynneillä. Baltian maista Suomen pankkijärjestelmälle aiheutuvaa luottoriskiä seurattiin ja analysoitiin vuoden aikana tiiviisti. Alue oli lisäksi kertomusvuoden tarkastusohjelmassa.

Luottoriskien hallinnan tarkastuksissa käytiin läpi luottoriskien hallinnan järjestelyt kokonaisuutena ja luottosalkun laatua arvioitiin usealla menetelmällä. Tällöin selvitetiin mm. luotonmyöntöprosessi, luottokelpoisuusluokittelu, hinnoittelu ja luottomarginaalit, riskikeskittymät, vakuushallinta sekä erilaisten luottoriski-instrumenttien käyttö. Pankkisektorin luottokannan laatua, toimiala- ja yrityskohtaisia keskittymiä ja niihin liittyviä riskejä Fiva arvioi valvottavien raportointien tietojen ja erillisten kyselyjen avulla.

Pankit voivat valita luottoriskien vakavaraisuusvaatimuksen laskennassa standardimenetelmän tai IRBAn (edistynyt sisäisten luottoluokitusmenetelmä) välillä. IRBAn soveltaminen edellyttää valvojan antamaa lupaa. Vuoden aikana jatkettiin pankkien IRBA-hakemusten arviointeja sekä valvottiin jo IRBAA soveltavien pankkien menetelmien laadukkuutta. Taloudellisen tilanteen takia valvonnassa kiinnitettiin erityistä huomiota vastapuolten luokitusmuutoksiin ja niiden analysointiin. Myös pankkien vastapuoliluokitusmenetelmien ajantasaisuutta ja niiden päivittymistä vaatimusten mukaisesti seurattiin tarkemmin.

Valvontahavainnot osoittivat, että luotonmyöntökriteerit alkoivat tiukentua, kun talous oli ajautumassa taantumaan. Raportoinnin ja tarkastusten perusteella pankkien luottosalkkujen laadun todettiin kertomusvuonna heikentyneen, mutta valvottavien vakavaraisuudet eivät näiden riskien vuoksi vaarantuneet. Pienten talletuspankkien luottokelpoisuusluokittelussa oli kehittämisen varaa. IRBA-menetelmiä käyttävien pankkien luokittelut olivat tässäkin luokittelussa pidemmällä.

IRBA-menetelmän kattava käyttöönotto on edellyttänyt pankeilta mm. sisäisten luokittelujärjestelmien parantamista, minkä vuoksi menetelmien käyttöönotto on ollut haaste sekä pankeille että valvojalle. Myös pankkien Baltian-toimintoihin tehtiin tarkastuksia.

Merkittävimpiin pankeihin kohdistuneiden tarkastusten lisäksi Fiva teki useita paikallispankkien luottoriskitarkastuksia. Tarkastusten perusteella voidaan arvioida luottoriskien hallinnan olevan kohdepankeissa yleisesti ottaen hyvää tasoa.

Ongelmasaatavien raportointi tarkentui

Luottoriskien valvonnan tueksi otettiin keväällä käyttöön raportointijärjestelmä, jonka avulla analysoidaan viranomaisraportoinnin tiedot valvottavakohtaisesti. Syksyllä systematisoitiin valvottavien sisäisten, viranomaisraportointia täydentävien luottoriskiraporttien toimittamista valvojalle. Talouden epäsuotuisaan kehitykseen reagoitiin kehittämällä ongelmasaatavien raportointia. Raportointi ulotettiin myös yksittäisiin paikallispankkeihin.

Markkina- ja operatiivisten riskien valvonta

Työeläkelaitosten sijoitustoiminta erityistarkastelussa

Eduskunta hyväksyi joulukuussa 2008 määräaikaislain työeläkelaitosten vakavaraisuutta koskevien säännösten väliaikaisesta muuttamisesta. Määräaikaislain tavoitteena oli välttää työeläkelaitosten omistamien osakkeiden pakkomyynnit aleneviin kursseihin vakavaraisuusvaatimusten takia. Väliaikaisesti kevennettyjen vakavaraisuusvaatimusten vuoksi Fiva tiivisti vakuutussektorilla työeläkelaitosten sijoitustoiminnan riskienhallinnan ja vakavaraisuuden valvontaa. Tarkastuskohteina olivat mm. vakavaraisuusluokitteluun liittyvät kysymykset sekä hedge-rahasto- ja kiinteistösijoittamisen riskienhallinta. Työeläkelaitosten ja vakuutusyhtiöiden sijoitusriskien tarkastuksia jatketaan ja laajennetaan kuluvana vuonna.

Likviditeettiriskistä kuukausittainen raportointi

Finanssikriisi nosti esiin pankkien likviditeettiriskien hallinnan sekä varainhankinnan saatavuuden että hinnoittelun näkökulmasta aivan uudella tavalla. Likviditeettiriskien osalta tarkastustoimintaa ja yhteydenpitoa valvottaviin lisättiin huomattavasti jo vuoden 2008 aikana ja kohotettua seurantavalmiutta ylläpidettiin myös kertomusvuonna. Pankkien rahoitusriskin seuranta-frekvenssiä tihennettiin kuukausittaiseksi. Tämän lisäksi tiedonsaantia pankkien rahoitustilanteesta täydennettiin erilliskyselyin. Pohjoismaista yhteistyötä likviditeettiriskien valvonnassa ja sääntelyssä lisättiin sekä yhteistarkastusten että tietojenvaihdon osalta.

CEBS julkaisi pankkien riittäviä likviditeettireservejä koskevat suositukset, jotka Fiva sisällyttää vuoden 2010 aikana julkistettavaan likviditeettiriskien hallinnan standardiinsa. Suositukset tarkentavat osaltaan CEBSin jo aiemmin antamia likviditeettiriskien hallinnan, stressitestien ja jatkuvuussuunnitelmien suosituksia. Lisäksi CEBS valmistelee ohjeistusta pankkien sisäiseen rahoituskustannusten allokointiin. Likviditeettiriskien määrällisten rajoitusten laadinta aloitettiin Euroopan komission työryhmässä loppuvuonna.

Yritysverkkopankkien turvallisuus asianmukainen

Operatiivisen riskin hallinnan tarkastuksia jatkettiin suunnitelman mukaisesti merkittävässä valvottavissa. Lisäksi jatkettiin pankkien johdannaisliiketoimintaan kohdistuvia teematarkastuksia, joissa arvioitiin markkinariskien lisäksi toimintaan liittyviä operatiivisia riskejä ja tietojärjestelmäriskejä.

Maksujärjestelmien ja SEPA-hankkeiden valvontaa jatkettiin suurimmissa valvottavissa. Loppuvuonna aloitettiin valuuttakaupan selvitysriskien hallintaa koskevat tarkastukset, joita on tarkoitus jatkaa vuonna 2010.

Pankeissa jatkettiin yrityksille tarjottavien verkkopankki-palvelujen tarkastamista. Tarkastusten tavoitteena oli arvioida pankkien yrityksille tarjoamia, erityisesti maksujenvälitykseen liittyviä verkkopankkipalveluja, niitä hoitavaa organisaatiota sekä niiden strategisia linjauksia, turvallisuutta ja teknisiä ratkaisuja. Tarkastuksilla käytiin läpi myös palvelut, joilla yritykset lähettävät ja vastaanottavat konekielisiä maksuliiketoimintoja. Tarkastustietojen perusteella pankkien yrityksille tarjottavien verkkopankki-palvelujen organisointi, turvallisuus sekä teknisten ratkaisujen hallinnointi on pääosin asianmukaisesti järjestetty.

Rahanpesua ehkäistiin kotimaisella valvonnalla ja kansainvälisellä yhteistyöllä

Alkuvuodesta Fiva alkoi seurata 1.8.2008 voimaan tulleen rahanpesulain edellyttämien, rahanpesuun ja terrorismin rahoittamiseen liittyvien riskien hallintamenetelmien ja järjestelmien kehittämistä valvottavissa.

FATF (*Financial Action Task Force on Money Laundering*) kartoitti kesällä jäsenistönsä ja yksityisen sektorin havaintoja finanssikriisin vaikutuksista rahanpesuun ja terrorismin rahoittamiseen. Jotkin jäsenmaat raportoivat rahanpesun lisääntymisestä, mutta Suomessa ei ole havaittu poikkeuksellista kasvua. FATF teki Suomeen vuonna 2007 maatarkastuksen, ja kertomusvuoden lokakuussa Suomi antoi FATFille selvityksen siitä, kuinka maatarkastuksessa havaittuja epäkohtia, esimerkiksi sääntelyn puutteita, on korjattu.

Laki vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä allekirjoituksista tuli voimaan 1.9. Jotta pankkien myöntämät Tupas-tunnisteet olisivat jatkossa ns. vahvoja tunnisteita, pankkien olisi tehtävä kirjallinen ilmoitus *Viestintävirastolle*, joka valvoo lain noudattamista. Ilmoituksen tekemiselle on laissa annettu kuuden kuukauden siirtymäaika. Vahvan sähköisen tunnisteen luominen edellyttää määrämuotoista ensitunnistamista. Myös muilla kuin pankeilla on vireillä suunnitelmia kehittää vahvan sähköisen tunnistamisen menetelmiä, esimerkiksi puhelinoperaattoreiden mobiilivarmenteet.

Vakuutusteknisten riskien valvonta

Vakuutusteknisten riskien hallinnassa ja menetelmissä ei merkittäviä havaittuja puutteita

Vakuutusteknisten riskien valvonnan tavoitteena oli erityisesti riskien riittävä ja asianmukainen hallinta. Kertomusvuoden aikana talouden taantuma vaikutti maltillisesti vahinkovakuutussektorin valvottavien vakuutustekniseen riskiin. Henkivakuutussektorissa vakuutus-tekniinen riski puolestaan kehittyi markkinariskien mukaan.

Toimintaa leimasivat merkittävästi erilaiset kansalliset ja kansainväliset sääntelyhankkeet, joita olivat mm. henkija vahinkovakuutusyhtiöiden tuleva vakavaraisuussääntely Solvenssi II, työeläkevakuutuslaitosten vakavaraisuussääntely sekä lakisääteisen tapaturmavakuutuksen vakuutusmaksusääntely.

Kertomusvuoden aikana tutkittiin erilaisia stokastisia finanssi- ja kuolevuusmalleja ja erityisesti Solvenssi II:n ns. sisäisiä malleja. Finanssikriisi osoitti, että on tarpeen kehittää parempia malleja vakuutusyhtiön vakavaraisuusennustamiseen sekä siihen, miten eri kansantaloudelliset tekijät vaikuttavat vakuutusyhtiön toimintaan. Kertomusvuoden aikana jatkettiin viranomaisraportoinnin seurantaan ja analysointiin käytettävien välineiden kehittämistä.

Vakuutuslaitosten raportointiuudistus käynnistyi

Vakuutuslaitosten ja pankkien raportointiprosesseja yhtenäistetään yhdistämällä tietokannat ja siirtämällä vakuutuslaitosten raportointi Fivan, Suomen Pankin ja Tilastokeskuksen *Virati*-yhteistiedonkeruuseen. Lisäksi vakuutuslaitoksilta vaadittavien raporttien määrää vähennetään. Samalla selkiytetään niiden sisältöä ja päivitetään raportoinnin aikarajoja sekä muutetaan raportoinnin tekninen toteutus *Virati*-konseptin mukaiseksi. Muutos laajentaa kerätyn informaation käyttömahdollisuuksia.

Palkitsemisen periaatteet suurissa finanssialan yrityksissä pääosin kansainvälisten suositusten mukaisia; yksittäisiä muutostarpeita havaittiin

Fivan syksyllä tekemän selvityksen mukaan suurimpien finanssialan yritysten palkitsemisperiaatteet ovat pääosin olemassa olevien suositusten mukaisia eikä merkittävimpien finanssialan yritysten johdon palkitsemiseen sisälly sellaisia piirteitä, jotka kannustaisivat johtoa ottamaan yrityksen riskinkantokyvyn ylittäviä riskejä. Vastikään julkaistut kansainväliset suositukset ja palkitsemisen sääntelyn kehittyminen (näistä tarkemmin sivulla 42) edelleen ►

► merkitsevät kuitenkin, että myös suomalaisten finanssialan yritysten pitää käydä palkitsemisperiaatteensa huolellisesti läpi.

Selvityksen kohteena olleet suurimmat finanssialan yritykset ovat yleensä selkeästi rajoittaneet sitä määrää, johon ylimmän johdon tulokseen sidotut palkkiot voivat enimmillään nousta. Ne ovat kiinnittäneet huomiota johdon ja muun henkilökunnan palkitsemiseen ja siitä aiheutuviin riskeihin jo ennen finanssikriisiä.

Myöskään muun henkilöstön palkitsemisessa ei havaittu sellaisia piirteitä, jotka kannustaisivat henkilöstöä valvottavan kannalta perusteettomaan riskinottoon. Joissakin yksittäistapauksissa havaittiin kuitenkin tarvetta rajoittaa henkilöstön palkkioiden enimmäismäärää, sitoa palkitseminen laajemmin koko yrityksen tulokseen ja jaksottaa palkitsemista pidemmälle ajalle.

Joissakin yrityksissä osa johdon palkitsemisesta on sidottu osakkeen hinnan kehittymiseen tai se toteutetaan luovuttamalla osakkeita määräajan jälkeen. Osakkeen kurssikehitys voi tällöin nostaa palkitsemisen määrää tuntuvastikin. Palkitut joutuvat yleensä sijoittamaan myös omia varojaan osakkeisiin.

Yhtiön hallitus on vastuussa palkitsemisperiaatteiden sisällöstä. Hallituksen tulee vahvistaa palkitsemispolitiikka ja pitää se jatkuvasti ajan tasalla ja varmistaa, että sitä noudatetaan. Hallitus on viime kädessä vastuussa siitä, että sen vahvistama palkitsemispolitiikka on sopusoinnussa hyvän ja tehokkaan riskienhallinnan kanssa eikä palkitseminen houkuttele johtoa tai muuta henkilökuntaa liialliseen riskinottoon.

Pohjoismainen valvontayhteistyö

Pohjoismaisten ryhmittymien osalta kansainvälinen valvontayhteistyö on jo vakiintunut käytäntö. CEBS on käynnistänyt työn, jotta kaikille Euroopassa toimiville merkittäville luottolaitoskonserneille saadaan toimivat valvojakollegiot, ja että valvojakollegioiden operatiiviselle toiminnalle laaditaan ohjeistus direktiivin mukaisesti. Valvojakollegioita koskeva ohjeistus on tarkoitus saada valmiiksi kesään 2010 mennessä.

Suurten pohjoismaisten pankki- ja vakuutusryhmittymien taloudellista tilaa ja riskejä arvioitiin ryhmittymätasolla Ruotsin, Tanskan ja Norjan valvontaviranomaisten kanssa. Fiva vastasi lisäksi kaikkien Suomessa toimivien yksiköiden taloudellisen kannattavuuden ja vakavaraisuuden valvonnasta.

Kertomusvuoden aikana aloitettiin kollegioyhteistyö *Danske Bank* -ryhmän valvonnassa Tanskan valvoja *Finanstilsynetin* kanssa. Yhteistyötä määrittävä valvontapöytäkirja allekirjoitettiin kesällä. Samaten *Svenska Handelsbankenin* ja *Skandinaviska Enskilda Bankenin* (SEB) kanssa kollegioyhteistyö alkoi. Handelsbankenin osalta valvontapöytäkirja allekirjoitettiin Ruotsin valvoja *Finansinspektionenin* kanssa, SEBin osalta se on valmistelussa.

Fiva toimi koordinoivana valvojana *Sampo-ryhmän* valvontaryhmässä, jossa kokoontuvat Suomen lisäksi Ruotsin, Norjan ja Viron valvojat. Fivan rooli koordinoivana valvojana laajenee olennaisesti, kun uusi rahoitus- ja vakuutusryhmittymä syntyy.

Valvottavakentän muutokset

Finanssiryhmittymissä tapahtuneet muutokset

Sampo-ryhmä

Sampo-ryhmän Nordea Bank AB (publ.):n osakkeiden omistusosuus ylitti 20 %:n rajan 10.12. Tästä seurasi uuden rahoitus- ja vakuutusryhmittymän syntyminen. Ryhmittymä käsittää omistusyhteisönä toimivan Sampo Oyj:n lisäksi If-vahinkovakuutusryhmän sekä Suomen suurimpiin henkivakuutusyhtiöihin lukeutuvan Mandatum Lifen, jonka tytäryhtiö Sampo Life Insurance Baltic SE on henkivakuuttaja Baltian maissa. Nordea puolestaan on pohjoismaiden suurimpiin lukeutuva pankki. Pankkikonsernilla on myös merkittävää henkivakuutus-toimintaa Pohjoismaissa, Puolassa sekä Baltian maissa.

Syntynyt ryhmittymä on rahoituspainotteinen ja sen johdossa oleva yhtiö on Sampo Oyj. Muodostuneen ryhmittymän koordinoivana valvojana toimii Fiva. Ryhmittymän valvonta perustuu lakiin rahoitus- ja vakuutusryhmittymien valvonnasta. Tähän lainsäädäntöön perustuvan vakavaraisuusvalvonnan lisäksi uuteen ryhmittymään kohdistuu standardeihin ja ohjeisiin perustuvaa lisävalvontaa. Muodostuneen ryhmittymän osalta lisävalvontavaade edellyttää kansainvälistä raportointia lähinnä luotettavan hallinnon, toiminnan järjestämisen, tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen sekä sisäisten liiketoimien ilmoittamisen osalta. Valvonta perustuu finanssikonglomeraattidirektiiviin, mikä merkitsee valvoja-kollegion perustamista. Valvojakollegioon kuuluvat jatkossa pohjoismaisten finanssivalvojien lisäksi Puolan, Luxemburgin ja Baltian maiden valvontaviranomaiset.

OP-Pohjola-ryhmä

Kertomusvuonna toteutui kaksi osuuspankkien fuusiota, joissa syntyivät Salon Osuuspankki sekä Joensuun Seudun Osuuspankki. Lisäksi Pohjola Finance Oy fuusioitiin emoyhtiönsä Pohjola Pankki Oyj:hin 30.9.

Tapiola-ryhmä

Yritysassiakkaiden henkivakuuttamiseen erikoistunut

Yritysten Henkivakuutus Oy Tapiola fuusioitiin Keskinäinen Henkivakuutusyhtiö Tapiolaan 31.12.

Aktia-ryhmä

Veritas Keskinäinen Vakuutusyhtiö sulautui 1.1. Aktia Oyj:hin. Samalla yhtiön nimi muuttui Aktia Vahinko-vakuutus Oy:ksi. 8.4. Aktia Pankki Oyj myi Aktia Henkivakuutus Oy:n Aktia Oyj:lle. Aktia listautui NASDAQ OMX Helsinkiin 29.9.

Uudelleenjärjestelyitä paikallispankeissa ja vakuutusyhdistyksissä

Säästöpankkien rakennejärjestelyt jatkuivat. Kertomusvuoden aikana kolme säästöpankkia muuttui säästöpankkiosakeyhtiöiksi. Säästöpankkiosakeyhtiön omistajina ovat paikalliset säästöpankkisäätiöt. Pankkien koko kasvoi yhtiömuodon muutoksen jälkeen kolmen muun säästöpankin luovuttaessa liiketoimintansa säästöpankkiosakeyhtiöille. Hauhon ja Rengon säästöpankit muodostivat *Kantasäästöpankin*, Töysän ja Kuortaneen säästöpankit *Oma Säästöpankin* ja vuonna 2010 saateetaan loppuun Ikaalisten ja Luopioisten säästöpankkien yhdistyminen.

Useat vakuutusyhdistykset fuusioituivat kertomusvuoden aikana. Vakuutusyhdistysten määrä oli vuoden alussa 88 ja vuoden päättyessä 70.

Maksupalveludirektiivi tuo uusia valvottavia

Maksupalveludirektiivi implementoidaan Suomessa keväällä 2010 maksupalveluilla sekä maksulaitoslailla. Lait muodostavat kehikon, jolla säädetään mm. maksupalveluiden tarjoamisesta noudatettavista menettelytavoista, toiminnan luvanvaraisuudesta sekä omien varojen vaatimuksesta. Maksulaitoslaki tuo sääntelyn piiriin maksupalveluja tarjoavia yrityksiä. Näitä ovat esimerkiksi maksu- ja luottokortteja liikkeelle laskevat yritykset tai teleoperaattorit, jotka tarjoavat tiettyjä maksupalveluita. Uusien lakien mukaisia maksulaitoksia ei ole Suomessa aiemmin toiminut, joten ne ovat Fivalle täysin uusia valvottavia.

Maksulaitoslaissa on säädetty siirtymäajoista, joiden kuluessa maksupalveluita tarjoavien on haettava Fivalta toimilupaa, toiminnan rekisteröintiä tai lopetettava toimintansa. Siirtymäaika vuoksi Fivan valvonta painottuneen aluksi maksupalveluita tarjoavien toimijoiden toiminnan edellytysten selvittämiseen.

Uusia talletusten vastaanottajia

Toiminnan jälleensijoitus talletuksilla on ollut edullinen varainhankinnan lähde verrattuna esimerkiksi joukkovelkakirjalainoihin. Fiva sai useita talletuspankkitoiminnan edellytyksiin liittyviä yhteydenottoja, ja kaksi uutta toimijaa jätti toimilupahakemuksen. Erityisesti ns. pikavippejä ja kulutusluottoja yksityishenkilöille tarjoavat yritykset ovat osoittaneet kiinnostusta talletuspankkistatusta kohtaan.

Yksi ETA-valtiossa toimiluvan saanut luottolaitos, joka on vastaanottanut Suomesta talletuksia rajan yli, perusti loppuvuodesta Suomeen sivuliikkeen.

Sijoituspalveluiden ja rahastosijoittamisen markkinoille edelleen uusia toimijoita

Rahastoyhtiöiden perustaminen kiinnosti edelleen, vaikka rahastopääomat alkuvuonna vielä laskivat. Myös uusien sijoituspalveluyritysten toimilupahakemuksia jätettiin ja olemassa oleviin toimilupiin haettiin päivityksiä kertomusvuonna runsaasti. Markkinatilanteen kääntymisen ei ole ainakaan vielä johtanut merkittäviin alalta poistumisiin tai yhtiöiden sulautumisiin. Ensimmäinen merkittävämpi toimijoiden yhdistyminen nähtiin alkusyksystä, kun *Eveli Pankki Oy* osti varainhoitopalveluja tarjoavat *Carnegie Kapitalförvaltning AB:n* ja tämän kokonaan omistaman *Carnegie Rahastoyhtiö Oy:n*. Kesällä eQ Pankki Oy:n uudeksi omistajaksi tullut ruotsalainen *Nordnet Bank AB* käynnisti puolestaan syksyllä eQ Pankin online-välitystoiminnan integroinnin osaksi Nordnetin liiketoimintaa ja lopetti ydintoimintaansa kuulumattomia liiketoimintoja.

Eläkesäätiöitä ja -kassoja purettiin aiempia vuosia enemmän

Kertomusvuoden aikana yhteensä seitsemän työeläkelainsäädännön mukaista toimintaa harjoittavaa eläkesäätiötä tai -kassaa purettiin työeläkevakuutusyhtiöihin. Eläkesäätiön tai eläkekassan vakuustoittoiminnan luovuttaminen vakuutusyhtiölle edellyttää valvojan suostumusta. Purkamisten määrä oli aikaisempia vuosia suurempi. Tämä merkitsi 18 %:n vähennystä eläkesäätiöiden ja -kassojen yhteenlasketussa eläkevastuussa tai vastuvelassa. Vuoden lopussa TyEL-eläkesäätiöitä ja -kassoja oli yhteensä 26.

Sijoittaja- ja asiakasinformaation valvonta

Listayhtiöiden tulevaisuudennäkymät heikentyneessä taloudellisessa tilanteessa

Taloudellisen toimintaympäristön heikkenemisen vuoksi Fiva teki alkuvuodesta seurantaselvityksen tulevaisuudennäkymien antamisesta ja näkymien perusteluista sen pohjalta, mitä yhtiöt olivat vuoden 2008 tilinpäätöstiedotteissaan esittäneet. Selvityksessä havaittiin, että kolme neljästä yhtiöstä esitti tulosenrusteen, kun aikaisemmassa selvityksessä määrä oli ollut 96 %. Epävarma taloustilanne näkyi myös siinä, että osa yhtiöistä luopui segmenttikohtaisten näkymien esittämisestä. Toisaalta osa yhtiöistä esitti aikaisempaa laajempaa informaatiota joko antamalla yleisten näkymien sijaan tulosenrusteen tai konserninäkymän lisäksi segmenttikohtaisia näkymiä.

Suurin osa yhtiöistä esitti tulosenrusteen koko kuluvalta tilikaudelta, eikä epävarmuus siten näyttänyt vaikuttaneen tulosenrustekauden pituuteen. Fiva on esittänyt, että poikkeuksellisissa tilanteissa tulosenrustetta voi

Solvenssi II: Harmonisoitua ja kokonaisvaltaista vakavaraisuusvalvontaa vahinko-, henki- ja jälleenvakuutusyrityksille

Vuonna 2003 EU:n vakuutuskomitea hyväksyi komission ehdotuksen siitä, että vakuutusyhtiöiden vakavaraisuussääntely tulisi kokonaan uudistaa. Solvenssi II -uudistuksen tavoitteeksi asetettiin mm. vakuutettujen etujen turvaaminen, yritysten oman riskienhallinnan edistäminen sekä EU:n sisäisen kilpailun edistäminen ja pääomien tehokas hyödyntäminen.

Uutta Solvenssi II:ssa on varojen ja velkojen arvostaminen mahdollisimman pitkälti markkina-arvoon. Uutta on myös riskien arviointi niiden vaatiman pääoman määrän laskemiseksi. Yrityksen liiketoimintaan sekä varoihin ja velkoihin kohdistuvia riskejä ovat vakuutus-, markkina- ja luottoriskit ja operatiiviset riskit. Myös riskien yhteisvaikutuksia arvioidaan. Nykyiset direktiivien vakavaraisuusvaatimukset perustuvat liiketoiminnan volyymiluvuille eivätkä ota huomioon toiminnan todellisia riskejä. EU-maissa on kansallisesti otettu käyttöön direktiivin vähimmäisvaatimusten lisäksi omia lisävaatimuksia. Nyt näistä erilaisista vaatimuksista luovutaan ja saatetaan voimaan yhtenäiset vakavaraisuusvaatimukset.

Määrällisten vakavaraisuusvaatimusten lisäksi korostetaan hyvän hallinnon ja sen eri osa-alueiden, mm.

riskienhallinnan, merkitystä. Yritysten on tulevaisuudessa mm. laadittava vuosittain omien riskien, riskienhallinnan menetelmien ja käytettävissä olevien pääomien yhteisarvio (yrityksen riski- ja vakavaraisuusarvio). Myös läpinäkyvyyttä lisätään sekä valvojan toiminnassa että vakuutusyrityksen julkistuksessa tietoja toiminnastaan ja siihen liittyvistä riskeistä.

Finanssikriisi osoitti, että uudistuksen tavoitteet ovat kestäviä myös kriisin aikana ja että uudelle harmonisoidulle, riskiperusteiselle ja riskienhallintaa korostavalle sääntelylle on entistä enemmän tarvetta.

Eri sijoitusinstrumenttien käyttäytymistä markkinahäiriöissä tulee kuitenkin vielä tarkastella, samoin likviditeettiriskiä vakuutustoiminnassa. Myös ryhmävalvonnan toimivuus on varmistettava ja sääntelyn mahdolliset myötäsyklisyysvaikutukset on selvitettävä. Luotettavan hallinnon vaatimuksia pitää edelleen vahvistaa. Luotettavaan hallintoon luetaan myös palkkiokäytänteisiin liittyvät kysymykset.

Solvenssi II:sta lisää sivulla 43.

lyhentää koskemaan esimerkiksi kuluvaan vuosineljänneistä, vaikka pääsääntönä onkin koko tilikautta koskevien näkymien antaminen.

Useat yhtiöt viittasivat tulevaisuudennäkymiensä perusteluissa markkinoiden epävarmuuteen. Fiva korosti havainnoissaan, että yhtiöiden tulisi selkeästi tuoda esille epävarmuutta aiheuttavia tekijöitä. Näkymien perustelut kokonaisuudessaan vaihtelivat hyvinkin paljon, mikä vastaa Fivan aikaisemmin tekemiä havaintoja. Yli puolet yhtiöistä viittasi näkymiensä perusteluissa kustannussäästötoimiin.

Fiva kävi läpi listayhtiöiden tulostiedottamista sekä seurasi muutoinkin tulevaisuudennäkymien antamista ja näihin tehtyjä muutoksia. Havaintojen perusteella yhtiöt käyttävät tulevaisuudennäkymissään terminologiaa, jota ei voida pitää kovin informatiivisena (esimerkiksi ”selvästi alle” tai ”laskee vuoden 2008 tasosta”). Taloudellisen toimintaympäristön tilanteen vuoksi sijoittajien saattaa olla vaikea tällaisten kuvausten perusteella muodostaa käsitystä muutosten olennaisuudesta. Fiva onkin korostanut, että talouden epävarmuudesta huolimatta

tulevasta kehityksestä tulisi antaa niin luotettavat ja selkeät tiedot, että sijoittajilla on mahdollisuus muodostaa perusteltu arvio yhtiön taloudellisen aseman ja tuloksen kehityksestä.

Johdannaissopimusten käyttöön kiinnitetty erityistä huomiota liputus- ja ostotarjousvelvollisuuden valvonnassa

Johdannaissopimusten käyttö arvopaperimarkkinoilla on viime vuosina lisääntynyt. Fiva pyysi syksyllä 2008 lausuntoja siitä, tulisiko johdannaisten kautta hallinnoidut osakkeet ottaa huomioon tarjousvelvollisuutta arvioitaessa. Keväällä antamassaan lausuntopalautteessa Fiva katsoi, että johdannaissopimusten perusteella niiden haltijalla on mahdollista käyttää tosiasiallista määräysvaltaa johdannaissopimusten kohteena oleviin osakkeisiin, ja että tässä yhteydessä johdannaisten selvitystavalla (käteisselvitys tai fyysinen selvitys) ei sinänsä ole merkitystä. Tilanne tulee kuitenkin arvioida tapauskohtaisesti. Fiva toi esiin näkemyksiään johdannaisten käytöstä liputus- ja tarjousvelvollisuuteen liittyen sekä kiinnitti toimijoiden huomiota sääntelyn vaatimukseen Markkinatiedotteessa.

Arvopaperien markkinoinnin riitatilanteet käsittelee ensisijaisesti arvopaperilautakunta

Fiva tarkastaa arvopaperitarjouksista tehtävät tarjousesitteet. Arvopaperitarjoajien vastuulla on pitää nämä esitteet sijoittajien saatavilla. Tämän materiaalin avulla informoidaan sijoittajia tarjottavien sijoitus- tuotteiden ominaisuuksista ja niihin liittyvistä riskeistä. Uuden lainsäädännön (MiFID) voimaantulon jälkeen (1.11.2007) palveluntarjoajalla on myös erillinen velvollisuus arvioida monimutkaisen sijoitus- tuotteen sopivuutta asiakkaalleen.

Fivan edeltäjä Rahoitustarkastus tarkasti ja hyväksyi julkisuudessa esillä olleiden Mermaid-joukkolainojen (2006) tarjousesitteen sekä niihin liittyvän nelisivuisen markkinointiesitteen. Tuotteen ominaisuudet ja riskit kävivät niistä ilmi. Myös pääoman menettämisen mahdollisuus oli todettu selkeästi. Tuote ei ollut pääomaturvattu.

Fiva valvoo säännösten noudattamista finanssimarkkinoilla. Jos Fivalla on joko oman valvontatoimintansa tai asiakasyhteydenottojen kautta syytä epäillä säännösten vastaista toimintaa, selvittää se asian. Jos epäilyt menettely todetaan säännösten vastaiseksi, Fiva voi esimerkiksi antaa julkisen huomautuksen tai varoituksen.

Fivalla ei sen sijaan ole mahdollisuutta valvoa myyntitilanteita eikä toimivaltaa ratkaista asiakkaan ja palveluntarjoajan välisiä riitakysymyksiä. Riitakysymyksiä koskevat yhteydenotot Fiva ohjaakin Vakuutus- ja rahoitusneuvontaan (FINE), jonka yhteydessä arvopaperilautakunta toimii.

Arvopaperilautakunta voi antaa ratkaisusuosituksia palveluntarjoajan ja ei-ammattimaisen asiakkaan välisissä riitakysymyksissä. Ratkaisusuositukset eivät sido osapuolia. Lautakuntakäsittely on asiakkaalle maksuton. Asiakas voi saattaa asiansa myös tuomioistuimen käsiteltäväksi. Ainoastaan tuomioistuin voi antaa kaikkia osapuolia sitovan ratkaisun. Tapauksia arvioidaan lautakunnassa kirjallisen näytön perusteella. Tuomioistuinkäsittelyssä otetaan vastaan myös todistelua.

Fiva on säännönmukaisesti edellyttänyt, että sijoitus- tuotteiden ominaisuudet kuvataan mahdollisimman tasapuolisesti ja riskit tuodaan esiin selkeästi. Samoin myyntitilanteessa annettavan informaation tulee olla yhdenmukaista esiteinformaation kanssa. Tämä on tärkeää sen takia, että sijoittaja, joka kantaa sijoitusriskin, voi informaation perusteella tehdä sijoituspäätöksensä.

Fiva kiinnitti myös valvontatyössään huomiota johdannaisten käyttöön ja puuttui liputusvelvollisuuden laiminlyönteihin antamalla keväällä kahdelle toimijalle julkisen huomautuksen, kun ne jättivät liputtamatta osakelainauksesta johtuvat muutokset omistussuhteissaan. Osakelainaukset liittyivät tilanteeseen, jossa toimija lainasi termiinisopimuksen kohteena olleita osakkeita osallistuakseen yhtiökokoukseen.

Valvonnassa erityistä huomiota indeksilainojen markkinointimateriaalin asianmukaisuuteen

Fivan edeltäjä Rahoitustarkastus tarkasti vuosina 2007 ja 2008 indeksilainojen markkinointimateriaalia ja raportoi puutteista tarkastuksen kohteille. Kertomusvuoden aikana Fiva kiinnitti jatkuvassa valvonnassaan huomiota markkinointimateriaalin asianmukaisuuteen ja erityisesti markkinoijien verkkopalveluihin. Näistä havainnoista Fiva informoi kesäkuussa markkinoijia valvottavatiedotteella ja yleisöä lehdistötiedotteella.

Markkinointimateriaalissa oli edelleen puutteita erityisesti tuotteen riskien kuvauksissa. Jos markkinoinnissa vedotaan arvopaperien turvallisuuteen, tulee harhaanjohtavuuden välttämiseksi samalla tuoda selkeästi esille markkinoitaviin arvopapereihin liittyvät riskit. Harhaanjohtavana Fiva pitää esimerkiksi sitä, jos markkinoinnissa korostetaan arvopaperien pääomaturvaa ilman, että takaisinmaksuun liittyvät riskit selvitetään samassa yhteydessä.

Sijoitusrahastojen tiedonantovelvollisuutta tarkastettiin

Fiva tarkasti sijoitusrahastoja koskevaa tiedonantovelvollisuutta käymällä läpi sijoitusrahastoista julkistettua lakisääteistä materiaalia ja markkinointimateriaalia. Tarkastuksen kohteeksi valittiin yksi tai useampi sijoitusrahasto kaikista rahastoyhtiöistä. Tarkastus oli seuranta- tarkastus keväällä 2008 toteutetulle tarkastukselle. Vuoden 2008 tarkastuskirjeessä korostettiin riskien kuvaamisen tärkeyttä ja erityisesti sitä, että sijoitusrahastojen erityispiirteiden tulee nousta esiin sijoitusrahastojen sijoituspolitiikan ja riskien kuvaamisessa. Seuranta- tarkastus keskittyi sijoitusrahastojen sijoituspolitiikan, riskien ja tunnuslukujen esittämiseen, sillä näissä oli aiemmin laajimmin havaittu puutteita.

Osassa yksinkertaistettuja rahastoesitteitä sijoituspolitiikan kuvaus oli hyvin yleisellä tasolla, mikä on tehnyt sijoitusrahastoihin kulloinkin liittyvien erityisten riskien arvioimisen sijoittajille vaikeaksi. Fiva havaitsi myös, että lyhyen koron rahastojen yksinkertaistetuissa rahastoesitteissä käytetty terminologia esimerkiksi sijoitusrahaston rahamarkkinaluonteen tai informaatioissa käytetyn duraa- tion ja juoksuajan määritelmän suhteen ei aina ole ollut tarkkaa ja yksiselitteistä.

Useat rahastoyhtiöt havainnollistivat riskikuvauksia viranomaisuusi- suituksen mukaisesti riskitaulukolla tai

riskiluokittelulla. Lisäksi osaa lyhyen koron rahastoista oli verrattu sekä esitetty vaihtoehdoksi talletukselle, vaikka niiden riskiprofiili poikkeaa talletuksen riskiprofiilista.

Sijoitusrahastojen yksinkertaistettuja rahastoesitteitä ja muuta markkinointimateriaalia ei ole aina ajantasaistettu vastaamaan muuttunutta markkinatilannetta ja muutoksia sijoitusrahaston sijoitustoiminnassa. Sijoitusrahaston yksinkertaistettu rahastoesite toimii keskeisenä informaatiovälineenä yksittäisestä sijoitusrahastosta, ja se on pidettävä ajan tasalla. Yksinkertaistettuja rahastoesitteitä tulee päivittää vastaamaan muutoksia sekä markkinatilanteessa että sijoitusrahaston sijoitustoiminnassa.

Fiva edellytti, että rahastoyhtiöt käyvät säännöllisesti läpi kaiken sijoittajille suunnatun yksittäistä sijoitusrahastoa koskevan materiaalin sekä ajantasaistavat sitä tarvittaessa. Fiva käy vuonna 2010 läpi sijoitusrahastojen tiedonantovelvollisuuden piiriin kuuluvaa materiaalia kertomusvuoden tarkastushavaintojen pohjalta.

Säästö- ja sijoitusvakuutusten kirjallisissa materiaaleissa annettavat tiedot

Fiva lähetti keväällä Suomessa toimiville henkivakuutusyhtiöille pyynnön toimittaa tuotemateriaalit kaikista tällä hetkellä markkinoilla olevista säästö- ja sijoitussidonnaisista tuotteista. Materiaalina pyydettiin tuoteseloste ja/tai -esite, vakuutusehdot, hinnasto, asiakkaalle annettava kirjallinen tieto sijoitusinstrumenteista ja yksityiskohtainen luettelo tuotteeseen liitettävissä olevista sijoitusinstrumenteista sekä tuotteiden laskuperusteet. Lisäksi yhtiöitä pyydettiin kertomaan suunnitteilla olevista tuotteista. Tarkastelussa oli 11 henkivakuutusyhtiön tuotteet, joita oli yhteensä 54.

Selvityksen tarkoituksena oli tehdä kokonaiskartoitus markkinoilla tällä hetkellä olevista vakuutuksista ja niiden ominaisuuksista sekä selvittää, mitä kirjallista tietoa asiakkaalle annetaan myyntitilanteessa ja mitä muuta kirjallista materiaalia tuotteesta on saatavilla. Tarkoituksena oli myös analysoida, miten Fivan tärkeinä pitämät asiat on esitetty kirjallisessa materiaalissa: mm. kerrotaanko sijoitussidonnaisen vakuutusten tuoteselosteissa pääoman menettämisen riskistä, annetaanko vakuutus-säästöille tuotto-odotuksia ja mitä kuluista ja palkkioista kerrotaan asiakkaalle.

Valtaosalla vastaajista oli tarjolla sekä sijoitussidonnaisia että laskuperustekorkoisia vakuutuksia tai näiden yhdistelmiä. Tuotteiden vakuutusehdot ja tuoteselosteet olivat kokonaisuutena arvioiden asianmukaisia. Erytistarkastelun kohteena olleet asiat kerrottiin pääosin joko tuoteselosteissa tai vakuutusehdoissa. Yhtiöiden huomiota kiinnitettiin kuitenkin seuraaviin seikkoihin: pääoman menettämisen mahdollisuudesta tulisi kertoa asiakkaille selkeästi ja eläkevakuutusten kulujen ilmoittamisessa tulisi ilmetä, mitä kuluja veloitetaan säästöaikana ja mitä eläkeaikana. Lisäksi pitkäaikaisten sopimusten kohdalla samalla kun

kerrotaan vakuutusten veroeduista, olisi tärkeää muistuttaa verolainsäädännön mahdollisesta muuttumisesta ja sen vaikutuksista voimassaoleviin sopimuksiin.

Listayhtiöiden IFRS-valvonta

Valvontaa kohdistettiin vuoden 2008 tilinpäätöksissä erityisesti arvonalentumistestauksista ja rahoitusinstrumenteista annettaviin tietoihin. Lisäksi arvioitiin yhtiöiden lainasopimuksiin liittyvistä kovenanteista ja toiminnan jatkuvuudesta annettuja tietoja. Esitevalvonnan yhteydessä esille nousseet merkittävät tilinpäätöskysymykset liittyivät pääasiassa yritysjärjestelyjen tilinpäätöskäsittelyyn.

Liikearvojen arvonalentumistestauksista läpinäkyvimmiksi

Liikearvon testauksessa käytettyjen oletusten arvoista annettavien tietojen merkitys on kasvanut epävarmassa markkinatilanteessa, sillä testaustulokseen vaikuttavat merkittävästi laskelmissa käytettyjen oletusten arvot, kuten liiketoiminnasta saatavien ennakoitujen rahavirtojen taso ja diskonttaus korko. Yhtiöiden tilinpäätösten liitetiedoista ei selvinnyt yksityiskohtaisesti ja kattavasti, kuinka oletusten arvot ja niissä tapahtuneet muutokset vaikuttivat käyttöarvolaskelmiin ja siten testauksen tulokseen. Lisäksi vain harva yhtiö oli kertonut diskonttauskorkoihin ja niiden määrittämistekniikoihin tehdyistä muutoksista edelliseen vuoteen verrattuna, eivätkä yhtiöt olleet aina päivittäneet diskonttauskorkoa heijastamaan markkinoiden näkemystä testaushetkellä. Maailmantalouden taantuma lisää liiketoiminnan riskejä ja tämän tulisi heijastua myös testauksessa käytettävään diskonttauskorkoon sekä riskittömän koron että koron muiden markkinaperusteisten komponenttien osalta. Testaustuloksista esitetyt herkkyyssanalyysitiedot ovat parantuneet vuosi vuodelta, mutta vuoden 2008 tilinpäätöksissä ne eivät useinkaan olleet riittävän informatiivisia.

Rahoitusriskien herkkyyssanalyysistä ja kovenanteista annettavat tiedot

Tilinpäätöksissään yhtiöiden on esitettävä tietoa, jonka avulla sijoittajat pystyvät arvioimaan rahoitusinstrumenteista johtuvien riskien luonnetta ja laajuutta. Markkinariskeistä annettavista herkkyyssanalyysitiedoista tulee käydä ilmi eri markkinariskeissä, kuten esimerkiksi korko-, valuutta-, luotto- ja hintariskeissä, tapahtuneiden muutosten vaikutus omaan pääomaan ja tulokseen. Luottoriskin raportointi oli edelleen vaatimatonta, joskin maksuvalmiusriskitiedot olivat selkeästi parantuneet.

Riskeistä annettaviin tietoihin liittyvät myös kovenantit, koska lainasopimuksiin sisältyvien kovenanttien mahdollinen rikkoutuminen saattaa kertoa yhtiön likviditeetti- tai korkoriskistä. Fivan näkemyksen mukaan kovenanttiedoista esitettävien tietojen yksityiskohtaisuutta tulee lisätä silloin, kun kovenanttirajojen rikkoutuminen on lähellä.

Listattujen pankkien osalta erityistä huomiota kiinnitettiin kertomusvuonna rahoitusinstrumenttisijoitusten laatimisperiaatteisiin ja niiden käytännön soveltamiseen. Valvontatyön kohteena olivat lähinnä myytävissä oleviin rahoitusvaroihin ryhmitellyt osake-, rahasto- ja korkosijoitukset, sillä rahoitusmarkkinoiden epävakaus vaikutti merkittävästi näiden sijoitusten käypiin arvoihin.

Arvonalentumistestaukset ja yrityshankinnat säilyvät tilinpäätösvalvonnan painopisteinä vuonna 2010. Valvonnan tuloksista raportoidaan jo kuluvan vuoden aikana.

Pankkipalvelut

Peruspankkipalveluiden hinnoittelu ja saatavuus ennallaan

Fivan arvion mukaan peruspankkipalveluja oli edelleen hyvin saatavilla eikä hinnoittelussakaan ollut tapahtunut olennaisia muutoksia. Peruspankkipalveluita tarjotaan nykyisin erilaisten kanta-asiakas- ja palvelupakettien muodossa, mikä saattaa vaikuttaa palveluiden hinnoitteluun, hinnoittelun läpinäkyvyyteen ja vertailtavuuteen.

Myöskään hinnoittelussa ei tapahtunut suurempia muutoksia vuonna 2008 tehtyyn selvitykseen verrattuna. Korotuksia on tullut yleisimmin esimerkiksi Visan rinnakkaiskorttien kuukausimaksuihin sekä joihinkin yksittäisiin maksuihin. Laskun maksaminen suoraveloituksena oli edelleen kaikissa pankeissa maksutonta. Muutoin edullisin laskunmaksutapa oli verkkopankki ja yleisin kuukausimaksu 2,50 euroa. Laskun maksaminen käteisellä pankin konttorissa oli yhä kallein laskunmaksutapa. Sen korkein hinta oli 6,60–7,00 euroa laskulta.

Asiakkaita koskevat menettelytavat

Lyhennysvapaan saamiselle asetettu edellytys

Joissain pankeissa asuntolainan lyhennysvapaan edellytykseksi oli asetettu lainamarginaalin korottaminen. Tämä vaatimus oli tullut eräissä tapauksissa velalliselle yllätyksenä. Fiva katsoi Finanssialan Keskusliitolle elokuussa lähettämässään kirjeessä, että velallisen kannalta on kohtuutonta asettaa lainamarginaalin korottaminen ehdoksi asuntolainan lyhennysvapaan myöntämiselle seuraavissa tilanteissa:

- Lyhennysvapaasta on sovittu lainasopimuksessa eikä sopimuksesta ilmene, että lyhennysvapaan myöntämisen yhteydessä tai sen myöntämisen jälkeen voidaan tarkistaa muita lainaehtoja.
- Lyhennysvapaasta ei ole sovittu lainasopimuksessa, mutta lainasopimuksen tekoaikana lyhennysvapaata on markkinoitu siten, että velalliselle on perustellusti voinut muodostua sellainen käsitys, ettei lyhennysva-

paan myöntämisen yhteydessä muuteta muita lainaehtoja.

- Lyhennysvapaasta ei ole sovittu lainasopimuksessa, mutta lainasopimusta tehtäessä velallisen on muuten annettu ymmärtää, ettei lyhennysvapaan myöntämisen yhteydessä muuteta muita lainaehtoja.

Viitekoron vaihtaminen

Asuntolainojen viitekorkona on yleisesti käytetty 12 kuukauden euriborkorkoa. Lyhyempien euriborkorkojen tason lasku sai asiakkaat kiinnostumaan viitekoron vaihdosta lyhyempiin korkoihin. Pankit olivat suostuvia viitekoron vaihtoon, mutta kielteisiäkin päätöksiä tehtiin. Asiakkaat katsoivat usein, että heillä oli oikeus viitekoron vaihtoon ilman muita velan ehtojen muutoksia tai kustannuksia. Jos viitekorkoa haluaa vaihtaa, se edellyttää aina pankin suostumusta, ja pankki voi tästä vaihdosta veloittaa hinnastonsa mukaan. Jos tästä vaihto-oikeudesta ei ole erikseen sovittu, pankin ei tarvitse suostua vaihtamaan viitekorkoa. Asiakas voi aina kuitenkin maksaa lainansa pois tietyin edellytyksin.

Omaisuuksienhoito- ja sijoitusneuvonta-asiakkaiden soveltuvuusarviointi vaihteli suuresti

Arvopaperinvälittäjän, joka tarjoaa omaisuusneuvontaa tai sijoitusneuvontaa, on hankittava ennen sijoituspalvelun tarjoamista riittävät tiedot asiakkaan taloudellisesta asemasta, asiakkaan sijoituskokemuksesta ja -tietämyksestä sekä sijoitustavoitteista suositellakseen asiakkaalle soveltuvaa arvopaperia tai palvelua. Asiakkaalta hankittujen tietojen arvioinnin tulee heijastua tarjottuihin tuotteisiin ja palveluihin. Arvopaperinvälittäjä vastaa siitä, että tarjottu tuote tai palvelu soveltuu asiakkaalle.

Fiva teki keväällä soveltuvuusarviointia koskevan tarkastuksen. Tarkastuksen tavoitteena oli varmistua siitä, että arvopaperinvälittäjät tekevät arvopaperimarkkinalain mukaisen soveltuvuusarvioinnin ennen omaisuusneuvonta- tai sijoitusneuvontapalvelun tarjoamista asiakkaalle. Tarkastuksessa selvitettiin, miten arvopaperinvälittäjät keräävät tietoja asiakkaasta, mitä tietoja tällöin hankitaan ja miten tiedot dokumentoidaan. Lisäksi tarkastuksessa arvioitiin, miten arvopaperinvälittäjän tekemä soveltuvuusarviointi heijastuu asiakkaalle tarjottuun palveluun tai tuotteeseen.

Tarkastuksen kohteina olleista arvopaperinvälittäjistä useimmat hankkivat uudesta asiakkaastaan soveltuvuusarvioinnin vaatimat tiedot lain edellyttämällä tavalla. Sen sijaan vanhojen asiakassuhteiden osalta useimmilla arvopaperinvälittäjillä tietojen hankkiminen oli vielä kesken.

Osa sijoitusneuvontaa tarjoavista arvopaperinvälittäjistä hankkii tiedot ja tekee soveltuvuusarvioinnin kaikille uusille asiakkaille. Osa arvopaperinvälittäjistä puolestaan ei hankkinut tietoja eikä tehnyt soveltuvuusarviointia

kaikille sijoitusneuvonnan asiakkaille, koska asiakkaan saama neuvo oli määritelty ns. allokaationeuvoksi, joka ei vaadi soveltuvuusarvioinnin tekemistä. Tosiasiassa kyseessä oli kuitenkin esimerkiksi suositus sijoittaa tiettyyn sijoitusrahastoon.

Yleinen tarkastuskirje lähetettiin kaikille omaisuudenhoito- ja sijoitusneuvontapalveluita tarjoaville valvottaville.

Vakuutusyhtiöiden myyjien ja asiamiesten koulutus

Fivan edeltäjän Vakuutusvalvontaviraston vuonna 2006 aloittamia myynnin ja markkinoinnin tarkastuskäyntejä jatkettiin. Keväällä tehtiin tarkastukset kahteen vahinkovakuutusyhtiöön, yhteen henkivakuutusyhtiöön ja yhteen ulkomaisen ETA-vahinkovakuutusyhtiön Suomen sivuliik- keeseen. Tavoitteena oli varmistaa, että yhtiöillä on riittävät koulutus-, ohjaus- ja valvontajärjestelmät, jotta markkinoinnissa ja myynnissä annettavat tiedot ja asia- kassuhteissa muutoin noudatettavat menettelytavat ovat lain ja hyvän vakuutustavan mukaiset.

Tarkastuskäynneillä ei ilmennyt vakavia puutteita tai huomautettavaa. Havaittiin, että yhtiöt olivat kehittäneet myyjien ja asiamiesten koulutusta. Huomiota kiinnitettiin yhtiöiden harjoittamaan kilpailijoiden tuotteiden vertailuun liittyviin toimintamalleihin ja sen varmistamiseen, että asiakkaille annetaan kaikki tarpeelliset tiedot vakuutuk- sen valitsemiseksi. Puutteita todettiin asiamiesten osalta vakuutusedustajalaissa tarkoitettujen, asiamiestä itseään koskevien tietojen ilmoittamisessa.

Työttömyyskassojen käsittelyajat pitenivät

Työttömyyskassojen ansiopäivärahapäätösten keskimää- räiset käsittelyajat olivat 15,5 päivää vuonna 2008.

Vastaava luku kertomusvuoden kolmannella neljännek- sellä oli 36,5 päivää. Erityisesti teollisuusalojen työttö- myyskassojen käsittelyajat pitenivät. Piteneminen johtui pääasiassa lomautusten ja irtisanomisten aiheuttamasta jyrkästä hakemusmäärien kasvusta.

Työttömyyskassat pyrkivät ratkaisemaan käsittelyaikaon- gelmat mm. palkkaamalla lisää henkilökuntaa, teettä- mällä lisä- ja ylitöitä sekä organisoimalla toimintaansa tehokkaammaksi. Kassat myös tehostivat sekä henkilökunnan että hakijoiden koulutusta ja ohjeista- mista. Näiden toimien ansiosta työttömyyskassojen antamien päätösten määrä kasvoi parhaimmillaan kak- sin- tai kolminkertaiseksi. Vuoden loppupuolella olikin jo havaittavissa, että käsittelyaikojen kasvu taittui tai lähti jopa laskuun.

Fiva selvitti käsittelyaikatilannetta ja piti pisimpiä käsitte- lyajoja selvästi liian pitkinä, kun otettiin huomioon, että kyseessä on hakijoiden toimentulon turvaan liittyvä päätös. Toisaalta otettiin huomioon myös se, että työttö- myyskassat eivät olleet omilla toimillaan vaikuttaneet hakemusmäärien kasvuun ja että ne olivat ryhtyneet huomattaviin toimiin tilanteen korjaamiseksi.

Työttömyyskassojen käsittelymenettely, sisäinen valvonta ja hallinnollinen tietoturva tarkastettiin

Fivan edeltäjän Vakuutusvalvontaviraston vuonna 2008 aloittamaa työttömyyskassojen käsittelymenettelytar- kastusta jatkettiin tarkastamalla työttömyyskassojen menettelytapoja ansiopäiväraha hakemuksia käsiteltä- essä, hakemusmenettelyyn liittyviä sisäisen valvonnan menetelmiä ja hallinnollista tietoturvaa. Kaikkiaan 36 työttömyyskassasta tarkastuskäynti tehtiin 29 työttö- myyskassaan. Jokaiselle tarkastetulle kassalle lähetet- tiin tarkastuskertomus. Tarkastuksessa havaittiin, että etuushakemusten käsittely oli yleisesti ottaen hoidettu työttömyyskassoissa asianmukaisesti. Sisäisen valvon- nan osalta yleisin huomio oli, että työttömyyskassoilla oli käytössä useita sisäiseen valvontaan liittyviä toimin- tatapoja, mutta sisäistä valvontaa ei ole toistaiseksi käsitelty kokonaisuutena. Hallinnollisen tietoturvan osalta katsottiin yleisimmin, että työttömyyskassoissa tulisi kiinnittää huomiota tietoturvallisuuden dokumentointiin.

Kaupankäynnin valvonta

Arvopaperinvälittäjien kaupparaportoinnin tarkastus

Tarkastuksen päätavoitteena oli arvioida kaupparapor- tointistandardin tarkoittaman kaupparaportoinnin katta- vuutta, raportointiprosessia ja siihen liittyviä kontrolleja. Raportoinnin tavoitteena on, että Fivalla olisi kootusti saatavilla valvonnan kannalta tarpeelliset tiedot kaupan- käynnistä. Tehokas valvonta edellyttää, että raportointi on kattavaa, oikeasisältöistä, ajantasaista ja luotettavaa.

Osa arvopaperinvälittäjistä raportoi vain osan kauppara- portoinnin piiriin kuuluvista kaupoista, toisaalta osa välittäjistä raportoi veloitteen ulkopuolisia tapahtumia. Raporteissa oli myös sisältövirheitä. Raportoinnin syste- maattisessa seurannassa ja sisäisessä valvonnassa oli puutteita.

Tarkastuksen kohteena olleille arvopaperinvälittäjille lähetetyissä yhtiökohtaisissa tarkastuskirjeissä edellytet- tiin korjaavia toimia raportoinnin kattavuuden ja oikeelli- suuden parantamiseksi. Toimien toteuttamista seurataan jatkuvassa valvonnassa. Lisäksi kaikille raportointivelvolli- sille lähetettiin yleiskirje, jossa esitettiin tarkastus- ja valvontakäyntien havaintoja virheellisten käytäntöjen ehkäisemiseksi ja oikaisemiseksi.

Tutkitut väärinkäyttöpäilyt ja annetut hallinnolliset sanktiot

Vuoden aikana tutkittiin 74 valvontatapausta (Fivan edeltäjä Rahoitustarkastus tutki 62 tapausta vuonna 2008). Näistä 37 (27) koski epäiltyä sisäpiirintiedon väärinkäyttöä, 17 (11) epäiltyä kurssin vääristämistä ja 16 (12) epäiltyä tiedonantovelvollisuuden laiminlyöntiä.

Muita tutkinnassa olleita tapauksia oli 4 (12), ja ne koskivat lähinnä menettelytapoja.

Fiva antoi viisi julkista huomautusta, joista kaksi liputusvelvollisuuden laiminlyönnistä, yksi sisäpiirintiedon ilmaisukiellon rikkomisesta, yksi kurssinvääristämisestä ja yksi esitevelvollisuuden laiminlyönnistä (vuonna 2008 yksi julkinen huomautus sisäpiirintiedon käytöstä ja yksi julkinen varoitus tiedonantovelvollisuuden laiminlyönneistä).

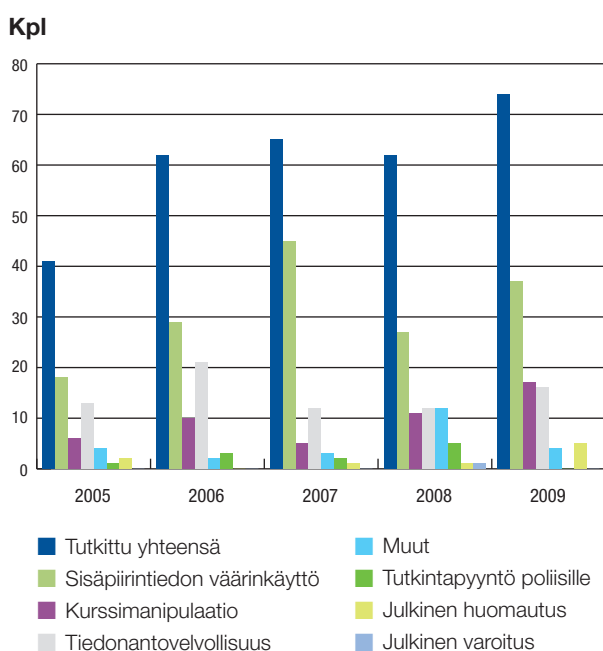
Infrastruktuurin valvonta

Keskusvastapuoliselvitys käyttöön myös Helsingissä

NASDAQ OMX otti Helsingin Pörssissä yhdessä Tukholman ja Kööpenhaminan pörssien kanssa käyttöön osakekaupoista aiheutuvien velvoitteiden selvityksen keskusvastapuolen avulla. Tämä keskusvastapuoliselvitys alkoi helmikuussa vapaaehtoisena siihen halukkaiden markkinaosapuolten kesken ja pakollisena kaikille markkinaosapuolille marraskuussa. Pakollista keskusvastapuoliselvitystä harjoiteltiin kolmella osakkeella lokakuusta alkaen. Keskusvastapuoliselvityksen tekee hollantilainen European Multilateral Clearing Facility (EMCF).

Keskusvastapuoliselvityksessä EMCF asettuu kaupoissa ostajan ja vastaavasti myyjän vastapuoleksi, netottaa kaupat laskemalla osapuolikohtaisesti ostot ja myynnit

Finanssivalvonnan tutkimat arvopaperimarkkinoiden valvontatapaukset 2005–2009

Vuosien 2005–2008 tapaukset ovat Rahoitustarkastuksen tutkimia.
Lähde: Finanssivalvonta.

yhteen ja vie nettovelvoitteet Euroclear Finlandin (EFI) järjestelmiin toteutettaviksi. EFin osapuolet jakavat netot sijoittajien tileille. Näin perinteinen yhdessä paikassa tapahtuva selvitys jakaantuu keskusvastapuolen tekemään määrittelyyn ja arvopaperikeskuksessa tehtävään toteutukseen. Fiva valvoi keskusvastapuoliselvitykseen siirtymistä ja valvottavien edellytyksiä sen käyttöönottoon. Fiva solmi tarvittavat yhteistyösopimukset muiden tätä toimintaa valvovien viranomaisten kanssa.

Toimiluvat ja rekisteröintihakemukset

Kertomusvuoden aikana Fiva myönsi sijoituspalveluyrityksille kahdeksan ja rahastoyhtiöille kolme uutta toimilupaa. Kolmeen toimilupaan myönnettiin laajennus ja yksi toimilupa peruutettiin yhtiön omasta hakemuksesta. Sijoituspalveluyritysten ja rahastoyhtiöiden toimilupaa koskevien tiedustelujen perusteella voidaan arvioida, että sijoitus- ja rahastopalvelujen tarjonta on vilkastumassa. Uusia vakuutusedustajia rekisteröitiin 670.

Haasteen sekä toimiluvan hakijoille että valvonnalle asettaa se, että hakijat ovat pieniä yrityksiä, mikä johtaa työntekijöiden moniroolisuuteen. Tämä saattaa vaarantaa hallinnon luotettavuuden. Hakijat pyrkivät myös ulkoistamaan mahdollisimman monia toimintoja ja palvelujen maantieteellinen kattavuus pyritään saavuttamaan laaja-alaisella sidonnaisasiamiesverkostolla.

Finanssivalvonta.fi:n varoituslistalle asetettiin sata yritystä. Suurin osa yrityksistä oli sellaisia, joista ilmoitus saatiin ulkomaiselta valvontaviranomaiselta.

Asiakasvalistus ja asiakasyhteydenotot

Fiva piti *Sijoitus-Invest 2009* -tapahtumassa 15 tietois-kua, joiden aiheina olivat mm. vakuutussijoittaminen, huijaukset, sijoittajansuoja sekä indeksilainojen, rahastojen ja sijoitussidonnaisten vakuutusten ominaisuusvertailu. Messuilla julkaistiin *Finanssihal*-tietovisasta vakuutuksia koskevilla kysymyksillä täydennetty versio. Peliä on pelattu yhteensä yli 45 000 kertaa.

Fiva oli edelleen mukana Suomen Pankin koululaisille ja opiskelijoille suuntaamassa *Euro.fi*-verkko-opintopakettissa. Fivan osio *Karkaako mopo käsistä?* käsittelee säästämistä, lainanottoa ja pikavippejä. Euro.fi:n kävijämäärät kasvoivat edellisvuodesta 40 %, mikä tarkoitti kertomusvuoden syksyllä lähes 8 000 kävijää kuukaudessa.

Fivan puhelinneuvonta vastaa pankki-, vakuutus- ja sijoitusasiakkaiden kysymyksiin mm. siitä, millaisia menettelytapoja finanssimarkkinoilla toimivilta yrityksiltä edellytetään. Maksuttomaan palvelunumeroon tuli kertomusvuonna noin 300 puhelua. Kirjallisia valituksia ja kyselyitä käsiteltiin 200.

Onnistunut sijoitustuotteen valinta edellyttää osaavaa myyjää ja valistunutta ostajaa

Finanssikriisiä edeltänyt, useita vuosia jatkunut suotuisa kehitys sijoitusmarkkinoilla loi otollisen pohjan uudenlaisten – ja usein myös entistä monimutkaisempien tai riskillisempien sijoitustuotteiden kehittämiseksi. Lisäksi jo vakiintuneissa sijoitustuotteissa tuottoa voitiin hakea aggressiivisesti, jolloin testattiin sijoittajille riskeistä tai sijoituskohteista luodun kuvan rajoja.

Finanssikriisi ja siihen liittynyt riskien uudelleen hinnoittelu nosti esille sellaisia tuotteisiin liittyviä riskejä, joiden viestiminen sijoittajille on selvästi ollut haasteellista ja jopa puutteellista. Indeksilainojen osalta pääoman menettämiseen liittyvä riski on voinut jäädä sijoittajille epäselväksi, koska tuotteen on kerrottu olevan pääomaturvattu, mutta samalla liikkeeseenlaskijan maksukykyyn liittyvä riski on kuvattu puutteellisesti. Vastaavasti sijoitusrahastoissa sijoituspolitiikan tai riskien kuvaaminen sijoittajille ei välttämättä ole pysynyt ajan tasalla rahaston sijoitustoiminnan tai riskitason muuttuessa.

Riskien realisoituminen on omalta osaltaan muistuttanut, kuinka sijoitustuotteiden valinnassa onnistuneen lopputuloksen saavuttamiseksi tarvitaan sekä osaava myyjä että valistunut ostaja.

Osaavalla myyjällä sisäiset prosessit ovat kunnossa

Palveluntarjoajalla tulee olla selkeä näkemys omasta asiakaskunnastaan ja siitä, mitkä tuotteet soveltuvat eri asiakasryhmille. Kaikki tuotteet eivät sovellu kaikille, eikä kaikkia tuotteita tule myydä kaikille. Näihin seikkoihin on kiinnitettävä huomiota jo tuotekehityksen alkuvaiheessa.

Palveluntarjoajan tiedonantovelvollisuus pitää sisällään oikeiden ja riittävien tietojen antamisen sijoituskohteesta. Sijoittajalle tarjotaan lakisääteisen materiaaliin lisäksi usein ns. markkinointimateriaaliksi luokiteltavaa informaatiota. Varsinaisen tiedonantovelvollisuuden piiriin kuuluvan materiaalin osalta on määritelty yksityiskohtaisesti, mitä tietoja sijoittajalle on annettava tuotteesta. Markkinointimateriaalin osalta sääntely ei vastaavalla tavalla ota kantaa materiaalin yksityiskohtiin, vaan painottaa, että tietoa eri ominaisuuksista tulee antaa tasapuolisesti, ja se ei saa olla totuudenvastaista tai harhaanjohtavaa.

Sijoitusvakuutusten osalta sääntely on erilaista. Vakuutuksenantajan on annettava vakuutuksenottajalle tarpeelliset tiedot vakuutustarpeen arvioimiseksi ja vakuutuksen valitsemiseksi, mutta näitä annettavia tietoja ei laissa yksityiskohtaisesti määritellä.

Riittävän kirjallisen tiedonantovelvollisuuden lisäksi

myyntihenkilökunnan ohjeistus ja koulutus on keskeistä. Asiakas antaa usein suurta painoa hänelle henkilökohtaisesti myyntitilanteessa annettuun suulliseen informaatioon. Myös asiakastyössä olevien on pystyttävä seuraamaan markkinoiden tapahtumia, jotta asiakkaalle pystytään antamaan riittävää ja ajantasaista tietoa sijoituspäätösten tueksi. Poikkeukselliset markkinaolosuhteet korostavat ajantasaisen tiedon tarvetta.

Valistunut ostaja tutustuu informaatioon ja vertaa vaihtoehtoja

Erlaisia sijoitustuotteita on paljon ja sijoittajien tarpeet ovat yksilöllisiä. Sijoitushorisontti, riskinottohalu, tietotaito ja sijoitettava pääoma ovat kaikki seikkoja, joilla on vaikutus tarjolla olevien vaihtoehtojen määrään sekä sijoittajan lopullisiin valintoihin.

Sijoittajalla on aina vastuu tutustua sijoituskohteesta koskevaan materiaaliin. Sijoittajalla tulisi olla selkeä ja realistinen käsitys siitä, mitkä ovat omat sijoittamiseen liittyvät tavoitteet ja mitä asioita on syytä selvittää luotettavan arvion tekemiseksi sijoituksen riskeistä. Pelkän markkinointimateriaalin nojalla ei sijoituspäätöksiä tulisi koskaan tehdä.

Sijoittajalla on aina mahdollisuus jättää sijoitus tekemättä, jos esimerkiksi tuotteen ehdot ovat liian vaikeaselkoiset, sijoituspäätös pitää tehdä hyvin nopeasti tai tuotteeseen liittyvät riskit jäävät epäselviksi.

Myyntitilanteita ei voida valvoa

Kaikkia tuotteita tai myyntitilanteita ei ole mahdollista valvoa. Fiva kohdentaa valvontaa riskiperusteisesti esimerkiksi monimutkaisiin ja uudentyyppeihin tuotteisiin sekä niihin sijoittajainformaation osa-alueisiin, joissa aiemmin on havaittu puutteita.

Fiva vahvistaa sijoitusrahastojen säännöt, mutta ei etukäteen hyväksy sijoitusrahastojen esitteitä, katsauksia tai markkinointimateriaalia. Indeksilainojen osalta Fiva hyväksyy kotimaisten liikkeeseenlaskijoiden esitteet. Lisäksi Fiva hyväksyy ohjelmaesitteet, mutta yksittäisiä tuotteita koskevia lainakohtaisia ehtoja ei tarkasteta etukäteen. Fiva ei vahvista etukäteen vakuutusten ehtoja, tuote-esitteitä eikä markkinointimateriaaleja. Sijoitusrahastojen esitteitä ja katsauksia, indeksilainojen lainakohtaisia ehtoja ja sijoitustuotteiden markkinointia sekä vakuutusten ehtoja, esitteitä ja markkinointia valvotaan jälkikäteisesti erillisin tarkastuksin tai asiakasyhteydenottojen perusteella. Fivalla ei kuitenkaan ole mahdollisuutta valvoa yksittäisiä myyntitilanteita eikä toimivaltaa ratkaista asiakkaan ja palveluntarjoajan välisiä riitakysymyksiä.

Asiakasyhteydenottoja ohjataan myös Vakuutus- ja rahoitusneuvonta FINEen, joka on Kuluttajaviraston, Fivan ja Finanssialan Keskusliiton perustama neuvonta-toimisto. FINEn yhteydessä toimivat arvopaperi-, pankki- ja vakuutuslautakunnat, jonne asiakas voi antaa riitapauksen käsiteltäväksi.

Sidosryhmien informointi

Fiva tiedottaa markkinaosapuolille aktiivisesti ajankohtaisista sääntely- ja valvonta-asioista sekä ylläpitää avointa keskusteluyhteyttä. Fivan asiantuntijat luennoivat kertomusvuonna valvojan järjestämässä koulutustilaisuuksissa mm. Solvenssi II -kysymyksistä, väliaikaisista valtioneuvoksista ja IFRS-valvontaan liittyvistä asioista. Lisäksi fivalaiset luennoivat yli sadassa sidosryhmätilaisuudessa.

Eryteisesti listayhtiöille suunnattua Markkinat-tiedotetta julkaistiin neljä numeroa. Numeroissa käsiteltiin markkinavalvonnan ajankohtaisia listayhtiön tiedonantovelvollisuuden ja tilinpäätösvalvonnan tulkintoihin, standardeihin ja sääntelyyn liittyviä asioita sekä valvonnan havaintoja.

EU-valvojen yhteistoiminta

Valvojakomiteat arvioivat finanssisektorin tilannetta säännöllisesti

Euroopan pankkivalvojen komitea (CEBS) seurasi ja arvioi EU:n pankkisektorin tilannetta ja raportoi asiasta EU:n raha- ja talouskomitealle (Economic and Financial Committee, EFC). CEBS arvioi erityisesti suurimpien cross-border-pankkiryhmittymien riskejä ja vakavaraisuutta sekä valvonnassa tarvittavia toimenpiteitä. Fiva laati EU-tason arviointia varten Suomen pankkisektoria koskevat arviot ja osallistui aktiivisesti kokonaisarvion valmisteluun CEBSin *Groupe de Contact* -valmistelutyöryhmässä. Kansalliset valvojat vaihtoivat *Groupe de Contactin* piirissä säännöllisesti tietoja eri maiden pankkisektoreiden ja myös yksittäisten pankkien tilanteesta.

CEBS uudisti riskienhallinnan ja valvojakollegioiden ohjeistusta

CEBS käynnisti useita hankkeita, joilla pyrittiin vastaamaan pankkien riskienhallinnassa todettuihin puutteisiin. CEBS julkisti uudistetut riskienhallinnan yleiset periaatteet, joissa kiinnitettiin huomiota pankkien ylimmän johdon vastuuseen pankin riskinottohalukkuuden määrittelyssä ja korostettiin riskienhallinnan kokonaisvaltaisuu-den tärkeyttä. Finanssikriisin kokemusten takia myös erilaisten liiketoimintamallien riskit on arvioitava. CEBS julkisti myös terveiden palkitsemisjärjestelmien periaatteet ja suositukset likviditeettiriskien hallinnasta. Likviditeettiriskien hallinnan ohjeistusta tarkennettiin laatimalla syksyllä lausunnonle likviditeettiriskien kvantitatiivista rajoittamista koskevat ehdotukset. Valvojakollegioiden toimintaa koskevat yksityiskohtaiset ohjeet ja valvottavien stressitestien toteuttamista koskevat ohjeet

valmistuivat CEBSin joulukuun kokouksen päätettäväksi. CEBS arvioi myös rahoitusinstrumenttisääntelymuutosten vastasyklisyysvaikutuksia verrattuna voimassa olevaan sääntelyyn.

CEIOPSin kriisityöryhmä arvioi vaikutuksia

Kansainvälinen finanssikriisi heijastui myös CEIOPSin (*Committee of European Insurance and Occupational Pension Supervisors*) työskentelyyn. Vuodenvaihteessa 2008–2009 valmisteltiin asiakirja *"The lessons to be learnt from the current crisis"*, jossa käsiteltiin kriisin esille nostamia kysymyksiä, ja etenkin, miten näitä havaintoja tulisi hyödyntää Solvenssi II:n valmistelussa ja yleisemminkin CEIOPSin työskentelyssä. Komitean piirissä toimi kriisityöryhmä, jonka tehtävänä oli kerätä nopeasti tietoa ja arvioida yksittäisten tapahtumien vaikutuksia vakuutusalaan ja eläkerahastoihin.

Fivan edustajat ovat mukana lähes kaikissa CEIOPSin työryhmissä: Solvenssi II (kaikki neljä työryhmää), valvojen arviointiryhmän (*Review Panel*), kuluttajakysymyksiä käsittelevä CCP-komitea (*Committee on Consumer Protection*) ja vakauskysymyksiä käsittelevä komitea (*Financial Stability Committee*).

Merkittävä osa CEIOPSin työstä liittyi kertomusvuonna Solvenssi II -direktiivin ja 2-tason täytäntöönpanotoimista komissiolle annettavien neuvojen valmisteluun.

Fivan tavoitteena on varmistaa, että CEIOPSin neuvonannot noudattavat direktiivissä asetettuja periaatteita siten, että niissä otetaan huomioon toimivuus ja tarkoituksenmukaisuus erityyppisille toimijoille. Keskeisinä tavoitteina oli sääntelyn riittävä täsmällisyys ja toteutettavuus kansallisessa valvonnassa ja valvottavilla. Kansallisten markkinoiden erityispiirteisiin kiinnitettiin huomiota, jotta ne pystytään implementoinnissa ottamaan huomioon vaarantamatta konvergenssitavoitetta.

CESR arvioi finanssikriisin seurauksia ja valmisteli valvonnan ja sääntelyn kehittämistä

CESR analysoi vuonna 2007 voimaan tulleen MiFID-direktiivin vaikutuksia arvopaperikaupankäynnin rakentamiseen. Osana tätä työtä selvitettiin myös kaupankäynnin julkisuustietojen saatavuutta. Selvitysten tulokset ja mahdolliset kehittämissuositukset esitetään komissiolle osana direktiivin säännönmukaista arviointia. Kaupankäynnin läpinäkyvyyden osalta aloitettiin myös kaupankäyntijärjestelmille myönnettävien poikkeuslupien koordinaointi jäsenten välillä.

Vähittäissijoittajille suunnattujen yhdistelmätuotteiden osalta CESR vastasi komission lausuntopyyntöön. Komission tavoitteena on selvittää tarpeita kehittää yhdistelmätuotteiden sääntelyä siten, että sijoittajansuoja ei vaihtelisi sijoitusmuodon mukaan. Työ jatkuu vuonna 2010 yhdessä CEBSin ja CEIOPSin kanssa.

Finanssikriisin yhteydessä kiinnitettiin huomiota eroihin arvopapereiden lyhyeksi myynnin sääntelyssä. Tilanteen korjaamiseksi CESR julkaisi lausunnon ehdotuksensa arvopapereiden lyhyeksi myynnin ilmoitusvelvollisuudesta. Konsultaatiopaperissa ehdotetaan yhteiseurooppalaista mallia merkittävien lyhyiden positioiden ilmoittamiseen ja julkistamiseen.

Sijoitusrahastojen osalta CESR:n tärkeimmät neuvojen aihealueet olivat

- rahastoyhtiöpassi ja siihen liittyen toimintojen järjestämisen ohjeistaminen (MiFID-tasoinen sääntely)
- riskienhallintaperiaatteet ja riskimittareiden työstäminen
- KID (Key Investor Information Document, keskeistä synteettinen riskimittari ja kuluja ilmoittaminen)
- rajan yli -fuusiot
- master-feeder-rakenteet
- notifiointiprosessin nopeuttaminen.

Kertomusvuoden aikana valmistui keskitetty instrumenttitietokanta IRDS. Siihen kerätään tiedot kaikista ETA-alueella säännellyillä markkinoilla liikkeeseen lasketuista instrumenteista. IRDS on valvojien sisäisessä käytössä. Tietokannassa on kerrallaan tiedot yli puolesta miljoonasta kaupankäynnin kohteena olevasta instrumentista.

CESR valmistelee kaupparaportoinnin ja tietojenvaihdon laajentamista OTC-instrumentteihin. Kyseisten tietojen vaihdon mahdollistava laajennus kaupparaporttien vaihtojärjestelmä TREMiin on tarkoitus ottaa käyttöön vuonna 2010.

EECS:ssä (*European Enforcers' Coordination Session*) käsitellään IFRS-tilinpäätöksiin liittyviä soveltamiskysymyksiä sekä standardien soveltamisen teknisten ratkaisujen että valvontatoimenpiteiden osalta. Fiva vei EECS:n käsittelyyn yhdeksän tilinpäätöskysymystä, jotka liittyivät yrityshankintoihin, strategiaan osakesijoituksiin sekä arvonalentumistestauksiin.

CESR-Finin Fair value -työryhmä perustettiin finanssikriisin vuoksi vuonna 2008. Ryhmä osallistui globaalilla tasolla käytyihin keskusteluihin markkinakriisin vaikutuksista taloudelliseen raportointiin sekä ongelmakohtista käypään arvoon arvostamisessa epälikvideillä markkinoilla. Lisäksi työryhmä organisoi rahoitussektorin yhtiöiden tilinpäätösten läpikäynnin Eurooppa-tasoisena yhteistoimenpiteenä kansallisten valvojien kanssa. Raportti standardin IFRS 7 noudattamisesta julkaistiin marraskuussa.

Odotettavissa vuonna 2010

- Riskien ja niiden hallinnan tarkastuksia lisätään edelleen ja stressitestejä jatketaan valvottavien toimintaympäristön jatkuessa haastavana
- Jatketaan vakuutus- ja eläkelaitosten sijoitusriskien sekä pankkien luottoriskien tarkastuksia, aloitetaan vakuutusyhtiöiden operatiivisten riskien ja vakuutusteknisten riskien tarkastukset
- Kohdistetaan tarkastuksia sijoituspalveluiden ja -tuotteiden tuotekehitys- ja myyntiprosesseihin
- Tarkastetaan listayhtiöiden säännöllisen tiedonantovelvollisuuden noudattamista
- Selvitetään palveluntarjoajien valmiuksia tarjota luotettavalla tavalla pitkäaikaissäästämistuotteita
- Uudistetaan vakuutus- ja eläkelaitosten taloudellisen tilan ja riskien viranomaisraportointi
- Laajennetaan kaupparaportointivelvollisuus johdannaiskauppaan
- Tehostetaan asiakasvalistusta asiakkaiden riskin ja kustannustietoisuuden lisäämiseksi.
- Aloitetaan Sampo-ryhmän finanssikonglomeraattivalvonta yhteistyössä ulkomaisten valvojien kanssa
- Tiedotetaan säännöllisesti vakuutusyhtiöiden ja pankkien vakavaraisuussäätelyn eurooppalaisista muutoksista
- Valmistellaan EU:n uusien valvontaorganisaatioiden käynnistämistä sekä useita merkittäviä sääntelymuutoksia

Fivan sääntelytoiminta käsitti sekä oman norminannon että osallistumisen lainsäädännön valmisteluun Suomessa ja EU:ssa. EU:ssa Fiva vaikutti ennen kaikkea valvojakomiteoiden (CEBS, CEIOPS ja CESR) työssä. Kansallisella tasolla valvojan edustajat olivat jäseninä ministeriöiden lainvalmistelutyöryhmissä.

Toiminnan tavoitteena oli edistää sääntelyn ja valvontakäytäntöjen yhdenmukaistamista EU:ssa, huolehtia Fivan oman norminannon selkeydestä ja kohdentamisesta keskeisiin kysymyksiin sekä tukea vastuullisen itsesääntelyn kehittämistä.

Finanssikriisin tuomia sääntelymuutoksia

Komissio asetti marraskuussa 2008 asiantuntijaryhmän, joka julkisti 25.2. raporttinsa eurooppalaisen sääntely- ja valvontajärjestelmän kehittämisestä. Komissio otti tässä ns. de Larosière -raportissa tehtyihin finanssisektorin sääntelyn ja valvonnan uudistamista koskeviin suosituksiin alustavasti kantaa tiedonannossaan keväällä. Tämän valmistelutyön pohjalta komissio antoi useita ehdotuksia EU-lainsäädännön kehittämiseksi.

Ehdotuksen pääkohdat

Muutoksilla uudistetaan EU:n finanssimarkkinoiden valvontarakenteita sekä paikataan finanssimarkkinoiden sääntelyssä havaittuja aukkoja ja puutteita.

Valvontaa kehitetään perustamalla makrotalouden vakauden valvontaan koko rahoitusjärjestelmän vakautta tarkasteleva EU:n elin, Euroopan järjestelmäriskikomitea (*European Systemic Risk Board*). Mikrotasolla eurooppalaisen finanssivalvonnan uudistus sisältää komission ehdotusten mukaisesti eurooppalaisen finanssivalvontajärjestelmän (*European System of Financial Supervisors*) perustamisen. Järjestelmä koostuu yhteistyöverkostosta, jonka muodostavat kansalliset valvontaviranomaiset, komissio sekä kolme uutta eurooppalaista

valvontaviranomaista (*European Supervisory Authorities*), pankki-, arvopaperimarkkina- ja vakuutusosalalle kullekin omansa. Lisäksi perustetaan näiden valvontaviranomaisen yhteinen komitea kaikille sektoreille yhteisten kysymysten käsittelyä varten.

Finanssimarkkinoiden toiminnan osalta ehdotus kattaa mm. hedge-rahastojen, pääomasijoitusten ja muiden koko järjestelmän kannalta tärkeiden markkinatoimijoiden sääntelyn ja valvonnan, pankkien vakavaraisuussäännösten uudistamisen ja johdannaismarkkinoiden sääntelyn kehittämistä, riskienhallinnan ja palkinnan sääntelyä sekä markkinoiden väärinkäyttöä koskevan sääntelyn tarkistamisen. Ehdotuksia on kuvattu tarkemmin jäljempänä.

EU:n finanssivalvonnan kehittäminen

Jäsenvaltiot pääsivät komission ehdotusten pohjalta ECOFIN-neuvostossa loppuvuodesta sopuun valvonnan kehittämishankkeista. Ehdotuksia käsitellään Euroopan parlamentissa kevään 2010 aikana. Tavoitteena on, että uuden rakenteen mukaiset elimet aloittavat toimintansa vuoden 2011 alusta.

Euroopan järjestelmäriskikomitea

Makrovakauden valvontaa kehitetään perustamalla Euroopan keskuspankkijärjestelmän yhteyteen erillinen finanssimarkkinoiden makrovalvonnasta vastaava elin, Euroopan järjestelmäriskikomitea (*ESRB*, jäljempänä *järjestelmäriskikomitea*). Järjestelmäriskikomitea olisi vastuussa finanssijärjestelmän makrovakauden valvonnasta unionissa. Sen tulisi estää systeemiriskien synty ja leviäminen, jotta sisämarkkinoiden toiminta ei häiriintyisi, ja taata, että finanssisektori voi osaltaan edistää vakaata talouskasvua. Tarvittaessa se voisi antaa mm. jäsenvaltioille ja valvojille suosituksia tai varoituksia havaitsemistaan merkittävistä riskeistä. Se ei olisi erillinen oikeushenkilö eikä sillä olisi oikeudellisesti sitovaa päätösvaltaa, mutta käytännössä sillä olisi huomattava vaikutusvalta

tahoihin, joille se varoituksensa ja suosituksensa osoitaisi. Sitä avustaisi Euroopan keskuspankin yhteydessä toimiva pysyvä sihteeristö.

Euroopan järjestelmäriskikomiteaa vastaavaa elintä ei ole aiemmin ollut olemassa, joten sen perustaminen parantaa olennaisesti EU:n makrovalvontaa.

Eurooppalaiset valvontaviranomaiset

Uudistuksen yhteydessä perustetaan nykyisten valvojien komiteoiden (CEBS, CEIOPS ja CESR) tilalle kolme uutta Eurooppa-tason valvontaviranomaista: pankkivalvontaviranomainen, vakuutus- ja työeläkevalvontaviranomainen ja arvopaperivalvontaviranomainen. Kullakin valvontaviranomaisella olisi oma oikeushenkilöllisyys. Ne vastaisivat nykyisten valvontakomiteoiden tehtävistä, kuten teknisestä neuvonannosta komissiolle. Lisäksi ne saisivat lisävaltuuksia, kuten EU-lainsäädäntöä täydentävien, teknisluontoisten standardien valmistelu, kansallisten valvojien välisten erimielisyyksien sovittelu sekä päätösvaltaa kriisitilanteissa. Tämän lisäksi ehdotuksissa varataan mahdollisuus siihen, että valvontaviranomaiset voisivat käyttää yksinomaista valvontavaltaa yhteisön lainsäädännössä erikseen määritettävissä erityistapauksissa (toistaiseksi luottoluokituslaitokset). Tätä varten valvontaviranomaisilla tulisi olla erikseen määritettävät tarvittavat tutkinta- ja täytäntöönpanovaltuudet sekä valtuudet periä valvontamaksuja.

Viranomaiset voisivat tehdä ehdotuksia sitoviksi teknisiksi standardeiksi yhteisön lainsäädännössä erityisesti määritellyillä aloilla. Standardit vahvistettaisiin komission asetuksina tai päätöksinä. Alueet, joilta standardeja voidaan antaa, määritellään erikseen kussakin rahoitusmarkkinoita koskevassa direktiivissä.

Jos kansallisten viranomaisten kesken vallitsee erimielisyys asiassa, jossa niiden tulisi yhteisön lainsäädännön mukaan tehdä yhteistyötä, eurooppalaiset valvontaviranomaiset voivat auttaa näitä pääsemään sopimukseen. Sovittelu olisi suoritettava määräajassa. Jollei sopua saavuteta, eurooppalaiset valvontaviranomaiset voivat ratkaista asian. Menettely on mahdollista direktiiveissä erikseen määritellyissä tilanteissa. Tällä hetkellä näyttää, että soveltamisala jää suppeaksi.

Kriisitilanteita koskevien valtuuksien käyttö edellyttää tilannetta, joka voi vakavasti vaarantaa finanssimarkkinoiden moitteettoman toiminnan ja eheyden tai koko rahoitusjärjestelmän tai sen osan vakauden yhteisössä. Päätöksen kriisin olemassaolosta ja valtuuksien käyttämisestä tekee ECOFIN-neuvosto. Kriisitilanteessa eurooppalaiset viranomaiset saisivat toimivallan tehdä yksittäisiä päätöksiä, joissa kansallisia viranomaisia vaaditaan toteuttamaan yhteisön lainsäädännön mukaisesti toimia riskien torjumiseksi. Eurooppalaisten valvontaviranomaisten päätökset olisivat ensisijaisia samasta

asiasta mahdollisesti aiemmin tehtyihin kansallisten valvontaviranomaisten päätöksiin nähden.

Ehdotuksiin sisältyy suojalauseke, jonka mukaan eurooppalaisten viranomaisten on varmistuttava siitä, että päätökset, joita ne tekevät komission todettua kriisitilanteen olemassaolon tai ratkaistessaan kansallisten viranomaisten keskinäisiä erimielisyyksiä, eivät millään tavalla vaikuta jäsenvaltioiden finanssipoliittiseen vastuuseen.

Valvontaviranomaiset myötävaikuttaisivat yhteisön lainsäädännössä määritettyjen valvontakollegioiden toimintaan ja helpottaisivat tehtävien ja velvollisuuksien delegoimista toimivaltaisten kansallisten viranomaisten välillä sekä edistäisivät yhteisen valvontakulttuurin syntymistä. Lisäksi ne suorittaisivat säännöllisesti vertaisarviointoja, jotta valvontatuloksista saataisiin entistä yhtenäisempiä, toimisivat yleisenä koordinoijana toimivaltaisten viranomaisten välillä, arvioisivat markkinakehitystä ja kehittäisivät yhteyksiä kolmansien valtioiden valvontaviranomaisiin. Ne voisivat antaa Euroopan parlamentille, neuvostolle ja komissiolle lausuntoja kaikista vastuualueeseensa kuuluvista kysymyksistä.

Eurooppalaiset viranomaiset toimivat yhteistyössä uuden perustettavan Euroopan järjestelmäriskikomitean kanssa. Saatuaan tältä itselleen osoitetun varoituksen tai suosituksen niiden olisi arvioitava, miten kyseinen varoitus tai suositus vaikuttaa viranomaisten tehtävien suoritamiseen sekä päätettävä, mitä toimia olisi toteutettava. Tarvittaessa viranomaisten on käytettävä niille myönnettyjä valtuuksia varmistaakseen, että jatkotoimet toteutetaan ajoissa. Kukin valvontaviranomainen perustaisi ehdotuksen mukaan yhteistyöryhmän sidosryhmien kuulemiseksi tehtäviensä kannalta keskeisillä aloilla.

Eurooppalaisten valvontaviranomaisten tehtäviä on tähän saakka osittain hoidettu eurooppalaisten valvontakomiteoiden piirissä. Uudistuksessa syntyvien viranomaisten rooli on kuitenkin huomattavasti suurempi. Ensinnäkin ne perustuvat suoraan EU-lainsäädäntöön, mikä on omiaan lisäämään niiden vaikutusmahdollisuuksia. Toiseksi niillä on pidemmälle meneviä valtuuksia kuin aiemmilla valvontakomiteoilla, erityisesti mahdollisuus antaa sitovia teknisiä standardeja sekä tietyissä tilanteissa sitovasti ratkaista kansallisten valvojien välisiä erimielisyyksiä. Niillä on myös nykyistä paremmat resurssit toiminnan hoitamiseen, sillä osa kustannuksista katetaan EU:n budjetista. Toisaalta samalla myös kansallisten valvojien kustannukset kasvavat huomattavasti.

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus luottoluokituslaitoksista

Komissio antoi marraskuussa 2008 ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi luottoluokituslaitoksista. Asetus hyväksyttiin syksyllä ja se tuli voimaan 7.12.2009.

Luottoluokituslaitokset antavat riippumattomia lausuntoja yritysten, valtioiden ja eri rahoitusvälineiden maksukyvyttömyyden todennäköisyydestä tai odotettavissa olevista tappioista. Näitä luokituksia käyttävät sijoitustoimintansa perustana mm. institutionaaliset sijoittajat. Lisäksi pankkien vakavaraisuuslaskennassa käytetään laajasti hyväksi luottoluokituksia. Aiemmin niihin sovellettiin ensi sijassa kansainvälisen arvopaperimarkkinavalvojen järjestön (*International Organisation of Securities Commissions, IOSCO*) vapaaehtoisuuteen perustuvia sääntöjä. Lisäksi CESR on arvioinut luottoluokituslaitoksia vuosittain. Kansallisen tason sääntelyä, joka koski nimenomaisesti luottoluokituslaitoksia, ei jäsenvaltioissa juuri ole.

Luottoluokituslaitokset vaikuttivat merkittävästi finanssikriisin syntyyn siksi, että ne aliarvioivat strukturoitujen luottotuotteiden riskit ja antoivat suurimmalle osalle *subprime*-tuotteista korkeita luottoluokituksia. Luokitukset perustuivat alun perin liikaa matemaattisiin malleihin. Markkinatilanteen heikentyessä näitä luokituksia ei myöskään riittävässä määrin tarkistettu.

Luottoluokittajien sääntelyn tavoitteena on parantaa eturistiriitojen hallintaa sekä niiden käyttämiä menetelmiä ja luokitusten laatua sekä lisätä niiden tiedonantovelvollisuutta. EU-alueella toimivien luottoluokittajien on haettava toimintaansa lupa ja ne tulevat viranomaisvalvontaan. Vaikka Suomessa ei ole tällä hetkellä toiminnassa direktiivin tarkoittamia luottoluokittajia, sääntelyllä on merkitystä erityisesti pankkien vakavaraisuuslaskennassa. Luokitukset vaikuttavat pankkien omien varojen vaatimukseen.

IFRS-rahoitusinstrumenttisääntelyn uudistaminen

Finanssikriisin aiheuttaman sääntelyn uudelleenarvioinnin vuoksi IASB¹ päätti uudistaa rahoitusinstrumentteja koskevan standardin kokonaisuudessaan. Tavoitteena on yksinkertaistaa rahoitusinstrumenttien luokittelua, arvostamista ja suojauslaskentaa koskevaa sääntelyä. Keväällä annettiin erillinen ehdotus, joka koski rahoitusvarojen kirjaamista pois taseesta.

Marraskuussa annettiin uusi standardi IFRS 9 '*Financial Instruments*'. Tässä vaiheessa se sisältää ainoastaan rahoitusvarojen luokittelua ja arvostamista koskevat muutokset. Marraskuussa annettiin jaksotettuun hankintamenuon arvostettavien rahoitusvarojen arvostamista ja arvonalentumisia koskevat muutosehdotukset. Suojauslaskentaa koskeva muutosehdotus annetaan IASB:n mukaan vuoden 2010 alkuneljänneksellä. Tavoitteena on ottaa käyttöön yksi suojauslaskentatapa. Luokittelua ja arvostamista koskevia muutoksia eivät eurooppalaiset listayhtiöt voineet soveltaa tilivuodelta 2009 laadituissa tilinpäätöksissään, koska muutosta ei hyväksytty EU:ssa ennen vuodenvaihdetta. Pakolliseksi standardi tulee kokonaisuudessaan vuoden 2013 alusta.

1 International Accounting Standards Board.

IASB selkeyttää myös käypään arvoon arvostamista koskevaa sääntelyään yhdenmukaistamalla sitä US GAAPin mukaiseksi. Käypään arvoon arvostamisesta annetaan oma erillinen standardinsa (*Fair Value Measurement Guidance*) ja se korvaa tältä osin erillisissä standardeissa olevan sääntelyn. Lopullinen standardi annettaneen 2010 kolmannella vuosineljänneksellä.

Sijoitusrahastodirektiivin (UCITS IV) tuomat muutokset

Sijoitusrahastodirektiiviin heinäkuussa hyväksytyt muutokset heijastuvat mm. yksinkertaistettuihin rahastoesiteisiin, jotka korvataan jatkossa sisällöllisesti EU:n laajuisesti harmonisoiduilla esitteillä. Tämä ns. *Key Investor Document* on asiakirja, joka sisältää sijoittajalle annettavat avaintiedot mm. riskeistä ja kuluista.

Direktiivi avaa rahastoyhtiöille mahdollisuuden hallinnoida sijoitusrahastoja toisesta jäsenvaltiosta käsin. Tämän toiminta-alueen laajennuksen vastapainoksi rahastoyhtiöitä koskevat jatkossa vastaavat toiminnan järjestämistä koskevat säännöt kuin nykyisin sijoituspalveluyrityksiin sovellettavat ns. MIFID-säännöt.

Uuden direktiivin säännökset on saatettava voimaan 30.6.2011 mennessä. Fiva antaa direktiivin edellyttämää ohjeistusta siltä osin, kun sääntelyä ei kirjoiteta sijoitusrahastolakiin tai asetukseen.

Direktiivi vaihtoehtoisista sijoitusrahastoista

Komissio antoi huhtikuussa ehdotuksen vaihtoehtoisten sijoitusrahastojen hoitajista. Direktiivillä otetaan käyttöön yhdenmukaiset vaatimukset, joita sovelletaan vaihtoehtoisia sijoitusrahastoja hoitaviin ja hallintoihin yhteisöihin. Vaihtoehtoisin sijoitusrahastoihin katsotaan kuuluvan kaikki sellaiset rahastot, jotka eivät kuulu sijoitusrahastodirektiivin soveltamisalaan. Direktiiviehdotuksessa tarkoitettuja rahastoja ovat hedge-, pääoma-, kiinteistö-, hyödyke-, raaka-aine- ja infrastruktuurirahastot sekä muuntotyypiset institutionaaliset rahastot.

Ehdotetun direktiivin tavoitteena on varmistaa, että vaihtoehtoisten sijoitusrahastojen hoitajilta edellytetään Euroopan unionissa asianmukaista avoimuutta ja niitä valvotaan lain mukaisesti. Direktiiviehdotukseen kohdistuu poliittisia jännitteitä ja jäsenvaltiot ovat sen sisällöstä erimielisiä. Useat keskeiset markkinatoimijat pitävät direktiiviehdotuksen mukaista sääntelyä liian pitkälle menevänä.

Johdannaismarkkinoiden sääntely

Komissio ehdottaa johdannaismarkkinoiden sääntelyn kehittämistä. Keskeisenä tavoitteena on parantaa johdannaisten vastapuoliriskien ja operatiivisten riskien hallintaa sekä markkinoiden valvontaa ja läpinäkyvyyttä. Komissio julkaisi kaksi tiedonantoa, joihin saatujen kommenttien pohjalta on tarkoitus antaa komission lainsäädäntöehdotukset vuonna 2010.

Basel II -vakavaraisuusdirektiiveihin hyväksytyt ja suunnitellut sääntelymuutokset

Pankkeja ja sijoituspalveluyrityksiä koskeva vakavaraisuussääntely otettiin käyttöön maaliskuussa 2007. Jo ennen tätä oli kuitenkin havaittu tarpeita uudistaa ja täsmentää sääntelyä esimerkiksi suuria asiakasriskejä koskevan sääntelyn osalta. Euroopan komissio käynnisti loppuvuodesta 2007 työn luottolaitosten ns. vakavaraisuusdirektiivien muuttamiseksi. Syksyllä 2008 alkanut finanssikriisi toi edelleen lisätarpeita sääntelyn uudistamiseksi.

Muutokset toteutetaan useassa vaiheessa. Ensimmäiset muutokset (ns. CRD II) vakavaraisuusdirektiiveihin hyväksyttiin 6.5. Nämä muutokset tulee saattaa kansalliseen lainsäädäntöön 31.10.2010 mennessä ja ne tulevat voimaan 31.12.2010. Toisten muutosten (ns. CRD III) osalta komission heinäkuussa antaman direktiiviehdotuksen käsittely on vielä kesken EU-elimissä, mutta sisällöstä vallitsee poliittinen yhteisymmärrys. Ehdotusten on suunniteltu tulevan voimaan alkuvuodesta 2011. Kolmansien muutosten (ns. CRD IV) osalta komission odotetaan aloittavan julkisen konsultaation alkuvuodesta 2010. Tämän jälkeen, mahdollisesti syksyllä 2010, annettavan direktiiviehdotuksen sisältöön vaikuttaa myös komission ehdotuksista tekemä vaikutusarvio. Muutokset tullevat voimaan 2012.

Vakavaraisuusdirektiivien uudet säännökset pannaan Suomessa täytäntöön uusilla laeilla sekä Fivan antamilla normeilla. Vakavaraisuusdirektiivien muutokset vaikuttavat merkittävästi valvottavien toimintaan sekä mm. vakavaraisuuden laskentaa koskeviin standardeihin.

Ensimmäiset hyväksytyt muutokset (CRD II)

Ensimmäiset jo hyväksytyt muutokset koskevat lähinnä rajat ylittävien pankkien ja pankkiryhmittymien valvontayhteistyötä ja sivukonttorivalvontaa koskevia kysymyksiä, valvottavien suurien asiakasriskien sääntelyä, omien varojen ja lähinnä ns. hybridien sääntelyä ja eräitä vakavaraisuuslaskennan teknisiä kysymyksiä. Rahoitusmarkkinoilla syksyllä 2008 alkaneen tilanteen vuoksi direktiiveihin on myös sisällytetty likviditeettiriskin hallintaan liittyviä laadullisia kriteereitä sekä arvopaperistettuja saamia koskevia, mm. niiden vakavaraisuuskäsittelyyn liittyviä tiukennuksia.

Merkittäviä valvontaan liittyviä kysymyksiä ovat rajat ylittävien **pankkiryhmittymien valvontayhteistyöhön ja sivukonttoreiden valvontaan liittyvät uudet linjat**. Direktiivimuutokset eivät tosin muuta koti- ja

isäntävaltioiden² valvontaviranomaisten vastuusuhteita valvonnassa, mutta tytäripankkien ja sivukonttoreiden osalta direktiiviin on lisätty merkittävän sivukonttorin käsite sekä artiklat koti- ja isäntävaltioiden viranomaisten valvontayhteistyöstä.

Sivukonttoreiden pääasiallinen valvontavastuu on jatkosakin kotivaltion viranomaisella, mutta isäntävaltion valvojalle on annettu laajempi tiedonsaantioikeus ns. merkittävien sivukonttorien³ valvonnassa, erityisesti kriisitilanteissa. Useat maat, Suomi mukaan lukien, korostivat direktiiviehdotuksia käsiteltäessä isäntävaltioiden valvojien oikeutta päästä jo ennen kriisitilanteita osallistumaan todelliseen valvontatyöhön ja valvontayhteistyöryhmien kokouksiin.

Valvojakollegioiden perustaminen rajat ylittävillä pankkiryhmittymille on jatkossa pakollista. Eri maiden valvojilla on mahdollisuus osallistua yhteiseen valvojatyöhön valvojakollegioissa kotivaltion emoyhtiön valvojan eli konsolidoivan valvojan johdolla. Konsolidoivalla valvojalla on oikeus päättää siitä, kuka kollegioiden kokouksiin osallistuu, mutta konsolidoivalla valvojalla on myös velvollisuus tiedottaa kollegion jäseniä ennakkoon kokouksessa käsiteltävistä asioista sekä kokouksen jälkeen kokouksen tulemistä.

Konsolidoivalla valvojalla on merkittävä rooli rajat ylittävien pankkiryhmittymien valvonnassa. Konsolidoiva valvoja mm. koordinoi kaikkea valvontayhteistyötä, perustaa valvojakollegion ja toimii valvojakollegion puheenjohtajana, päättää kollegion kokouksen osallistujista ja valvoo koko konsernin kokonaisvakavaraisuutta yhdessä tytäripankkien valvojien kanssa. Tytäripankkien ns. solo-valvonnan vastuusuhteita ei ole muutettu nykyisestä eikä valvontavastuuta tytäripankkien pääomittamisen osalta ole siirretty konsolidoivalle valvojalle. Konsolidoiva valvoja kuitenkin koordinoi konsernin pääomatarpeen (Pilari 2) määrittämistä koskevaa prosessia, ja tavoitteena on päästä yhteisymmärrykseen kaikkien valvojien kesken koko valvottavaryhmän oman pääoman tason riittävyydestä ja mahdollisen lisäpääomavaateen määrittämisestä.

Suuria asiakasriskejä koskevilla säännöksillä rajataan luottolaitoksen yksittäiseen asiakkaaseen tai asiakaskokonaisuuteen kohdistuvaa riskiä. Pääsääntö on jatkossakin, että vastuiden määrä ei saa ylittää 25 %

2 Kotivaltion viranomaisella tarkoitetaan sen maan toimivaltaista viranomaista, missä useassa maassa toimivalla luottolaitoskonsernilla on kotipaikka. Isäntävaltion viranomaisella tarkoitetaan vastaavasti rajat ylittävään luottolaitoskonserniin kuuluvan tytäryhtiön tai sivukonttorin valvontaviranomaista.

3 Merkittävällä sivukonttorilla tarkoitetaan määritelmän mukaan sellaista sivukonttoria, jolla on isäntävaltiossa joko riittävä markkinaosuus (yli 2 % talletuksista), merkittävä vaikutus isäntävaltion maksu- ja selvitysjärjestelmiin tai muuten merkittävä asema isäntävaltiossa asiakkaiden lukumäärällä mitattuna.

luottolaitoksen omista varoista. Muut määrälliset rajoitukset (20 % ja 800 %) poistuvat.

Vastuut toisilta luottolaitoksilta- ja sijoituspalveluyrityksiltä tulevat jatkossa suuria asiakasriskejä koskevien sääntösten piiriin vastuiden pituudesta riippumatta. Näitä tulisi siten käsitellä ja raportoida pääasiassa samojen sääntöjen mukaan kuin muitakin vastuita. Jäsenvaltioille ja kansallisille valvontaviranomaisille on direktiivissä jätetty mahdollisuus joidenkin lievennysten sallimiseen pääsäännöistä. Asiakaskokonaisuuden määritelmää on täsmennetty. Vakavaraisuuslaskennassa hyväksyttäviä vakuuksia voidaan jatkossa ottaa paremmin huomioon myös suurten asiakasriskien käsittelyssä.

Direktiivissä on mm. määritetty ensisijaisiin **omiin varoihin luettavilta hybridi-instrumenteilta** vaadittavien ominaisuuksien sisältö, sisällytetty yhtenäiset määrälliset rajoitukset ns. innovatiivisille ja ei-innovatiivisille hybrideille⁴ ja huomioitu siirtymäsäännös, jolla uusien sääntösten vaikutusta rahoitusmarkkinoihin voidaan rajoittaa. Fivan 16.1. julkaistulla kannanotolla otettiin käyttöön vakavaraisuusdirektiivien eri hybridi-instrumenteille sallimat enimmäismäärät. Kannanoton antamisen jälkeen ensisijaisiin omiin varoihin saadaan lukea tietyin edellytyksin hybridi-instrumentteja enintään 50 % ensisijaisista omista varoista.

Likviditeettiriskin osalta direktiiviin on tässä vaiheessa sisällytetty laadullisia kriteereitä likviditeettiriskin hallinnalle. Nämä laadulliset kriteerit heijastavat uusia kansainvälisiä suosituksia mm. likviditeettistrategiasta, riskien tunnistamisesta ja mittaamisesta, seurannasta ja valvonasta, riskien vähentämisestä, vapaasti käytettävissä olevien likvidien varojen reservistä, mahdollisista esteistä varojen vapaalle siirrolle, stressitesteistä, raportoinnista johdolle ja jatkuvuussuunnitelmasta. Lisäksi keskustelu likviditeettiriskin määrällisistä rajoitteista on käynnissä eri kansainvälisissä työryhmissä ja Euroopan komissiossa.

Käsittelyssä olevat muutokset (CRD III)

Euroopan komissio julkaisi 13.7. uuden ehdotuksen vakavaraisuusdirektiiveihin suunnitelluista muutoksista. Tämä direktiiviehdotus sisältää sääntelyä palkitsemisen periaatteista ja niihin liittyvistä valvojan toimenpiteistä, kaupankäyntivaraston ja uudelleenarvopaperistamisen vakavaraisuuslaskentaan liittyviä muutoksia sekä lisääntyneitä julkistamisvaatimuksia arvopaperistamisen osalta.

Ehdotuksia on käsitelty EU-elimissä syksyn aikana ja muutosten arvioidaan tulevan voimaan vuonna 2011.

⁴ Hybridi-instrumentilla tarkoitetaan pääomainstrumenttia, joka sisältää samanaikaisesti oman ja vieraan pääoman piirteitä. Ei-innovatiivisella hybridillä tarkoitetaan instrumentteja, joiden ehdot sisältävät ennenaikaisen takaisinmaksuoption ja innovatiivisella hybridillä instrumenttia, joiden ehdot sisältävät lisäksi koronnostomahdollisuuden juoksuaikana tai muun kannustimen ennenaikaiseen takaisinmaksuun.

Direktiiviehdotuksen tavoitteena on **tiukentaa kaupankäyntivaraston pääomavaatimuksia** ja yhtenäistää arvopaperistettujen erien vakavaraisuussääntelyä kaupankäyntivarastossa ja rahoitustoiminnassa. Finanssi-kriisi paljasti sisäisten mallien puutteet kaupankäyntivaraston pääomavaatimusten laskennassa, sillä niihin perustuvat arviot potentiaalisten tappioiden suuruudesta osoittautuivat stressitilanteessa riittämättömiksi. Myös kaupankäyntivaraston standardimenetelmän mukaiset osakesijoitusten pääomavaatimukset ovat osoittautuneet riittämättömiksi suhteessa sijoitusten todelliseen riskiin. Ehdotuksessa esitetyt tietojen julkistamisveloitteet arvopaperistettujen erien osalta parantavat sijoittajan asemaa ja mahdollistavat kattavamman käsityksen muodostamisen valvottavan riskiasemasta.

Pankkien ja muiden rahoitusalan yritysten riskinottoon kannustavat ja lyhyen tähtäyksen tavoitteiden saavuttamista painottavat **palkitsemisperiaatteet** ovat osaltaan myötävaikuttaneet monen suuren kansainvälisen toimijan ongelmiin ja kansainvälisen finanssikriisin syntyyn. Komission direktiiviehdotuksessa pankeille ja sijoituspalveluyrityksille asetetaan velvoite noudattaa palkka- ja palkkiopolitiikkaa, joka on sopusoinnussa moitteettoman ja tehokkaan riskienhallinnan kanssa sekä edistää sitä. Periaatteet eivät rajoitu vain ylimmän johdon palkkausky-symyksiin vaan koskevat koko pankin henkilöstöä. Pääkohdat käsittelevät palkitsemismenettelyjen pitkän tähtäimen tavoitteita, läpinäkyvyyttä ja selkeyttä, päätöksenteon ja seurannan vastuuta, tuloksen mittausta sekä palkitsemisen muotoa.

Direktiiviehdotuksen voimaantulo merkitsee, että Fivan valvottavien tulee käydä palkitsemiseen liittyvät periaatteensa huolellisesti läpi ja verrata niitä direktiivin säännöksiin. Monet valvottavat joutuvat tarkentamaan palkka- ja palkitsemisperiaatteitaan ja kiinnittämään aiempaa enemmän huomiota palkitsemisensa pitkäjänteisyyteen ja siihen, että palkitsemisen aiheuttamat riskit tunnistetaan, analysoidaan ja että niitä valvotaan systemaattisesti ja että palkitsemisperiaatteet julkistetaan riittävän avoimesti.

Jo ennen direktiivimuutosta Euroopan komissio, CEBS ja CEIOPS olivat laatineet rahoitusalan yritysille uusia palkitsemiseen liittyviä säännöksiä ja suosituksia. Näillä pyritään poistamaan palkitsemisjärjestelmistä sellaiset yritysten riskinottoa lisäävät piirteet, jotka ovat omiaan heikentämään yritysten tai jopa koko markkinoiden vakautta.

Uudet suositukset merkitsevät, että myös Fivan valvottavien tulee käydä palkitsemiseen liittyvät periaatteensa huolellisesti läpi.

Monet valvottavat joutuvat jatkossa kiinnittämään aiempaa enemmän huomiota siihen, että palkitsemisen aiheuttamia riskejä tunnistetaan, analysoidaan ja

valvotaan systemaattisesti ja että palkitsemisperiaatteet julkistetaan riittävän avoimesti. Fiva antoi näiden pohjalta helmikuussa 2010 kannanoton palkitsemisperiaatteista.

Kannanoton mukaan palkitsemiseen liittyvien suositus-ten keskeiset periaatteet edellyttävät seuraavaa:

- Valvottavalla tulisi olla hallituksen vahvistama palkka- ja palkkiopolitiikka, joka on sopusoinnussa hyvän ja tehokkaan riskienhallinnan kanssa ja joka ei houkuttele liialliseen riskinottoon. Sen tulisi olla linjassa liiketoimintastrategian kanssa.
- Palkka- ja palkkiopolitiikan tulisi koskea koko henkilökuntaa. Kannanoton suosituksia tulisi soveltaa erityisesti toimitusjohtajan ja muiden sellaisten henkilöiden palkitsemisessa, joiden toiminnalla on olennaista vaikutusta valvottavan riskeihin.
- Jos valvottavan maksettavaksi on tulossa huomattava, muuttuva palkanosa, sen maksua tulisi lykätä vähintään kolme vuotta.
- Tulosperusteisen palkitsemisen tulisi perustua kokonais- harkintaan ja siinä tulisi huomioida henkilökohtaisen suorituksen lisäksi liiketoimintayksikön ja koko valvottavan tulos.
- Tulosta olisi arvioitava monivuotisessa kehityksessä ja sen maksamisessa tulisi ottaa huomioon valvottavan liiketoimintasykli.
- Sidotun pääoman kustannukset ja vaadittu likviditeetti tulisi ottaa huomioon.
- Merkittäviin valvottaviin suositellaan palkitsemis- valiokuntaa.
- Palkka- ja palkkiopolitiikan toimivuuden ja toteutumisen riippumaton valvonta tulisi järjestää.
- Palkka- ja palkkiopolitiikkaa koskevat merkitykselliset tiedot tulisi julkistaa selkeällä tavalla.

Lisää muutoksia suunnitteilla (mm. CRD IV)

Euroopan komissio lähetti heinäkuussa lausunnolle uuden työpaperin vakavaraisuusdirektiiveihin suunnitteilla olevista lisämuutoksista. Työpaperi sisälsi pääasiassa ehdotukset oman pääoman puskureihin liittyvistä dynaamisista varauksista, lisäpääomavaatimukset ulkomaan valuutassa myönnetyille asuntoluotoille ja suunnitelmat kansallisten optioiden poistamisesta.

Komission lausunnolla ollut työpaperi ei kuitenkaan vielä sisältänyt ehdotuksia hallitsemattoman tasekasvun estämisestä (leverage ratio ja core funding ratio), joista keskusteltiin vilkkaasti kevään ja kesän aikana eri työryhmissä ja valvottavien kanssa.

Euroopan komissio on lykännyt lisämuutoksia koskevan ehdotuksen antamista vuoteen 2010. Baselin pankkivalvontakomitea on selvittänyt vastaavia vakavaraisuus- sääntelyn muutostarpeita globaalilla tasolla, ja se julkisti omat ehdotuksensa lausunnolle joulukuussa. Molempien ehdotusten jatkokäsittely tapahtuu vuoden 2010 aikana.

Näidenkin muutosten jälkeen uudistustyötä on tarkoitus jatkaa. Syksyn aikana käytiin alustavia keskusteluja Euroopan komission johdolla ja muissa kansainvälisissä työryhmissä pääoman määrittämiseen ja laatuun liittyvistä kysymyksistä, likviditeettirikien määrällisistä rajoituksista, prosyklisuuden vähentämisestä ja siihen liittyvistä pääomapuskureista sekä systemaattisesti merkittävien rahoituslaitosten käsittelystä.

Valmistautuminen Solvenssi II:n voimaantuloon

Euroopan parlamentti hyväksyi ns. Solvenssi II -direktiivin huhtikuussa. Direktiivissä uudistetaan henki-, vahinko- ja jälleenvakuutusyhtiöiden vakavaraisuutta koskeva sääntely ja samalla yhdistetään voimassaolevat lukuisat vakuutus toimintaa koskevat direktiivit yhdeksi kokonaisuudeksi. Tavoitteena on harmonisoitu kokonaisvaltainen ja riskiperusteinen vakavaraisuuskehikko, joka edistää EU:n sisäistä kilpailua, pääomien tehokasta hyödyntämistä sekä yritysten omaa riskienhallintaa ja tätä kautta tehostaa vakuutettujen etujen turvaa. Direktiivin on tarkoitettu tulemaan voimaan lokakuussa 2012.

Vakuutusyhtiölain uudistuksen yhteydessä vuonna 2008 säädettiin henkivakuutuksen ennakoivasta valvonnasta pitkälti Solvenssi II:n mukaisesti. Uusi normisto ei muuta EU-direktiiveihin perustuvia varsinaisia vakavaraisuusvaatimuksia, vaan ennakoivalla valvonnalla pyritään lisäämään valvonnan tehokkuutta ja läpinäkyvyyttä sekä tekemään mahdolliseksi valvojan riittävän aikainen puuttuminen valvottavan tilan heikkenemiseen.

Fiva teki loppuvuodesta kyselyn alan toimijoille niiden valmistautumisesta uuteen vakavaraisuuslainsäädäntöön. Kyselyn perusteella voidaan todeta, että valmistautuminen on käynnistynyt yhtiöissä ja etenee kaikki osa-alueet huomioiden keskimäärin tyydyttävällä tasolla. Yhtiöiden ja eri osa-alueiden välillä on kuitenkin eroja.

Sosiaali- ja terveysministeriö on asettanut työryhmän Solvenssi II -direktiivin kansalliseksi voimaansaattamiseksi. Fivasta on edustus sekä johtoryhmässä että jokaisessa neljässä alatyöryhmässä. Työryhmän toimikausi päättyi 31.12.2011.

Muita sääntelyuudistuksia

Yksityisten alojen työeläkejärjestelmän vakavaraisuussääntelyn uudistaminen

Sosiaali- ja terveysministeriö asetti toukokuussa työryhmän, jonka tehtävänä on selvittää yksityisten alojen työeläkejärjestelmän vakavaraisuussääntelyn uudistamistarpeet. Työryhmän toimikausi päättyi 31.3.2010.

Työryhmän tavoitteena on saada eläkelaitosten sijoittamista koskevat säännökset sellaisiksi, että ne tukevat työeläkemaksun korotustarpeen pitämistä mahdollisimman alhaisena. Säännösten olisi estettävä työeläkelaitosten liiallinen riskinotto, mutta ne eivät saisi tarpeettomasti rajoittaa riskinottoa epäedullisissakaan olosuhteissa.

Arvopaperimarkkinalainsäädännön kokonaisuudistus käynnistyi

Valtiovarainministeriö asetti helmikuussa työryhmän valmistelemaan arvopaperimarkkinalainsäädännön kokonaisuudistusta. Työryhmän toimikausi kestää vuoden 2010 loppuun saakka. Uudistuksen taustalla on se, että Euroopan unionin direktiivien täytäntöönpanon vuoksi arvopaperimarkkinalainsäädäntöön on viime vuosina tehty lukuisia osittaisuudistuksia, mikä on heikentänyt lainsäädännön selkeyttä.

Uudistuksen tavoitteena on varmistaa, että arvopaperimarkkinalainsäädäntö on toimivaa, selkeää ja ymmärrettävää. Lainsäädännön tulisi myös edistää Suomen markkinoiden kilpailukykyä. Kilpailukykyä heikentäviä eroja markkinoiden toiminnan kannalta keskeisten EU-maiden sääntelyyn verrattuna tulisi siten välttää. Tavoitteena on myös, että lainsäädäntö turvaa sijoituspalvelujen saatavuuden ja toimivuuden tilanteessa, jossa palveluja tarjoavat yhä useammin ulkomaiset toimijat. Tavoitteena on lisäksi varmistaa, että arvopaperimarkkinoiden valvonta on tehokasta ja lainvastaisesta menettelystä aiheutuvat seuraamukset ovat toimivia ja tehokkaita.

Työryhmän tehtävänä on valmistella ehdotus uudeksi arvopaperimarkkinalaiksi sekä ehdotukset arvopaperikauppojen selvitystoimintaa ja arvopaperien säilytystoimintaa koskevan lainsäädännön muutoksiksi. Työryhmän on myös valmisteltava arvopaperien välillistä säilyttämistä (moniportainen hallinta) koskevat lainsäädännön muutosehdotukset kuitenkin niin, että nykyinen omistajakohtainen järjestelmä on edelleen vaihtoehto moniportaiselle järjestelmälle.

Omistajakohtainen ja moniportainen malli

- Omistajakohtainen malli = Suomalaisen sijoittajan omistamat suomalaiset arvopaperit on kirjattu sijoittajan arvopaperikeskuksessa olevalle arvo-osuustilille (keskitetty rekisteri).
- Moniportainen malli = Arvopaperien säilyttäjä (usein pankki) pitää kirjaa suomalaisen sijoittajan arvopaperiomistuksista omissa järjestelmissään, ei arvopaperikeskuksessa.
- Moniportaisuus on tällä hetkellä mahdollista suomalaisten arvopaperien osalta vain ulkomaisille sijoittajille (hallintarekisteröinti). Suomalaisten sijoittajien osalta moniportainen malli on käytössä ulkomaisten arvopaperien osalta.

Työryhmän tehtävänä on myös arvioida nykyisen sääntelyhierarkian (laki, VM:n asetukset, Fivan standardit) toimivuutta sekä selvittää mahdollisuudet arvopaperimarkkinoiden itsesääntelyn lisäämiseen. Työryhmä selvittää myös arvopaperimarkkinasääntelyn noudattamisen laiminlyöntejä koskevan seuraamusjärjestelmän toimivuutta ja tehokkuutta sekä sijoittajansuojan mahdollisia puutteita.

Työryhmän jatkotyölle ja sen aikataululle asettavat erityisen haasteen finanssikriisin vuoksi alkaneet lukuisat Euroopan unionin sääntelyn muutoshankkeet, joiden takia EU-sääntelyä muutetaan ja täydennetään lähiaikoina huomattavasti.

Työryhmä käsitteli erillisenä asiana arvopaperien selvitystoimintaan liittyviä lainmuutosehdotuksia, jotka liittyivät NASDAQ OMX Helsinki Oy:ssä (Helsingin pörssi) tehtyjen kauppojen osalta aloitettuun keskusvastapuoliselvitykseen. Asiaan liittyvä hallituksen esitys annettiin eduskunnalle lokakuussa. Laki hyväksyttiin 10.12., ja se tuli voimaan helmikuun 2010 alussa. Uuden lainsäädännön mukaan suomalaisen markkinapaikan käyttämien ulkomaisten selvitysyhteisöjen on saatava VM:ltä lupa ennen kuin ne ryhtyvät selvittämään markkinapaikalla tehtyjä kauppia. Fiva valvoo ulkomaisen selvitysyhteisön toimintaa yhteistyössä sen kotivaltion valvontaviranomaisen kanssa.

Pitkäaikaissäästämispalvelua voivat tarjota kotimaiset ja ulkomaiset talletuspankit, sijoituspalveluyritykset ja rahastoyhtiöt

Eduskunta hyväksyi 4.12. lain, joka laajentaa eläkesäästämisen vaihtoehtoja. Pitkäaikaissäästämislilla luodaan kansalaisille eläkevakuutuksille vaihtoehtoinen mahdollisuus täydentää eläketurvaa vuodesta 2010 alkaen. Säästämispimuksia saavat tarjota talletuspankit, sijoituspalveluyritykset ja rahastoyhtiöt sekä niihin rinnastettavat, Suomessa toimivat ulkomaiset palveluntarjoajat. Maksut pitkäaikaiselle säästämistilille ovat verotuksessa vähennyskelpoisia samoin edellytyksin kuin vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen maksut.

Palveluntarjoajan on ilmoitettava Fivalle päätöksestään ryhtyä tarjoamaan pitkäaikaissäästämispalveluja vähintään kuukautta ennen palvelun tarjoamisen aloittamista. Laissa on kolmen kuukauden siirtymäsäännös. Vaikka laki tuli voimaan 1.1.2010, palveluntarjonnan voi käynnistää aikaisintaan huhtikuussa 2010. Laissa annetaan Fivalle valtuutus antaa määräyksiä palveluntarjoamisen aloittamiseen liittyvän ennakoilmoitusvelvollisuuden täyttämiseksi. Fiva osallistui lainsäädännön valmisteluun ja valmistautui vastaanottamaan pitkäaikaissäästämispalvelun ennakoilmoituksia toiminnan aloittamisesta. Fiva selvitti palveluntarjoamiseen liittyviä järjestelmä-, tiedonantovelvoite- ja asiakasvalistustarpeita.

Maksupalveludirektiivi tuo uusia valvottavia

Euroopan parlamentti ja neuvosto antoivat maksupalveludirektiivin 13.11.2007. Direktiivi ehdotetaan pantavaksi täytäntöön säätämällä kaksi erillistä lakia: maksulaitoslaki ja maksupalvelulaki. Lait tulevat voimaan ilmeisesti keväällä 2010.

Direktiivillä pyritään luomaan yhtenäiset puitteet maksupalvelujen tarjoamiselle EU:n alueella. Maksupalvelujen tarjoaminen muuttuu luvanvaraiseksi toiminnaksi. Direktiivissä säännellään myös maksupalvelujen tarjoajia koskevista tiedonanto- ja menettelytapavelvoitteista. Muutokset heijastuvat jatkossa valvojan antamiin normeihin.

Direktiivillä on merkittäviä vaikutuksia jo nyt valvonnassa olevien yhteisöjen toimintaan uusien menettelytapavelvoitteiden osalta. Sinällään maksupalvelujen tarjoaminen ei edellytä luottolaitoksilta erillistä uutta toimilupaa tai muutoksia olemassa oleviin toimilupiin.

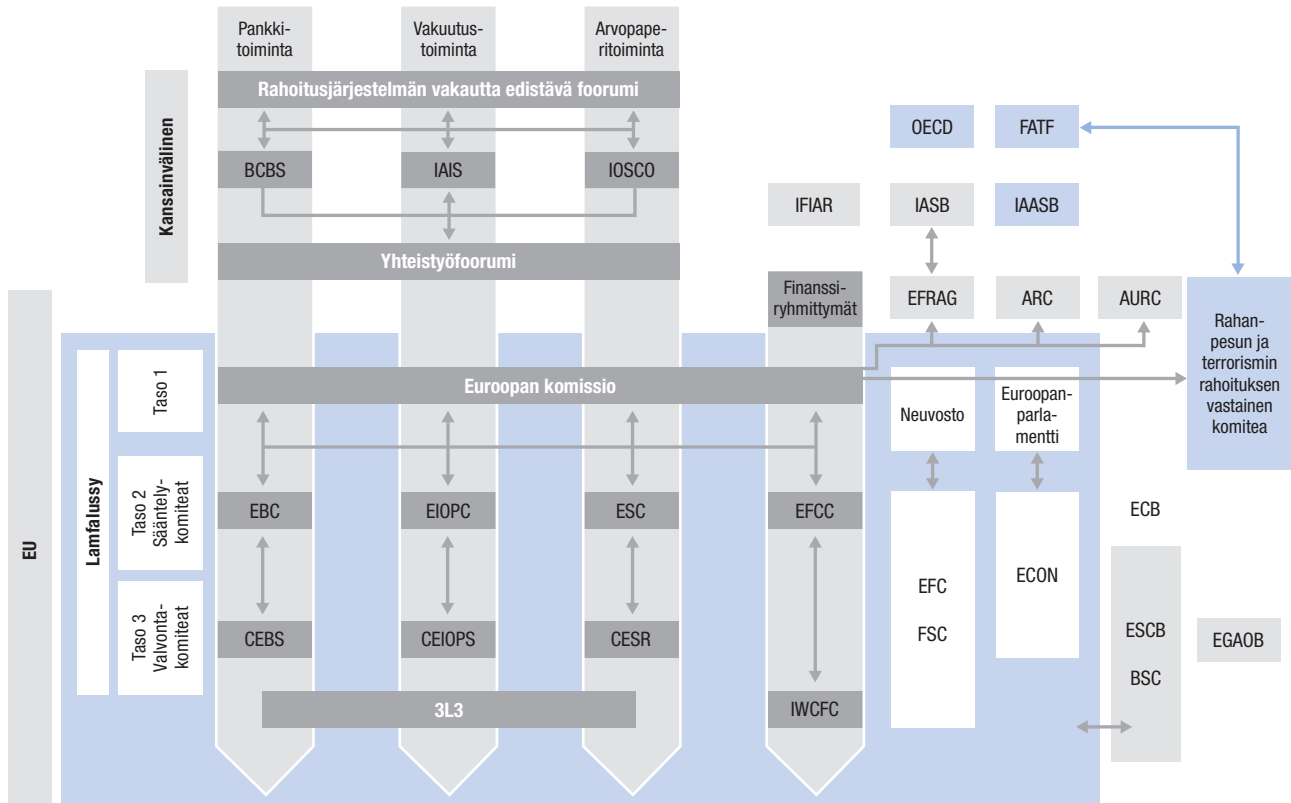
Uusiksi valvottaviksi ovat tulossa lähes kaikki maksupalveluita tarjoavat yritykset, joilta lain voimaantulon jälkeen edellytetään maksulaitoksen toimilupaa. Luvanvaraisten maksupalvelujen käsite on laaja ja kattaa mm. perinteiset tilisiirrot ja suoraveloitukset, mutta myös mm. rahanvälityksen (*money remittance*) ja erilaiset teknisillä apuvälineillä toteutettavat maksupalvelut (esimerkiksi matkapuhelimen avulla maksaminen).

Uuden määräys- ja ohjekokoelman suunnittelu alkoi

Fivan norminanto pohjautuu tällä hetkellä Rahoitustarkastuksen standardeihin ja Vakuutusvalvontaviraston antamiin määräyksiin ja ohjeisiin, jotka Fivasta annetun lain siirtymäsäännöksen nojalla ovat sellaisinaan voimassa. Nämä yhtenäistetään Fivan määräys- ja ohjekokoelmaksi.

Fiva aloitti uudistustyön julkaisemalla lausuntopyyntö uuden määräys- ja ohjekokoelman rakenteen keskeisistä kysymyksistä. Lokakuussa päättyneeseen lausuntokierrokseen saatiin 18 vastausta. Lausunnoista saadun palautteen pohjalta Fiva valmistelee konkreettisen ehdotuksen uuden määräys- ja ohjekokoelman rakenteesta. Fivan ehdotus lähetetään erikseen lausunnonlehtä keväällä 2010. Kokoelman lopullinen rakenne päätetään lausuntokierroksen pohjalta ennen kesää 2010. Tämän jälkeen aloitetaan yksittäisten määräysten ja ohjeiden muuttaminen.

EU ja kansainväliset komiteat

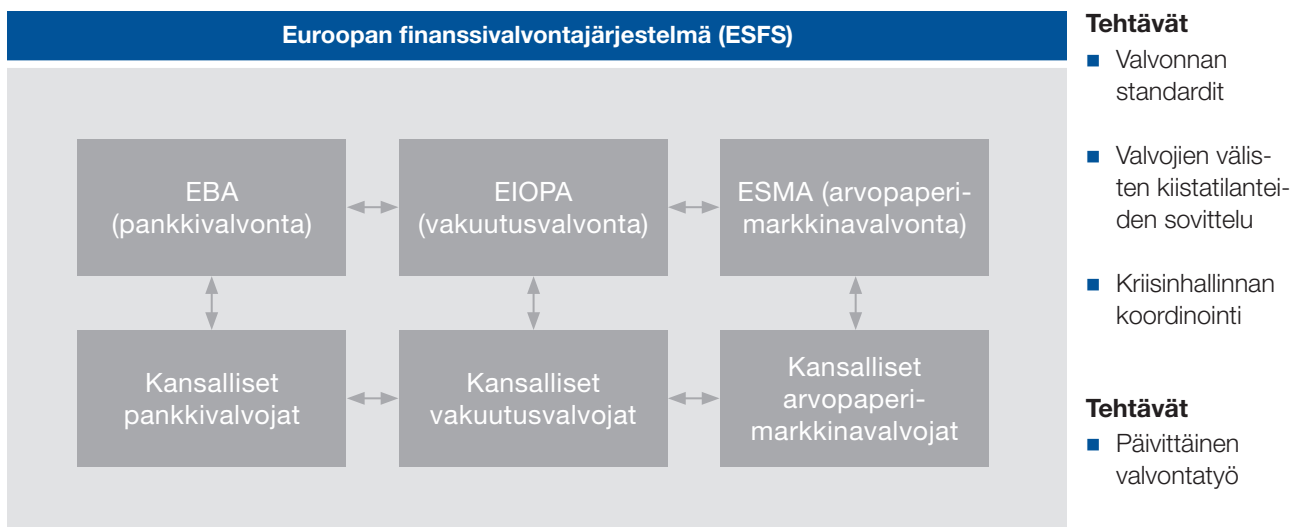
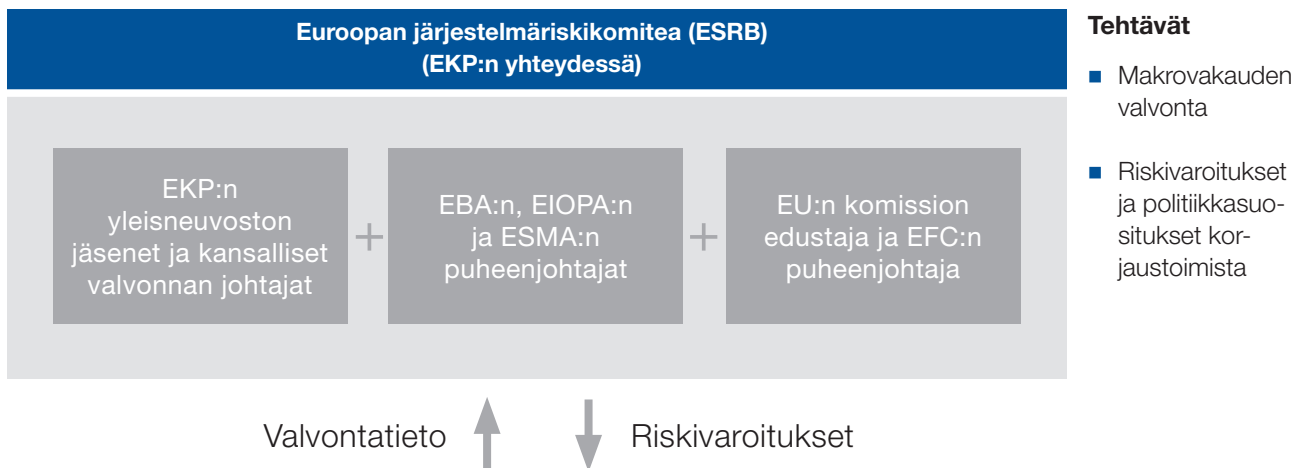

- ARC** Tilinpäätöksysymysten sääntelykomitea, Accounting Regulatory Committee
- AURC** Tilintarkastuksen sääntelykomitea, Audit Regulatory Committee
- BCBS** Baselin pankkivalvontakomitea, Basel Committee on Banking Supervision
- BSC** Euroopan keskuspankkijärjestelmän (EKPJ) pankkivalvontakomitea, Banking Supervision Committee
- CEBS** Euroopan pankkivalvojen komitea, Committee of European Banking Supervisors
- CEIOPS** Euroopan vakuutus- ja eläkevalvojen komitea, Committee of European Insurance and Occupational Pension Supervisors
- CESR** Euroopan arvopaperimarkkinavalvojen komitea, Committee of European Securities Regulators
- EBC** Euroopan pankkikomitea, European Banking Committee
- ECB** Euroopan keskuspankki, European Central Bank
- ECON** Talous- ja raha-asioiden valiokunta, Committee on Economic and Monetary Affairs
- EFC** Talous- ja rahoituskomitea, Economic and Financial Committee
- EFCC** Euroopan finanssiryhmittymien sääntelykomitea, European Financial Conglomerates Committee
- EFRAG** Euroopan tilinpäätösraportoinnin neuvoo-antava ryhmä, European Financial Reporting Advisory Group
- EGAOB** European Group of Auditors' Oversight Bodies

- EIOPC** Euroopan vakuutus- ja työeläkekomitea, European Insurance and Occupational Pension Committee
- ESC** Euroopan arvopaperikomitea, European Securities Committee
- ESCB** Euroopan keskuspankkijärjestelmä, European System of Central Banks
- FATF** Rahanpesunvastainen toimintaryhmä, Financial Action Task Force of Money Laundering
- FSC** Rahoituspalvelukomitea, Financial Services Committee
- IAASB** Kansainvälinen tilintarkastus- ja varmennusstandardi-lautakunta, International Auditing and Assurance Standards Board
- IAIS** Kansainvälinen vakuutusvalvojen järjestö, International Association of Insurance Supervisors
- IASB** Kansainvälisiä tilinpäätösstandardeja antava elin, International Accounting Standards Board
- IFIAR** International Forum of Independent Audit Regulators
- IOSCO** Kansainvälinen arvopaperimarkkinavalvojen järjestö, International Organization of Securities Commission
- IWCFC** Finanssiryhmittymien valvontakysymyksiä käsittelevä väliaikaiskomitea, Interim Working Committee on Financial Conglomerates
- OECD** Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestö, Organisation for Economic Co-operation and Development

Lähde: Finanssivalvonta.

Tulevan eurooppalaisen finanssivalvonnan rakenne

EBA Euroopan pankkiviranomainen, European Banking Authority
EIOPA Euroopan vakuutus- ja työeläkeviranomainen, European Insurance and Occupational Pensions Authority
EKP Euroopan keskuspankki
ESFS Euroopan finanssivalvontajärjestelmä, European System of Financial Supervisors

ESMA Euroopan arvopaperimarkkinaviranomainen, European Securities Market Authority
ESRB Euroopan järjestelmäriskikomitea, European Systemic Risk Board

Lähde: Finanssivalvonta.

Valvottavien ja muiden valvontamaksuvelvollisten lukumäärä¹

Maksuvelvolliset	31.12.2009
Luottolaitokset	352
Sijoituspalveluyritykset	59
Rahastoyhtiöt	33
Arvopaperin liikkeeseenlaskijat	142
Arvopaperipörssi, selvitysyhteisö	1
Arvopaperikeskus	1
Muut rahoitussektorin maksuvelvolliset	22
RAHOITUSSEKTORI YHTEENSÄ	610

Maksuvelvolliset	31.12.2009
Henkivakuutusyhtiöt	13
Vahinkovakuutusyhtiöt	21
Työeläkevakuutusyhtiöt	7
Työttömyyskassat	36
Eläkesäätiöt ja -kassat	77
Sairauskassa ja muu vakuutuskassa	149
Vakuutusyhdistykset	88
Vakuutusmeklarit	62
Julkisyhteisöjen eläkerahastot	3
Muut vakuutussektorin maksuvelvolliset	45
VAKUUTUSSEKTORI YHTEENSÄ	501

KAIKKI VALVOTTAVAT JA MUUT MAKSUVELVOLLISET YHTEENSÄ	1 111
---	--------------

¹ Fiva valvoo lisäksi mm. vakuutusasiamiehiä ja sisäpiiri-ilmoitusvelvollisia henkilöitä.

Toimintakulut ja rahoitus 2009

Luvut ovat tilintarkastamattomia ja vahvistamattomia.

Toimintakulut ja rahoitus 2009, 1 000 euroa

Toteutunut 2009		Toiminnan rahoitus	
Henkilöstökulut	17 620	Valvontamaksut	24 092
Henkilöstösidonnaiset kulut	824	Toimenpidemaksut	989
Muut kulut	3 541	Muut tulot	34
▪ Palvelut	707	Suomen Pankin rahoitusosuus 5 % kuluista	1 226
▪ Kiinteistökulut	2 301	Edelliseltä vuodelta siirtyvä ylijäämä	1 097
▪ Muut kulut	533	Seuraavalle vuodelle siirtyvä ylijäämä	-2 909
Poistot	124		
Suomen Pankin palvelut	2 420		
KULUT YHTEENSÄ	24 529	RAHOITUS YHTEENSÄ	24 529

Määrätyt valvontamaksut, 1 000 euroa

Maksuvelvolliset	31.12.2009
Luottolaitokset	11 834
Sijoituspalveluyritykset	1 074
Rahastoyhtiöt	1 076
Arvopaperien liikkeeseenlaskijat	2 367
Arvopaperipörssi, selvitysyhteisö	664
Arvopaperikeskus	260
Muut rahoitussektorin maksuvelvolliset	103
RAHOITUSSEKTORI YHTEENSÄ	17 378
Henkivakuutusyhtiöt	983
Vahinkovakuutusyhtiöt	1 401
Työeläkevakuutusyhtiöt	1 920
Työttömyyskassat	1 078
Eläkesäätiöt ja -kassat	393
Sairauskassat ja muut vakuutus-kassat	130
Vakuutusyhdistykset	127
Vakuutusmeklarit	97
Julkisyhteisöjen eläkerahastot	423
Muut vakuutussektorin maksuvelvolliset	162
VAKUUTUSSEKTORI YHTEENSÄ	6 714
Kaikki maksuvelvolliset yhteensä	24 092

Toimenpidemaksut, 1 000 euroa

Maksuvelvolliset	2009
Luottolaitokset	124
Sijoituspalveluyritykset	84
Rahastoyhtiöt	202
Arvopaperien liikkeeseenlaskijat	195
Muut rahoitussektorin maksuvelvolliset	8
RAHOITUSSEKTORI YHTEENSÄ	613
Vakuutusyhtiöt ¹	55
Työttömyyskassat	15
Eläkesäätiöt ja -kassat	26
Sairauskassat ja muut vakuutus-kassat	29
Vakuutusyhdistykset	24
Vakuutusedustajat ²	220
Muut vakuutussektorin maksuvelvolliset	7
VAKUUTUSSEKTORI YHTEENSÄ	376
Kaikki maksuvelvolliset yhteensä	989

1 Henki-, vahinko- ja työeläkevakuutusyhtiöt.

2 Vakuutusmeklarit ja -asiamiehet.

Lyhenteet

CEBS, The Committee of European Banking Supervisors, Euroopan pankkivalvojen komitea

CESR, The Committee of European Securities Regulators, Euroopan arvopaperimarkkinavalvojen komitea

CEIOPS, The Committee of European Insurance and Occupational Pensions Supervisors, Euroopan vakuutus- ja eläkevalvojen komitea

CESR-Fin, Operational group on Financial Reporting

CCP, Central Counter Party, keskusvastapuoli

ECOFIN, The Economic and Financial Affairs Council

EFC, Economic and Financial Committee, EU:n raha- ja talouskomitea

EECS, European Enforcers Coordination Sessions

EKP, ECB, Euroopan keskuspankki

EMU, Economic and Monetary Union, Euroopan talous- ja rahaliitto

FATF, Financial Action Task Force on Money Laundering, Rahanpesunvastainen toimintaryhmä

IASB, International Accounting Standards Board

IFRS, International Financial Reporting Standards

IOSCO, International Organisation of Securities Commission, Kansainvälinen arvopaperimarkkinavalvojen järjestö

IRDS, CESR:n keskitetty instrumenttitietokanta

IMF, International Monetary Fund, kansainvälinen valuuttarahasto

IRBA, Internal Ratings Based Approach, luottoriskin sisäisiin luokituksiin perustuva menetelmä

MiFID, Markets in Financial Instrument Directive, Rahoitusvälineiden markkinat -direktiivi

OTC, Over the Counter, säännellyn kaupankäynnin ulkopuoliset instrumentit

SEPA, Single Euro Payments Area, Euroopan yhtenäisen maksualue

Tier 1 -vakaraisuussuhdeluku, Ensisijaisten omien varojen suhde riskipainotettuihin saamisiin

TREM, CESR:n kaupparaporttien vaihtojärjestelmä

TyEL, Työntekijäin eläkelaki

UCITS, Undertaking for collective investments in transferable securities, rahastodirektiivin mukainen yhteissijoitusyrittäjä

US GAAP, United States Generally Accepted Accounting Principles, Yhdysvalloissa yleisesti hyväksytyt tilinpäätösperiaatteet

Toimintakertomuksessa viitattut EU-direktiivit ja direktiiviehdotukset

Rahoitusvälineiden markkinat -direktiivi (MiFID): Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2004/39/EY rahoitusvälineiden markkinoista sekä neuvoston direktiivien 85/611/ETY ja 93/6/ETY ja Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2000/12/EY muuttamisesta ja neuvoston direktiivin 93/22/ETY kumoamisesta (32004L0039); EUVL N:o L 145, 30.4.2004

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2009/65/EY, annettu 13. päivänä heinäkuuta 2009, siirtokelpoiseen arvopapereihin kohdistuvaa yhteistä sijoitustoimintaa harjoittavia yrityksiä (yhteissijoitusyrittäjät) koskevien lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovittamisesta

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2006/48/EY, annettu 14. päivänä kesäkuuta 2006, luottolaitosten liiketoiminnan aloittamisesta ja harjoittamisesta (uudelleenlaadittu teksti), siihen tehtyine muutoksineen

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2006/49/EY, annettu 14. päivänä kesäkuuta 2006, sijoituspalveluyritysten ja luottolaitosten omien varojen riittävydestä (uudelleenlaadittu teksti), siihen tehtyine muutoksineen

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2002/87/EY, annettu 16. päivänä joulukuuta 2002, finanssiryhmittymään kuuluvien luottolaitosten, vakuutusyrittäjien ja sijoituspalveluyritysten lisävalvonnasta

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2009/138/EY, annettu 25. päivänä marraskuuta 2009, vakuutus- ja jälleenvakuutustoiminnan aloittamisesta ja harjoittamisesta (Solvenssi II) (uudelleenlaadittu toisinto)

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2007/64/EY, annettu 13 päivänä marraskuuta 2007, maksupalveluista sisämarkkinoilla

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2003/6/EY, annettu 28 päivänä tammikuuta 2003, sisäpiirikaupoista ja markkinoiden manipuloinnista (markkinoiden väärinkäyttö)

Komission ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi direktiivien 1998/26/EY, 2002/87/EY, 2003/6/EY, 2003/41/EY, 2003/71/EY, 2004/39/EY, 2004/109/EY, 2005/60/EY, 2006/48/EY, 2006/49/EY ja 2009/65/EY muuttamisesta Euroopan pankkiviranomaisen, Euroopan arvopaperimarkkinaviranomaisen sekä Euroopan vakuutus- ja lisäeläkeviranomaisen toimivallan osalta (EU-valvontaviranomaisten toimivaltadirektiivi)

Euroopan yhteisöjen komission ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi vaihtoehtoisten sijoitusrahastojen hoitajista, KOM(2009) 207 lopullinen

Pohjoismaiset valvontaviranomaiset

- Finansinspektionen, Ruotsi, www.fi.se
- Finanstilsynet, Norja, www.finanstilsynet.no
- Finanstilsynet, Tanska, www.finanstilsynet.dk
- Fjármálaeftirlitið, Islanti, www.fme.is

Toimitusneuvosto

Terhi Lambert-Karjalainen, puheenjohtaja

Sampo Alhonsuo

Virpi Haaramo

Niina Jussila

Timo Peltonen

Risto Poikajärvi

Jari Virta

Hanna Niemi, sihteeri

Artikkelit

Eeva Granskog ja Tero Oikarinen

Teija Korpiaho

Vesa Hänninen

Ulkoasu

Recommended Finland Oy

Kuvat

Pekka Kiirala

Taitto

Risto Kokko, ROKdesign

Paino

Multiprint Oy, 2010

Finanssivalvonta

Snellmaninkatu 6 ja Mikonkatu 8, PL 103, 00101 Helsinki

Vaihde 010 831 51 • **Faksi** 010 831 5328

www.finanssivalvonta.fi